

Als zodanig goed leesbaar en onderbouwde notitie van Arcadis, wat mij veel inzicht heeft gegeven, maar tevens enkele opmerkingen.

Als eerste het participatieproces: De NRD is gedateerd 25 april 2022. Ter voorbereiding op de online informatie van 10 mei stelde ik op 9 mei per email enkele vragen over capaciteit en potentiële aansluitingen. Ik heb hier geen enkele reactie op gekregen, terwijl de beantwoording van de meeste vragen uit de NRD is te halen. Alleen een verwijzing naar de NRD zou al voldoende zijn geweest. Als deelnemer aan een burgerinitiatief in Voorschoten vertelde ik bij een overleg bij de gemeente over die ervaring, waarop de betreffende gemeenteambtenaar mijn email direct aan haar contactpersoon heeft doorgestuurd. Daar heb ik ook geen enkele reactie gehad. Ondanks het feit dat er allerlei instrumenten voor burgerparticipatie worden ingezet, krijg ik dus de indruk dat daar inhoudelijk niet zoveel mee wordt gedaan. Dit was overigens ook mijn ervaring bij de participatie bij de transitievisie warmte van de gemeente Voorschoten.

Vervolgens de NRD inhoudelijk; Bij de eerder genoemde informatiebijeenkomst werd duidelijk dat de deelnemers nauwelijks beseft hebben van het onderscheid tussen de transportleiding en de distributienetten die nodig zijn om de warmte te gebruiken. Natuurlijk kun je dit in de NRD wel terugvinden, maar ik betwijfel of degenen die de moeite nemen om de NRD te bestuderen beseffen dat dit voor de burgers die in een later stadium moeten worden voorzien van een aansluiting op een nieuw aan te leggen distributienet slechts het topje van de ijsberg is. De belangrijkste punten daarin zijn:

- Het transportnet levert alleen de basislast (2 kWth per WEQ), om het ook op koude dagen (20%, ca 70 per jaar) warm te krijgen is er altijd een piek en backup voorziening van ca 2 x de basislast nodig. De P&BU in het project is alleen voor het westelijk deel van het bestaande warmtenet in Leiden. Dus voor elke nieuwe aansluiting moet ook een plek (5000m² voor ca 20.000 WEQ) worden gezocht voor een P&BU. Overigens moet de P&BU ook ergens zijn warmte vandaan halen en dat zal in eerste instantie aardgas zijn.
- Bij de beoordeling van tracé varianten voor de transportleiding zijn de belangrijkste beoordelingscriteria: overlast, wegafsluitingen, aanwezigheid kabels en leidingen, werkruimte, complexe kruisingen, etc.. Aangezien de 25km transportleiding voor het grootste gedeelte door open terrein wordt aangelegd (langs de A4) is dit nog te overzien. Bij aanleg van een distributienet plus aansluiting van de gebruikers in een bestaande wijk, zijn al deze criteria in hoge mate van toepassing. Voor de werkzaamheden maakt het niet zoveel uit of je een DN500 of een DN50 moet ingraven en door de vele aftakkingen en splitsingen wordt het eigenlijk nog complexer. Aangezien er een leiding in elke straat moet komen is de totale lengte veel groter.
- De geschatte realisatieduur van de transportleiding is 2 jaar. Voor de aanleg van een distributienet in een bestaande wijk zal dat vergelijkbaar zijn, waarbij die bestaande gasvoorziening natuurlijk moet worden gewaarborgd.
- Voor de transportleiding zijn de werkzaamheden in de afzonderlijke huizen natuurlijk helemaal niet relevant, maar voor de burgers wel. Als het distributienet is aangelegd komen er twee leidingen ergens bij de voordeur het huis binnen. Vanaf dat punt moet er ruimte worden gevonden voor een afleverset met appendages en een aansluiting op de bestaande CV. Best een ingrijpende en kostbare klus.

De doelstelling van burgerparticipatie is het betrekken van belanghebbenden en het kweken van begrip. Naar mijn mening moet je dan in dit stadium ook al vermelden wat de uiteindelijke consequenties voor de burgers zijn bij aanleg van een warmtenet, en je niet beperken tot het vragen van een zienswijze op de relatief eenvoudige aanleg van een transportnet.

Wijkraad Stevenshof

DE WIJKVERENIGING VAN DE STEVENSHOF

Provincie Zuid-Holland

Team WarmtelinQ

Postbus 90602
2509 LP DEN HAAG

Leiden , 12 juli 2022

Onderwerp: Zienswijze op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau; Warmtetransportleiding Rijswijk – Leiden; 25 april 2022, eindconcept, kenmerk DOS-2019-0003044

Geacht college van gedeputeerden en medewerkers van team WarmtelinQ,

Bijgaand treft u onze zienswijze aan op bovengenoemde notitie, die t/m 14 juli 2022 ter visie ligt.

Algemeen

Deze zienswijze beperkt zich in hoofdzaak tot de impact op het gebied rond en in de wijk Stevenshof te Leiden.

De aanleg van de Rijnlandroute (RLR) vanaf 2017 had grote impact op de Stevenshof. De werkzaamheden hiervan zijn goeddeels afgerond en de relatieve rust is weergekeerd totdat in 2023 de route wordt opengesteld voor autoverkeer.

Aansluitend kondigen zich weer meerjarige werkzaamheden aan in 'onze achtertuin' voor de aanleg van een bovenregionale warmteleiding (WarmtelinQ). De noodzaak voor onze Leidse warmtevoorziening is al jaren bekend. Je vraagt je af of er niet een combinatie van werkzaamheden had kunnen plaats vinden. Te laat dus! Wel moet in het kader van het project Rijnlandroute de Europaweg nog worden verbreed. Kan daar geen combinatie gezocht worden met het warmtenet? (Zie hieronder bij een door ons gesuggereerd alternatief).

Over het algemeen valt het detailniveau van de notitie (= eindconcept NRD warmtetransport Rijswijk Leiden door Arcadis van 25 april 2022) tegen. Zo wordt bij variant 1 van deelgebied 3 Leiden niet aangegeven dat onder Voorschoten een geboorde leiding wordt aangelegd. Ook wordt niet aangegeven hoe de Veenwetering wordt gepasseerd, noch wordt aangegeven hoe zo'n boring eruitziet. Hoe diep die gaat en op welke manier de leiding er doorheen wordt getrokken.

Welke beperkingen voor welke gebruiksvormen brengt een geboorde en een in open vergraving gelegde leiding met zich mee op maaiveld? Dat is niet duidelijk geworden uit de notitie. Wat is de diameter van de leidingen? En is die diameter over het gehele traject hetzelfde?

Verder is niet geheel duidelijk geworden wat een HDD-boring inhoudt en wat een persing betekent, (zie o.a. pag. 14), wat het verschil is met een open ontgraving en wat dat precies is.

Hoofdpunten van bezwaar tegen variant 1 in deelgebied 3 Leiden.

1. Door de aanleg van variant 1 zal de polderstrook tussen de RLR en de wijk, die deel uit maken van provinciale landschappen met de hoogste beschermingscategorie, weer overhoop worden gehaald voor ca. twee jaar over een breedte van 30 meter breed (4- 5 meter brede sleuf voor de 2 leidingen en daarnaast werkwegen voor aan- en afvoer zwaar materieel (zoals kranen, graafmachines, bulldozers, lasapparatuur etc.) over een lengte van vele honderden meters, vanaf de Dobbewatering tot aan de passage van de A44.

Dit geeft zichthinder en geluidsoverlast. Dit is voor de menselijke beleving van de polder hinderlijk. Ook voor de zich na de aanleg van de RLR herstellende natuur is dat zeer nadelig. Naast weilanden ligt in de bovengenoemde strook ook een klein maar belangrijk, meer dan 30 jaar oud natuurgebiedje met paddenpoelen, een vleermuizenheuveltje, boomgroepen en een bosje. Het is zeer onwenselijk hierdoorheen werkzaamheden uit te voeren. Dit natuurgebiedje ligt ter hoogte van de scherpe bocht waar het Anna Swellengrebelpad overgaat in het Tine Tammespad. Zie bijgaande foto (zie meegestuurde foto's). Tijdens de informatieavond op 21 juni jl in het ECC te Leiden heeft de Gasunie ons gemeld niet bekend te zijn met dit natuurgebiedje. Volgens hun onderzoek bestaat de strook waardoor de leiding wordt aangelegd slechts uit weiland en zou er ook geen vee en weidevogels aanwezig zijn. In werkelijkheid zijn er veel weidevogels, koeien en schapen aanwezig en daarbij veel hazen. De schapen staan vaak onder het bomengroepje, 's-nachts en overdag om te schuilen tegen de regen of warmte.

Momenteel heeft de Wijkvereniging Wijkraad Stevenshof overleg met de Gemeente en de Provincie e. a. om het gebied tussen de RLR en de wijk wat betreft de natuurwaarden te verbeteren met behoud van agrarisch gebruik. De ideeën daarover zijn vastgelegd in een doelstellingsnotitie die is bijgevoegd. Zie bijlage 1. De betrokken partijen zijn positief hierover en hebben hun medewerking toegezegd. Mede in dat kader heeft de gemeente Leiden onlangs (2022) een natuurbeschrijving gemaakt van de huidige situatie (nulmeting) Dit strookt niet met de voorgenomen werkzaamheden - ook al zijn die mogelijk van tijdelijke aard. Ons voorstel is wel om te bekijken of hier ook mogelijkheden liggen om er wederzijds voordeel mee op te doen.

2. Door graafwerkzaamheden in een open sleuf van ca. 4 á 5 meter breed en ca. 4 meter diep worden de bestaande bodenlagen vergraven. Het gevaar bestaat dat er misschien (zout)kwelwater omhoog komt. Dat kan de kwaliteit van zowel het grond- als het oppervlaktewater nadelig beïnvloeden. Dat kan zeer veel negatieve consequenties hebben voor de vegetaties. Met weer nadelige gevolgen voor de biodiversiteit en voor de kwaliteit van de agrarisch graslanden. Ook verandering van grondwaterstanden, waardoor eventueel schade aan huizen kan ontstaan, dient voorkomen te worden. Hoe wordt dat gemonitord?

3. Voor de werkzaamheden langs het traject moet zwaar materieel worden aangevoerd. In de Stevenshof zijn daar geen geschikte mogelijkheden voor. Alle wegen eindigen voor het fietspad langs de wijk. Bij de Liesbeth Ribbiusbrug is er aansluiting op de onderhoudsweg naar het bedieningsgebouw bij de tunnelmond. Echter, dat is voor zwaar materieel niet geschikt. Bovendien is de infrastructuur in de wijk niet berekend op zwaar verkeer. De enige routes naar de Liesbeth Ribbiusbrug zijn de Annie Romeinsingel en de Gerda Brautigamsingel vanaf de Dobbedreef, dwars door de daar kinderrijke wijk heen. Het zal veel hinder geven in de wijk en dat is volstrekt niet acceptabel.

Een mogelijkheid is om vanaf de A44 aan de zuidkant van de RLR-bak naar het leidingtracé materiaal aan- en af te voeren. Dit betekent een route via de Hadewychlaan en Heintje Davidsweg, ook een met gezinnen bewoond deel van de wijk. En ook hier geeft bouwverkeer onaanvaardbare hinder.

4. Levensduur van de leidingen, het onderhoud en de toegankelijkheid van de werkzaamheden: Wat is de verwachte levensduur van de leidingen? Wat gebeurt er als de leidingen 'op' zijn of vervangen moeten worden? Hoe wordt er geopereerd als er een lek ergens in de leidingen wordt geconstateerd? Hoe moeten de leidingen daarvoor bereikbaar blijven?

Alternatieve tracés

Voor het deelgebied 1 Leiden:

1. Kan het tracé na de afbuiging van de A44 naar het Westen niet geheel geboord worden tot voorbij de A44? Niet uit het NRD, maar wel vanuit de voorlichtingsavond is bekend geworden dat (sterk wordt gedacht om onder de Vliet en onder Voorschoten een geboorde leiding (ca. 10 meter diep?!) aan te leggen. Deze komt ten westen van de Dobbewetering boven de grond. Daarna worden de 2 leidingen van 70 cm doorsnede ieder in een sleuf gelegd, 2 meter onder het maaiveld. Nabij de A44 wordt weer waarschijnlijk een deel geboord. Ook onder de Veenwetering wordt waarschijnlijk geboord? Het verloop van deze historische wetering mag in geen geval worden onderbroken. Om die reden is voor de RLR onder de Veenwetering een aquaduct aangelegd.
Voor de boring onder Voorschoten dient aan de westkant volgens een mededeling op de voorlichtingsavond in het ECC op 21 juni jl een buizensysteem ter lengte van de boring gereed gemaakt te worden, dat dan door de geboorde ruimte getrokken kan worden. Dus er is veel ruimte bovengronds nodig, waardoor de overlast in ieder geval langer gaat duren. Is het mogelijk een boorsysteem te ontwikkelen waarbij de bovengrondse voorbereiding van de in de boring te trekken leiding veel korter wordt en er geleidelijk buizen de boorschacht in getrokken kunnen worden? Dan is er minder ruimte nodig en is het makkelijker om helemaal te boren tot aan de A44. Als deze methode nog niet bestaat, kan deze als innovatie ontwikkeld worden, zodat er ook elders voordeel mee behaald kan worden.
2. Kan het hele traject van alternatief 1 in ons deelgebied niet geheel langs de zuidkant van de RLR worden aangelegd? Dat geeft minder overlast nabij de wijk. Bovendien zou mogelijk van de fiets-ecotunnel onder de A44 gebruik gemaakt kunnen worden om deze te kruisen, waardoor makkelijker op variant 3 wordt aangesloten en mogelijk op varianten 1 en 5. Bij dit alternatief kan vanaf de A44 makkelijker zwaar materieel worden aangevoerd en afgevoerd natuurlijk. Indien het niet via de eco-fietstunnel kan, dan gewoon onder de A44 door zoals dat bij variant 1 het geval is?

3. Kunnen de warmteleidingen niet onder de brede sloten, die langs heel de RLR lopen, worden aangelegd? Dan hoeven er geen nieuwe sleuven te worden gegraven. Dit kan zowel aan de noord- als aan de zuidkant.
4. De leidingen dienen aan te sluiten op het WOS en het nabijgelegen P&BU (Piek en Back-up) station van Vattenfall. In het NRD wordt aangegeven dat voor aansluiting in oost-Leiden en Leiderdorp op termijn aan de oostzijde ook een WOS en P&BU moet komen. Is het niet mogelijk deze nu te bouwen en de leiding daarnaartoe verder langs de A4 aan te leggen? Dat is sowieso korter. Deze stations kunnen dan zodanig aangelegd worden dat van hieruit het bestaande warmtenet van Leiden kan worden aangekoppeld. Dan hoeft er helemaal niet aan het in het westen gelegen WOS-station gekoppeld te worden en hoeft daar ook geen P&BU gebouwd te worden.
5. Is het niet mogelijk om iets noordelijker een aftakking te maken naar het westen? Namelijk ter hoogte van de Europaweg, die ook in de komende jaren verbreed gaat worden, waarbij een nieuwe aansluiting op de A4 komt en ook een andere verbinding over de Rijn naar het Lammenschansplein, dat ook op de schop gaat. Werkzaamheden combineren dus. Dan kan een aansluiting gevonden worden met de variant 4. Een subvariant kan zijn vanaf de Europaweg onder de Vliet door boren en uitkomen bij de Churchilllaan. Daarlangs en na de Rijn kruisen verder langs de Dr. Lelylaan en dan naar het eindstation.
6. Kan er niet i.p.v. variant 4 een oplossing komen door de leidingen geheel onder de Korte Vliet en verder onder de Oude Rijn worden aangelegd? Dan kom je dicht bij het westelijke WOS en hoeft er geen land op de schop.

Detail commentaar:

a. Pag. 5 (ook pag. 11 en 12)

Onderaan staat dat een participatieproces met de omgeving wordt doorlopen. Onduidelijk is hoe dat loopt en welke ruimte er is voor nieuwe ideeën, voorstellen en suggesties en op welke wijze die dan serieus worden meegenomen.

In de NRD-fase zijn er meerdere Webinars en kennissessies aangekondigd. Inhoud en aantal zijn onderdeel van een enquête. Wanneer is die? Wij hebben de indruk dat het bij veel mensen in de betrokken omgeving onvoldoende bekend wordt gemaakt.

b. Pag. 6 (par. 1.3, 2de alinea)

Er staat dat de provincie streeft naar een publiek beheerd warmtetransportsysteem. Hoe ver gaat het publieke karakter hiervan en hoe wordt dat vormgegeven? Een regel verderop staat dat een bovenregionale infrastructuur essentieel is om een goed functionerende warmtemarkt te faciliteren voor een betrouwbare en duurzame warmtevoorziening. Dient de publieke sector hier niet een grotere invloed op te hebben? De overheid, wij allen dus, faciliteert en de markt maakt de winst! Aan wie komt die ten goede?

c. Pag. 6 (Stikstof)

Partiële vrijstelling voor tijdelijke gevolgen geldt dus ook voor dit project. Geldt dat ook voor het WOS? Wel dus voor het P&BU station. Dat wordt in dit rapport niet meegenomen. Stel dat bij de milieueffectrapportage (m.e.r.) daarvoor zal blijken dat het niet gebouwd kan worden. Wat heeft dat dan voor consequenties voor het (bestaande) WOS en het aangelegde leidingensysteem?

In de toekomstige Omgevingswet is voor het projectbesluit nooit sprake van plan-mer-plicht. Wat is de portee hiervan voor het project onder de huidige wet?

d. Pag. 14 (2.1 WarmtelinQ Rijswijk Leiden)

In de 4de alinea wordt aangegeven dat de toe te passen aanlegmethode (open ontgraving of HDD-boringen en persingen) ook afhankelijk is van bestuurlijke keuzes. Welke besturen zijn betrokken? Wie en wanneer worden keuzes daarover gemaakt, en is hiervoor inspraak van het betrokken publiek mogelijk?

In de 5de alinea staat het voordeel van ondergrondse leidingen benoemd. O.a. de mogelijkheid voor veel andere functies op het maaiveld (dubbel ruimtegebruik). Welke functies kunnen wel en welke niet? Ergens staat dat diep wortelende beplanting boven open ontgraving niet kan. Hoe diep is diep en ondiep in dit geval? Meer gedetailleerde informatie hierover is nuttig voor een goede beoordeling van de plannen en hun alternatieven/varianten.

In de 6de alinea is aangegeven dat gedurende 2 jaar langs het gehele traject werkzaamheden plaats vinden. Wat is de aard van die werkzaamheden en zijn die in de tijd gezien verschillend van intensiteit? Meer duidelijkheid hierover is nodig voor een goede beoordeling!

e. Pag. 15. (2.2 P&BU voorziening)

Hoe groot zijn die gebouwen (WOS en P&BU)? Boven en onder de grond? Komt er ook geluid bij vrij in de permanente situatie?

f. Pag. 17 WOS en P&BU

Voor de overdracht van warmte aan het stadswarmtenet zijn leidingen met een minimale breedte van 40 of 50 cm (klopt dat?) nodig. Deze liggen alleen vanuit het westen naar het centrum. Waar liggen ze dan niet? Als een WOS en P&BU in het oosten nodig zijn voor de toekomst, kunnen die dan niet nu al gemaakt worden? Zodat nu voldoende dikke leidingen gemaakt kunnen worden en ook aansluiting gemaakt kan worden met het (bestaande) westelijk leidingensysteem. Kortom het waarom van de plaatsing van het WOS én het P&BU in het westen is niet geheel duidelijk.

Voor de toekomst is ook in het oosten van Leiden en elders een WOS en P&BU nodig. Wanneer is dat naar verwachting? Als nu al in het oosten een WOS en P&BU gemaakt kunnen worden, kan de leiding langs de A4 en verder naar het noorden worden doorgetrokken en is afleiding naar het westen niet nodig.

g. Pag. 18, 1ste alinea

Waar worden er allemaal T-stukken aangebracht om gesteld te staan voor een toekomstige warmtehub?

h. Pag. 19

(3.1 ontwikkeling tracéalternatieven)

Als je nu de WOS en P&BU maakt aan de oostzijde van Leiden, hoef je ook niet door het centrum naar de nieuwe locatie. Variant 4 wordt nu wel gemakkelijk afgeserveerd.

Kan de leiding onder huizen en andere bebouwing en onder bestaande bestratingen worden aangelegd?

(3.1.1 startpunt van WarmtelinQ Rijswijk - Leiden)

Aan het eind van het tracé Vlaardingen – Den Haag is de diameter van de leiding te klein om als start te fungeren voor de aansluiting naar Leiden. Waarom is dat overigens zo?

Is bij het eindpunt in Leiden de diameter van de leiding via het voorgestelde traject ook minder dan de 70 cm waarmee de leiding begint?

Kan de leiding in Den Haag niet groter gemaakt worden?

(3.1.1 Eindpunt van WarmtelinQ Rijswijk Leiden)

Vanwege de locatie van het P&BU in west-Leiden kan het beoogde tracé niet via de oostzijde van Leiden. Als het WOS ook in Leiden-oost wordt gemaakt en ook het P&BU, zou dat dan dus wel kunnen?!

i. Pag. 20, 2de alinea

Een korter tracé is doorgaans sneller klaar en goedkoper. Om die reden dient het tracé -alternatief 2 (pag. 21) toch ook in de m.e.r. meegenomen te worden.

Voor Zoeterwoude en Leiderdorp zou dan in de toekomst het tracé alleen wat langer zijn vanaf het punt waar alternatief 2 afbuigt van de A4. Dat langere stuk gaat langs de A4 en is relatief gemakkelijk aan te leggen.

j. Pag. 22

Het is onduidelijk waarom dit tracé-alternatief niet meegenomen wordt naar de m.e.r., zoals hierboven reeds vermeld.

k. Pag. 30, (3.2.3 Deelgebied 3 Voorschoten. Leiden, Wassenaar Katwijk en Oegstgeest.

1ste alinea

Kan nu niet al een indicatie worden gegeven van de gevolgen voor het deels als NNN aangewezen weidegebied? Het feit dat het expliciet wordt benoemd, betekent dat dat bepaalde beperkingen en eisen t.a.v. de uitvoering met zich meebrengt. De geografische duiding van de als NNN aangewezen (weide)gebieden is onduidelijk. Beter is het op een kaartje aan te geven waar de NNN-gebieden liggen. Dat geldt ook voor de varianten op de volgende 2 pagina's.

2de alinea

Met name bij de Stevenschhof zijn praktisch gezien geen toegangswegen aanwezig voor de bereikbaarheid van het tracé. Die zouden overigens ook voor veel overlast voor het verkeer en de bewoners van de Stevenschhof zorgen, zoals eerder op pag. 2 onder 3 verwoord.

De bereikbaarheid vanaf de A44 ten zuiden van de Rijnlandroute is beter. Aan die kant aanleggen zou dat alleen maar makkelijker maken.

Er wordt hier gesuggereerd dat als het tracé door groenstroken gaat de overlast voor omwonenden en bedrijven gering is. Voor omwonenden bij de Stevenschhof geldt dat niet. De werkzaamheden duren lang en brengen veel overlast mee. Net nu de grootste werkoverlast van de RLR achter de rug is.

Naast de genoemde lastige locaties, waaronder de Dobbewatering en de Veenwatering, is er ook nog een klein, meer dan 30 jaar oud natuurgebiedje (zie hierboven bij Hoofdpunten, punt 1).

Het geheel boren tot onder de A44 is daarom daar de beste oplossing.

l. Pag. 31

Variant 1:

Zie commentaar hierboven bij Hoofdpunten v.w.b. het tracé langs de Stevenshof.

Verder is het vreemd dat het smalspoormuseum met stoomtramtraject niet expliciet wordt genoemd.

Variant 2:

Dat geeft veel overlast voor het verkeer en de bewoners van de Stevenshof. Het is onduidelijk overigens hoe het tracé loopt. Dat zou duidelijker gemaakt moeten worden.

De door ons hierboven genoemde alternatieve tracés vermijden veel problemen van verschillende tracés genoemd op pag. 31, 32 en 33.

m. Pag. 33 (3.3. Conclusies)

Voor deelgebied 3 Leiden zouden meerdere door ons genoemde varianten meegenomen dienen te worden in de MER.

n. Pag. 36

2de alinea:

De mogelijke effecten op natuur, landschap, geluidsemissie en luchtemissie w.o. stikstof beter omschrijven en duiden!

Tabel 4-2:

Bij de aspecten Bodemkwaliteit, grondwater en Oppervlaktewater ook een X zetten in de kolommen Leiding WLQ en Pomp& WOS.

Bij Thema Natuur horen in de kolom Criterium ook de Beschermde Provinciale landschappen genoemd te worden.

Dat is ook het geval bij het Thema Natuur in tabel 4-3 op pagina 37

o. Pag. 38

Gemeente Leiden

Waar ergens wordt het onderstation Aliander ontwikkeld?

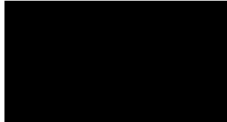
I.v.m. met een door ons voorgesteld alternatief tracé ook benoemen de werkzaamheden verbreding Europaweg en verandering Lammenschansplein, incl. de bruggen over de De Vliet.

Wij rekenen op uw begrip voor onze zorgen alsmede uw steun en zijn altijd bereid om nadere toelichting aan u te geven.

Met vriendelijke groet,

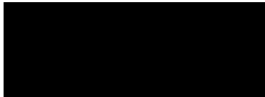
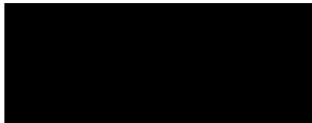
Namens Wijkvereniging Wijkraad Stevenshof

Voorzitter (a.i.)

Contactadres :

Wijkvereniging Wijkraad Stevenshof

Bijlage 1 :

VEE EN BLOEMRIJK GRASLAND AAN DE RAND VAN DE STEVENSHOF!

Voorstellen voor een versterking van de kwaliteiten van de groene polderstrook tussen de N434 en de ZW-stadsrand van de Stevenshof.

Randvoorwaarden

- Geen strijdigheid van activiteiten met de bepalingen over Beschermings- categorie 1 en 2-gebieden in de Omgevingsverordening Zuid-Holland 2021.
- Handhaving van het karakter van kleinschalig, open polder- en weidelandschap met zijn heldere doorgaande lijnen (o.a. van het polderwatersysteem en oude verkavelingspatroon) en kleine landschapselementen.
- Geen aftekening in het landschap van nieuwe, onnatuurlijke elementen.
- Handhaving van de hier geldende bestemmingen in Leiden en Wassenaar:
resp. "Agrarische doeleinden": veehouderij i.c.m. behoud/herstel van de voor open veenweidegebied karakteristieke landschaps- en natuurwaarden,
resp. "Agrarisch met Natuur- en landschapswaarden": agrarische bedrijfsvoering en behoud van landschaps- en natuurwaarden en graslandvegetaties;
- Vrijwilligheid van de betrokken grondeigenaren en pachters ten aanzien van de noodzakelijke (extra) inrichtingsmaatregelen;
- Compensatie van de kosten van (de gevolgen van) die maatregelen voor de betrokkenen, voor zover daarin niet voldoende anderszins kan worden voorzien.

Voorstellen ten aanzien van de polderstrook

- Versterking van de kwaliteiten én van de beleving van het polderlandschap door vergroting van de soortenrijkdom en dus van de biodiversiteit.
- Meer in het bijzonder versterking van de insectenstand (en daarmee van de vogelstand) door 'verbreding' en 'actualisering' van het huidige beheer.
- Kortom: minder productiegroenlandbeheer en meer natuurgraslandbeheer.

Maatregelen in de polderstrook om die biodiversiteit te vergroten

- Beëindigen van de huidige *drijfmest*-gift (dus niet van de *ruige* mest-gift tengevolge van de bestaande weidegang van koeien, schapen en geiten);
- Beëindigen van het opbrengen van slootbagger en van het toepassen van chemische onkruidbestrijding;
- Aanleggen van natuurvriendelijke oevers en van plas-dras;
- Bevorderen van het verhogen van het waterpeil;
- Toepassen van verschrallingsbeheer van het voedselrijke grasland in de vorm van 2-4x per jaar maaien (mits een oogstbaar product) met afvoeren van het maaisel;
- Ten aanzien van de aldus verschrallende graslandpercelen (inclusief slootkanten) die het dichtst bij de woonbebouwing liggen:*
aanleggen van brede bloemenstroken, ingezaaid met veel verschillende biologisch-inheemse plantenzaden, in combinatie met gefaseerd en variabel maai-beheer (zie het 'Leidse' Groene Klaver-project 'Groene linten bijenlandschap');
- Wat betreft de overige verschrallende graslandpercelen (inclusief slootkanten):*
inzaaien met een gevarieerd biologisch-inheems kruidenrijk zaadmengsel;
- Indien nodig, aanpassen door de grondeigenaren van de beheercontracten met de pachters ten behoeve van de noodzakelijke (extra) inrichtingsmaatregelen;
- Indien van toepassing, stimuleren van de grondeigenaren tot dezelfde of vergelijkbare inrichtingsmaatregelen.

Wijkvereniging Wijkraad Stevenshof, najaar 2021

Bewonersvereniging Gerda Brautigamsingel e.o.

Provincie Zuid-Holland
Team WarmtelinQ
Postbus 90602
2509 LP DEN HAAG

Datum: 9 juli 2022

**Onderwerp: Zienswijze op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau;
Warmtetransportleiding Rijswijk – Leiden; 25 april 2022, eindconcept, kenmerk DOS-
2019-0003044**

Geacht college van gedeputeerden en medewerkers van team WarmtelinQ,

Bijgaand treft u aan onze zienswijze op bovengenoemde notitie, die t/m 14 juli 2022 ter visie ligt.

Onze zienswijze beperkt zich in hoofdzaak tot onze leefomgeving en de impact van het bovengenoemde project op de Gerda Brautigamsingel en de daarop aansluitende straten. Wij verwijzen naar en onderschrijven de zienswijze van de wijkvereniging wijkraad Stevenshof volledig.

Onze opmerkingen op de notitie Reikwijdte en Detailniveau treft u hieronder aan:

1. Het Tracévariant deelgebied 3 variant, het meest relevante tracé voor onze vereniging, spreekt van: “loopt voor een groot deel door weidegebieden met relatief veel ruimte en mogelijkheden voor werkstroken.” Hoewel de Papenwegse Polder volgens uw gegevens geen NNN-gebied zou zijn, zitten er veel weidevogels zoals de grutto, verschillende eenden- en ganzensoorten en roofvogels als de buizerd en de valk, zijn er het hele seizoen – ook nu – koeien en schapen en lopen er hazen.

De RijnlandRoute (RLR) heeft al op een onbegrijpelijke en harde wijze de tot voor kort ongerepte Papenwegse Polder aangetast. Tijdens de informatieavond in het ECC op 21 juni jl hebben uw medewerkers gemeld, dat er “alleen maar weilanden zijn”. Dit klopt niet, zoals bijlage 1 met daarin een kaart en foto's duidelijk maken. Voor ons zijn het bos parallel aan de Gerda Brautigamsingel en het zgn Buizerdbosje direct zichtbaar. Wij gaan in de volgende twee punten hier nader op in. Wij verzoeken u ter plaatse onderzoek te (laten) doen in plaats van gebruik te maken van data op afstand, die geen goed beeld van de werkelijkheid geven.

2. Wij verzoeken u het bos parallel aan Gerda Brautigamsingel te sparen. Tijdens de informatieavond op 21 juni jl ontkenden uw medewerkers dat hier een bos is. Zie foto 1, onderaan de zienswijze en bijlage 1, dat het er wel degelijk staat. Het nut van het bos is dat het ons het zicht op de RijnlandRoute ontnemt en zo ervoor zorgt dat het provinciale en gemeentelijke adagium van de RijnlandRoute voor de bewoners “niet horen, niet ruiken, niet zien” enigszins een waarheid is geworden. Het bos heeft een bestemming gekregen in het provinciaal inpassingsplan RijnlandRoute.

3. Wij verzoeken u het Buizerdbosje, het bosje dat door midden is gesneden door de RijnlandRoute, zie bijlage 1, eveneens te sparen. Wij hebben door een voorlopige voorzieningsuitspraak van de voorzitter van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State bereikt dat de kap van ca 285 bomen aan de noordzijde van de Rijnlandroute niet is doorgegaan. Het zou heel wrang zijn als u deze bomen alsnog gaat kappen.

4. Wij dringen erop aan dat u geen werkzaamheden in het broedseizoen gaat laten verrichten en alle van toepassing zijnde flora- en faunawetgeving naleeft.

5. Wij wijzen u erop dat de aanleg van de warmteleiding zeer zorgvuldig moet plaatsvinden, omdat de Papenwegse polder een kwetsbaar weidevogelgebied is. Door de aanleg van de Rijnlandroute is er een ernstige aantasting van het landschap ontstaan en zichtbaar. Bovendien loopt er via het fiets -en wandelpad een recreatieve route langs dit gedeelte van Papenwegse polder die door veel bewoners (en overige Leidenaren) veel gebruikt en zeer gewaardeerd wordt, zowel als fiets- als recreatieve route.

6. Wij verzoeken u om een geboorde versie aan zuidzijde van de Rijnlandroute. Dit geeft veel minder overlast in de wijk, ook in de toekomst als er onderhoudswerkzaamheden nodig zijn. Bovendien kunt u uw bouw- en werkverkeer vanaf de A44 naar tracévariant 3 leiden, vergelijkbaar met tracévariant 1. Het probleem in punt 12 doet zich dan niet voor. Het gaat ook leiden tot minder bomenkap van de bossen die wij in deze zienswijze noemen.

7. Wij verzoeken u de warmteleidingen te boren tot aan de tunnelmond van de RijnlandRoute, bij voorkeur verder tot voorbij het Buizerd Bosje en helemaal tot A44. Er is in het gebied nabij de Veenwatering evenwijdig aan de A44 een bestaande waterleiding m.b.v. een diepboring voorafgaand aan de aanleg van de RijnlandRoute gerealiseerd. Deze passeert met een ruime boog onder de tunnelbak van de Rijnlandroute. Voor ons is daardoor niet duidelijk waarom de warmteleiding niet in zijn geheel geboord kan worden. Zou u dit nader willen uitleggen? Wij denken dat dit te maken heeft met kosten en niet met de verkregen informatie van u dat de bodem niet stevig genoeg is.

8. Het natuurgebiedje, met het bosje en vennetjes nabij de bocht van het Anna Swellengrebelpad en Tine Tammespad, zie foto 2 onderaan de zienswijze, worden ernstig aangetast door het graven van een leidingsleuf. Hier zijn vaak vee en weidevogels te vinden. Schapen schuilen onder het bosje tegen de weersomstandigheden en de nacht. Is lokaal boren een alternatief? Ook dit bosje zal verdwijnen n.l. door een 8 meter brede beschermstrook vrij van bomen/struiken die diep kunnen wortelen. Hoe compenseert men het verlies van dit natuurgebiedje? Onze zorg is dat als u het gehele tracé “slechts als weilanden” beschouwt, zoals ons gemeld tijdens de informatieavond in het ECC op 21 juni jl u heel gemakkelijk tot ‘bomenkap en het opruimen van obstakels’ zal overgaan en geen oog heeft voor het unieke karakter van dit natuurgebiedje in een stedelijke omgeving.

9. Een werkstrook van 30 meter breed vinden wij erg breed. Het tast het weidegebied tussen de Rijnlandroute en onze woonwijk tijdelijk maar niet minder ernstig aan. Is het mogelijk tot een minder breed werkterrein te komen?

10. De timing van uw project komt bij ons hard en onhandig aan zo vlak na afloop van de ernstige bouwhinder van de RijnlandRoute. Wij kennen het project maar zijn over de tracévarianten niet op de hoogte gebracht door de provincie en de gemeente Leiden. Daardoor zijn wij negatief verrast. Hoe komt het dat u beide werken niet heeft weten te combineren? Wij vertrouwen erop dat u binnen de provincie en met de betrokken

gemeenten zorgt voor een coördinatie, inclusief een overzicht van mogelijk nog meer werkzaamheden die wij niet kennen en waarover wij niet worden/zijn geïnformeerd. Wij vragen u om omgevingsmanagement en een volledige open en transparante vorm van communicatie.

11. U acht het risico op overlast voor omwonenden of bedrijven gering. Dit is eenvoudigweg niet waar, weten wij uit ervaring met de aanleg van de RijnlandRoute, als er vanaf de tunnelmond van de Rijnlandroute een bouwput ligt met aan- en afrijdend verkeer. Bij het Tine Tammespad is deze bouwput zeer dichtbij de woonhuizen gesitueerd. Wij vragen om goed omgevingsmanagement en een open communicatie. Zie verder punt 12.

12. Het door de wijk laten gaan van (zwaar) werkverkeer vinden wij in een kinderrijke buurt onaanvaardbaar. U vindt aanwezige bebouwing in de andere tracévarianten relevant, al noemt u het bij tracévariant 3 niet, terwijl daar ook bebouwing is. Een aanvoerweg voor de warmteleidingen vanaf de Annelien Kappeijnestraat over de brug bij Liesbeth Ribbiuspad naar de bouwweg geeft in dit kinderrijke deel van de Stevenshof zeer veel overlast. Wij vragen ons af of de toegangsweg vanaf de brug naar het dienstgebouw van de Rijnlandroute voor uw bouw- en werkverkeer geschikt is. Ten tijde van de RijnlandRoute is het de aannemer verboden om bouw- en werkverkeer door de wijk te leiden. Met de wijkvereniging wijkraad Stevenshof zullen wij er alles aan doen om geen bouw- en werkverkeer in de wijk en voor ons in het bijzonder de route Annelien Kappeijnestraat-Liesbeth Ribbiusbrug toe te staan. Het gaat niet alleen om onze veiligheid, maar ook zijn er ten tijde van de aanleg van de RijnlandRoute veel trillingen in huizen geweest.

13. Het is ons niet duidelijk hoe u de leidingen gaat funderen, door middel van heien of intrillen van palen en damwanden?

14. Gaat u boren onder de Veenwatering direct tot onder de A44 richting het Valkenburgse Meer om de schade te beperken?

Wij vertrouwen op een goede beantwoording.

Met vriendelijke groet,

voorzitter

Bewonersvereniging Gerda Brautigamsingel

BIJLAGEN

Foto 1. met Bos langs Liesbeth Ribbiuspad

Foto 2 met Bosje langs Anna Swellengrebelpad

Details van het ingeleverde formulier	
Inleverdatum	13-7-2022 12:02:38
Referentie	4567
Product naam	Zienswijze
Aantal bijlagen	1

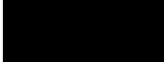
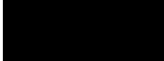
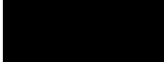

Uw gegevens	
Voorletter(s)	[Redacted]
Tussenvoegsel(s)	[Redacted]
Achternaam	[Redacted] rg
Postcode	[Redacted]
Huisnummer	[Redacted]
Huisletter	[Redacted]
Huisnummertoevoeging	[Redacted]
Straatnaam	[Redacted]
Woonplaats	's-Gravenhage
Email	[Redacted]
Telefoon	[Redacted]

Uw zienswijze	
Betreft zienswijze op het onderwerp:	Notitie reikwijdte en detailniveau
Dient u deze zienswijze in namens iemand anders?	Ja
Zo ja, namens wie?	Scoutinggroep Van Weerden Poelman
Hoe wilt u uw zienswijze kenbaar maken?	Ik beschrijf hieronder mijn zienswijze in het veld 'Zienswijze'

Uw zienswijze	Na constatering op 12 juli 2022 op het speelveld achter het clubhuis van Scoutinggroep Van Weerden Poelman, ILSY-plantsoen 9, 2497 GA Den Haag, van een meetpijpje van de Gasunie, wil ik namens de scoutinggroep onze zorg uitspreken dat wij hinder kunnen hebben van de aanleg van de warmtetransportleiding in variant 2. De informatie over de ligging van de varianten is ontoereikend voor ons om precies aan te geven welke hinder wij kunnen krijgen bij aanleg van de transportleiding. Het grasveld wordt door vrijwilligers van de scoutinggroep gemaaid en onderhouden. Foto boorpijpje bijgevoegd.
Bijlagen	
Bijlage	grondboring gasunie img_9203.jpg
Controleren en verzenden	
Akkoord	Ja

Details van het ingeleverde formulier	
Inleverdatum	13-7-2022 12:45:15
Referentie	4573
Product naam	Zienswijze
Aantal bijlagen	1
Uw gegevens	
Voorletter(s)	
Tussenvoegsel(s)	
Achternaam	
Postcode	
Huisnummer	
Huisletter	
Huisnummertoevoeging	
Straatnaam	
Woonplaats	Leiden
Email	
Telefoon	
Uw zienswijze	
Betreft zienswijze op het onderwerp:	Notitie reikwijdte en detailniveau
Dient u deze zienswijze in namens iemand anders?	Nee
Hoe wilt u uw zienswijze kenbaar maken?	Ik upload mijn zienswijze als bijlage bij de stap Bijlagen
Bijlagen	
Bijlage	zienswijze ms over warmtelinq (13-7-2022).docx
Controleren en verzenden	

Akkoord

Ja

Reactie Bomenbond Rijnland op NRD WarmtelinQ Rijswijk – Leiden

Uw kenmerk: DOS-2019-0003044

De Bomenbond Rijnland heeft de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Warmtetransportleiding Rijswijk – Leiden (NRD WarmtelinQ Rijswijk – Leiden) met belangstelling gelezen.

De NRD is bedoeld om betrokkenen vooraf te raadplegen over de gewenste inhoud en diepgang van het op te stellen milieueffectrapport (MER).

De Bomenbond Rijnland is actief sinds 1995 en houdt zich qua doelstelling - conform haar statuten - bezig met de instandhouding, verrijking en waar nodig herstel van flora, fauna, landschap, soortenrijkdom en ecologie in het algemeen, alles in de ruimste zin, en in het bijzonder de instandhouding, verrijking, nieuwe aanplant en waar nodig herstel van bomen en houtopstanden; niet alleen in het grondgebied van Rijnland, maar ook daarbuiten.

Indachtig de doelstelling in onze statuten hebben wij de stukken gelezen.

Over het detailniveau van de MER

Wij zouden graag zien dat in de MER voor de te onderzoeken varianten, met behulp van een natuurscan/ecosysteemdienstescan, gedetailleerd in beeld wordt gebracht welke natuurwaarden en daarmee verbonden ecosysteemdiensten door de aanleg van de warmtetransportleiding worden aangetast en wat ervoor nodig is om die natuurwaarden zoveel mogelijk te beschermen en waar nodig te herstellen. Niet alleen de *aantallen* bomen, die als gevolg van de aanleg gekapt zouden moeten worden, zouden in beschouwing genomen moeten worden. Ook het *kroonvolume*, dat door bomenkap zou verdwijnen én andere met bomen verbonden *ecosysteemdiensten*, zoals regenwaterinterceptie (waterberging), afvang van stikstofoxide (NOx) en fijnstof en CO2-vastlegging zijn van belang. Daarbij ware ook de ondergroei van bomen te betrekken, alsook de houtige gewassen (heggen, struiken) die bomen in het landschap met elkaar verbinden.

Over de reikwijdte

Waar mogelijk zou in het kader van behoud en herstel ook rekening gehouden moeten worden met andere functies van natuurlijke begroeiing langs infrastructuur, zoals de schermfunctie tegen geluidhinder en visuele verstoring. Wij geven als Bomenbond prioriteit aan de landschapsbeleving vanuit het perspectief van de wandelaars en fietsers - die relatief gezien langduriger in de natuur verblijven - dan de visuele beleving van de automobilist die op de snelweg langs het landschap raast. Wij zouden dan ook willen bevorderen dan meer groen - dusdanig dat met het belang van weidevogels rekening wordt gehouden - langs infrastructuur zoals de A4, Rijnlandroute en A44 wordt aangelegd.

Mee-koppelen ruimtelijke strategie voor meer bos, bomen én heggen

Tot slot menen wij dat er kansen zijn om, tegelijk met de aanleg van de warmtetransportleiding, de provinciale ruimtelijke strategie voor meer bos en bomen mee te koppelen. Wij vragen daarbij aandacht voor de meerwaarde van heggen in het landschap (zie voor die meerwaarde bijvoorbeeld het in 2022 door Noordboek uitgebrachte boek *Heg*, van Kenneth F. Rijswijk).

Kortom: wij vragen aandacht voor:

- een gedetailleerde natuurscan;
- een gedetailleerd ecosysteemdienstenonderzoek van de aanwezige natuur (was-woordt situatie);
- prioriteit visuele landschapsbeleving van wandelaar en fietser boven dat van de autogebruiker;
- mee-koppelen van de ruimtelijke strategie voor meer bos, bomen én heggen.

Op 30 augustus 2022 heeft u een bijeenkomst belegd met natuur-, milieu en landschapsorganisaties. De Bomenbond Rijnland neemt daaraan graag deel.

Met vriendelijke groet,

Zienswijze

Aan Provincie Zuid-Holland, Team WarmtelinQ
Van Dunea – contactpersoon [REDACTED]
Datum 14 juli 2022
Kenmerk DOS-2019-0003044
Onderwerp Zienswijze Notitie Reikwijdte en Detailniveau Warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden

Geachte heer/mevrouw,

Graag maakt Dunea N.V. (verder “Dunea”) gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Warmtetransportleiding Rijswijk – Leiden (verder “NRD”). We zijn blij dat we de kans krijgen mee te denken over de implementatie van een regionaal warmtenet. We onderschrijven de ambitie om in te zetten op duurzame warmte en daarmee het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen.

Dunea heeft als kerntaak het leveren van drinkwater aan de inwoners van ons leveringsgebied (17 gemeenten in Zuid-Holland). Onze vitale infrastructuur levert een grote bijdrage aan de levering van schoon en voldoende drinkwater. Onze infrastructuur bestaat aan de ene kant uit grote transportleidingen waarmee wij rivierwater aanvoeren richting de duinen. Aan de andere kant beheren wij een uitgebreid net van distributieleidingen waarmee wij onze klanten 24/7 voorzien van drinkwater. Het ondergronds belang van Dunea is daardoor groot en raakt de ligging van de tracéalternatieven van de warmtetransportleiding Rijswijk – Leiden in ons leveringsgebied.

Tevens staat Dunea voor een grote opgave die mogelijk het tracé van de warmtetransportleiding raakt. Om in de toekomst te kunnen voldoen aan de vraag naar drinkwater en aan een betrouwbare levering, is meer schoon zoet water nodig en meer zuiveringscapaciteit in de vorm van nieuwe bronnen en nieuwe zuiveringstechnieken. Daarom voeren we gesprekken met de omgeving en zijn ook wij recent een m.e.r.-procedure gestart, genaamd Drinkwatervoorziening van de toekomst 2030-2040. Het studiegebied voor toekomstige bronnen, zuiveringslocaties en infrastructuur overlappen deels de deelgebieden van de warmtetransportleiding.

De komst van de warmtetransportleiding kan goed samen gaan met de drinkwaterbelangen van Dunea in dit gebied. Wij willen u verzoeken om:

- Dunea in een vroegtijdig stadium bij het ontwerp te betrekken;
- De belangen van Dunea en haar infrastructuur te integreren in de definitieve ontwerpkeuzes;
- Aan te sluiten bij het participatie en ontwerptraject van Dunea’s NRD Drinkwatervoorziening van de toekomst 2030-2040.

Zienswijze

In deze zienswijze gaan we verder in op de hierboven genoemde belangen van Dunea die raken aan de regionale ontwikkeling van deze warmtetransportleiding: onze ondergrondse infrastructuur (1) en onze maatschappelijk opgave voor de drinkwatervoorziening van de toekomst (2). Hieronder zullen we onze belangen benoemen en toelichten.

Wij zijn vanzelfsprekend beschikbaar en bereid om deze zienswijze verder toe te lichten en vragen te beantwoorden.

Hartelijke groet,

Strategisch Omgevingsmanager Infrastructuur

Zienswijze

1. Infrastructuur

Impact op rivierwater- en drinkwatertransportleidingen

Zoals hierboven benoemd is Dunea afhankelijk van haar transportleidingen voor het leveren van drinkwater. Met de warmtetransportleidingen kruist u bestaande transportleidingstracés van Dunea. Welke leidingen dit betreft wordt onderstaand en in Bijlage 1 toegelicht.

Wij vragen u:

Om 'raakvlakken met ondergrondse infrastructuur' als beoordelingscriterium in tabel 4-3 op te nemen.

Rivierwater Transportleidingen (1400 – 1600 mm diameter)

- Rivierwatertransportleiding van beton met een inwendige diameter van 1600 mm (1,6 m). BAL-2 in Stompwijk.
- Rivierwatertransportleiding van beton met een inwendige diameter van 1400 mm (1,4 m). BAL-1 in Leidschenveen

De rivierwatertransportleidingen zijn onze twee voedingsleidingen naar onze productielocaties Katwijk, Scheveningen en Monster en leveren de bron voor het drinkwater van 1,4 miljoen inwoners in de Provincie Zuid-Holland. Dit zijn de zwarte leidingen op de tekening in Bijlage 1.

Drinkwater Transportleidingen (350 mm – 1200 mm)

- Drinkwatertransportleiding van staal met een inwendige diameter van 812 mm (0,8 m). Ypenburgleiding in Ypenburg.
- Drinkwatertransportleiding van beton met een inwendige diameter van 1200 mm (1,2 m). Zoetermeerleiding in Leidschenveen.
- Drinkwatertransportleiding van asbest cement met een inwendige diameter van 450 mm (0,45 m). Locatie in Leidschenveen.
- Diverse drinkwatertransportleidingen in de gemeente Leiden.

De drinkwatertransportleidingen zijn van groot belang voor de levering van drinkwater aan een grootdeel van ons voorzieningsgebied in de regio Ypenburg – Pijnacker-Nootdorp – Lansingerland - Zuidplas, maar ook voor het gebied Leidschenveen – Zoetermeer - Benthuizen. Dit zijn de parse leidingen op de tekening in Bijlage 1.

Drinkwater Hoofdleidingen (50 mm – 300 mm)

- Diverse drinkwaterhoofdleidingen.

De diverse hoofdleidingen hebben vaak een lokale functie maar soms ook regionale functie. Deze leidingen zijn niet op de tekening in Bijlage 1. opgenomen.

Zienswijze

Planologische bescherming (gemeentelijk en provinciaal)

Onze rivierwatertransportleidingen en drinkwatertransportleidingen zijn in de gemeentelijke bestemmingsplannen opgenomen met een dubbelbestemming: leiding-water met een beschermingszone aan weerszijde van de leidingen. De breedte van de zone is afhankelijk van de grootte van de leiding. Daarnaast is in de Omgevingsverordening Zuid-Holland een beschermingszone opgenomen voor een aantal transportleidingen (zie artikel 6.35b in combinatie met Kaart 18). De genoemde zones zijn van groot belang. In deze zones mag in principe geen bebouwing of andere belemmeringen komen. Bij de uitvoering van werkzaamheden rekening dient gehouden te worden met de daar aanwezige transportleidingen.

Voor verdere informatie betreffende voorwaarden, gewenste leidingstrookbreedtes en exacte ligging van de leidingen kunt u zich wenden tot Willem Jan Kerkhoven (w.kerkhoven@dunea.nl).

Wij vragen u:

Deze beschermingszones te respecteren en mee te nemen in de verdere ontwerpfase van de warmtetransportleidingen.

Invloed van warmte op drinkwater

Drinkwater mag volgens het drinkwaterbesluit niet warmer worden dan 25 graden Celsius. Wordt deze temperatuur overschreden dan kan dit resulteren in meer microbiologische activiteit in het leidingnet, met volksgezondheid-risico's als gevolg. In dit kader moet worden voorkomen dat de warmteleidingen te dicht bij de drinkwaterleidingen komen te liggen. Wij vragen daarom om langsligging en kruisingen met drinkwaterinfrastructuur te vermijden.

Wanneer de warmtetransportleiding toch parallel komt aan een drinkwaterleiding dan moet per situatie worden bepaald middels een warmteberekening wat de afstand tussen de leidingen (1,0 m; 1,5 m; 2,0 m of > 2,0 m) moet worden en of er aanvullende maatregelen moeten worden toegepast (b.v. isolatie). Dit is namelijk mede-afhankelijk van de temperatuur in de warmteleiding, maar ook afhankelijk van lokale omstandigheden (grondsoort, grondwaterstand, bodembedekking e.d.).

Bij kruisingen zal ook per situatie moeten worden bepaald middels een warmteberekening wat de afstand tussen de leidingen moet worden en of er aanvullende maatregelen moeten worden toegepast (b.v. isolatie).

Wij verzoeken om bij de tracékeuze en de uitwerking van de tracés van de warmtetransportleiding:

- *Langsligging en kruisingen zo veel mogelijk te vermijden om opwarming van de drinkwaterleidingen te voorkomen en beheerbaarheid van de infrastructuur te behouden*
- *Indien nodig voldoende ruimte te houden tussen de warmtetransportleiding en de drinkwaterleidingen om opwarming te voorkomen. De benodigde afstand moet door middel van een warmteberekening worden bepaald.*

Zienswijze

2. Drinkwatervoorziening van de toekomst

Dunea maakt drinkwater met rivieren en duinen, maar dat is straks niet meer genoeg. Rond 2030 moet er een nieuw werkend systeem zijn, dat helpt voorzien in de groeiende vraag naar drinkwater. De NRD Warmtetransportleiding Rijswijk- Leiden raakt aan de opgave van Dunea: voldoende drinkwater leveren in de toekomst.

Voor welke uitdaging staat Dunea?

Dunea heeft de maatschappelijke opgave om drinkwater te leveren aan een groeiende bevolking: het aantal inwoners in het leveringsgebied groeit de komende jaren van 1,3 naar richting de 1,6 miljoen in 2040. Daarnaast zijn de bedreigingen voor een onverstoorde levering van drinkwater toegenomen door bijvoorbeeld frequentere periodes van droogte. Om in de toekomst te kunnen voldoen aan de vraag naar drinkwater en aan een betrouwbare levering, is meer schoon zoet water nodig en meer zuiveringscapaciteit in de vorm van nieuwe bronnen en nieuwe zuiveringstechnieken. Dunea heeft een strategie voor korte, middellange en lange termijn uitgezet en maakt een milieueffect- rapportage voor de middellange termijn, 2030-2040. De uitbreiding van de drinkwatervoorziening zal buiten de duinen moeten plaatsvinden en de ruimtelijke inpassing zal effecten met zich meebrengen en besluitvorming vragen.

Naast de benodigde uitbreidingen is het van vitaal belang om de huidige infrastructuur in bedrijf te houden en om te investeren in onderhoud en beheer van het bestaande systeem. Hieronder lichten wij op hoofdlijnen het raakvlak met de onderzoekpilot Valkenburgse meer en onze recent gepubliceerde NRD Drinkwatervoorziening van de toekomst 2030-2040 toe.

NRD - Drinkwatervoorziening van de toekomst 2030-2040

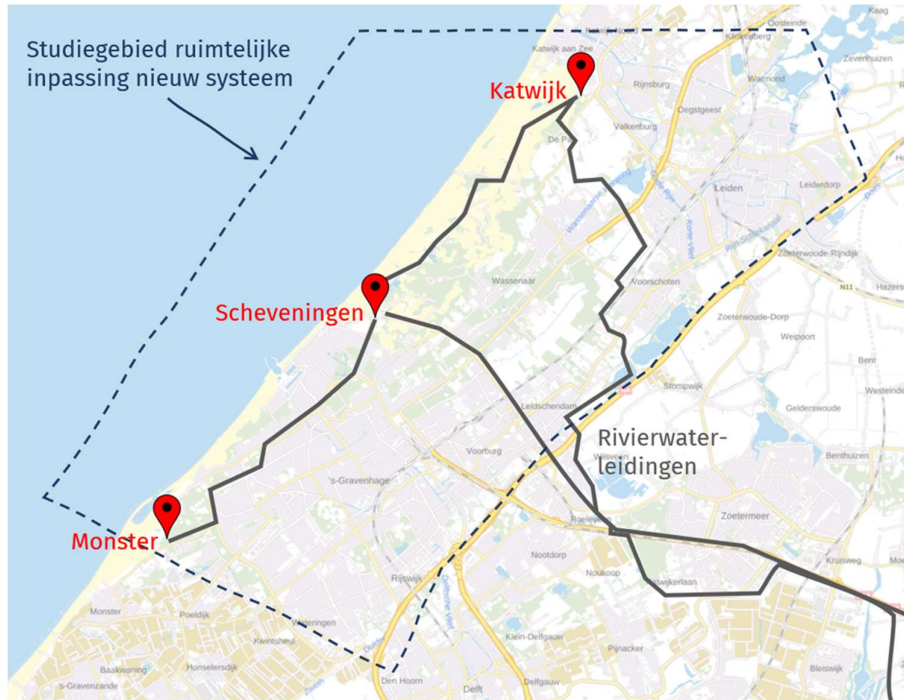
Dunea heeft nieuwe bronnen en zuiveringstechnieken nodig, uiterlijk in 2030. Dit vraagt letterlijk om ruimte en vergunningen. Daarom voeren we gesprekken met de omgeving en zijn we een m.e.r.-procedure gestart, genaamd Drinkwatervoorziening van de toekomst 2030-2040. Intussen doen we in twee pilots ervaring op met membraanfiltratie en twee verschillende bronnen.

De NRD van Dunea (Drinkwatervoorziening van de toekomst 2030-2040 (dunea.nl)) vormt de start voor de ruimtelijke inpassing van nieuwe bronnen en nieuwe techniek (zuiveringslocaties, innamelocaties en infrastructuur daartussen).

Deze NRD en de NRD voor nieuwe drinkwaterbronnen voor Dunea lopen parallel aan elkaar en overlappen qua zoekgebied (zie figuur 1).

Zienswijze

Figuur 1: Zoekgebied NRD Drinkwatervoorziening van de toekomst 2030-2040.

In het najaar van 2022 doorloopt Dunea, samen met de omgeving, de variantenstudie om het zoekgebied verder te verkleinen. Dit is de globale planning van de NRD van Dunea:

Proces stappen	Inhoud NRD/MER
NRD (juni 2022)	<ol style="list-style-type: none"> 1. De opgave, de visie en het initiatief 2. Strategische keuze oplossingsrichting: hybride systeem 3. Aankondiging onderzoek naar de ruimtelijke inpassing van nieuwe bronnen/technieken 4. Te onderzoeken (milieu)effecten
Zienswijzen NRD (6 weken)	
Variantenstudie (Q1 2023)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studie naar alle mogelijke (locatie) varianten 2. Trechteren naar MER-alternatieven 3. Zowel noord- als zuidkant van het Dunea gebied 4. Voorkeursalternatief op hoofdlijnen
Zienswijzen Variantenstudie (6 weken)	
MER/ontwerp-vergunningen (september 2024)	<ol style="list-style-type: none"> 1. (milieu)effecten van de alternatieven 2. Voorkeurs alternatief (VKA) van Dunea (IN) 3. Ontwerpvergunningen
Zienswijzen MER en vergunningen (6 weken)	

Zienswijze

In de NRD wordt beschreven dat “de hiervoor genoemde ruimtelijke ontwikkelingen, zijn als ruimtelijk plan vastgesteld en daarmee te beschouwen als een autonome ontwikkeling voor het MER” (H4.3, p.38). Hiermee is onze NRD Drinkwatervoorziening van de toekomst 2030-2040 nog geen autonome ontwikkeling, waarmee het geen onderdeel zal vormen van de MER en deel zijn van de referentiesituatie.

Wij vragen u daarom om:

- *Ondanks het feit dat onze NRD Drinkwatervoorziening van de toekomst 2030-2040 (nog) geen autonome ontwikkeling is, deze toch op de nemen in de NRD Warmtetransportleiding Rijswijk – Leiden en aan te geven hoe de opgave Ruimte voor drinkwater wordt meegenomen in het vervolg ervan.*
- *Deel te nemen aan (of kennis te nemen van) de ontwerpateliers van Dunea dit najaar om zo vroeg mogelijk zicht te krijgen op eventuele overlap en knelpunten en daar samen een oplossing voor te kunnen vinden.*
- *De omgevingsmanager van de NRD van Dunea (Liesbeth Verhage, L.Verhage@dunea.nl) vroegtijdig te betrekken bij de verdere keuze voor een tracé – aangezien de deelgebieden van de warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden overlappen met het studiegebied voor toekomstige bronnen, zuiveringslocaties en infrastructuur.*

Onderzoekpilot Valkenburgse Meer

Om op middellange en lange termijn te kunnen voldoen aan de drinkwaterbehoefte zoekt Dunea op dit moment naar nieuwe bronnen, die het bestaande (rivierwater-duin) systeem zullen diversifiëren en uitbreiden. Uit intensief onderzoek zijn twee kansrijke bronnen naar voren gekomen. Om meer te leren van de (on)mogelijkheden van deze bronnen en de zuiveringstechniek, is Dunea gestart met twee onderzoekpilots:

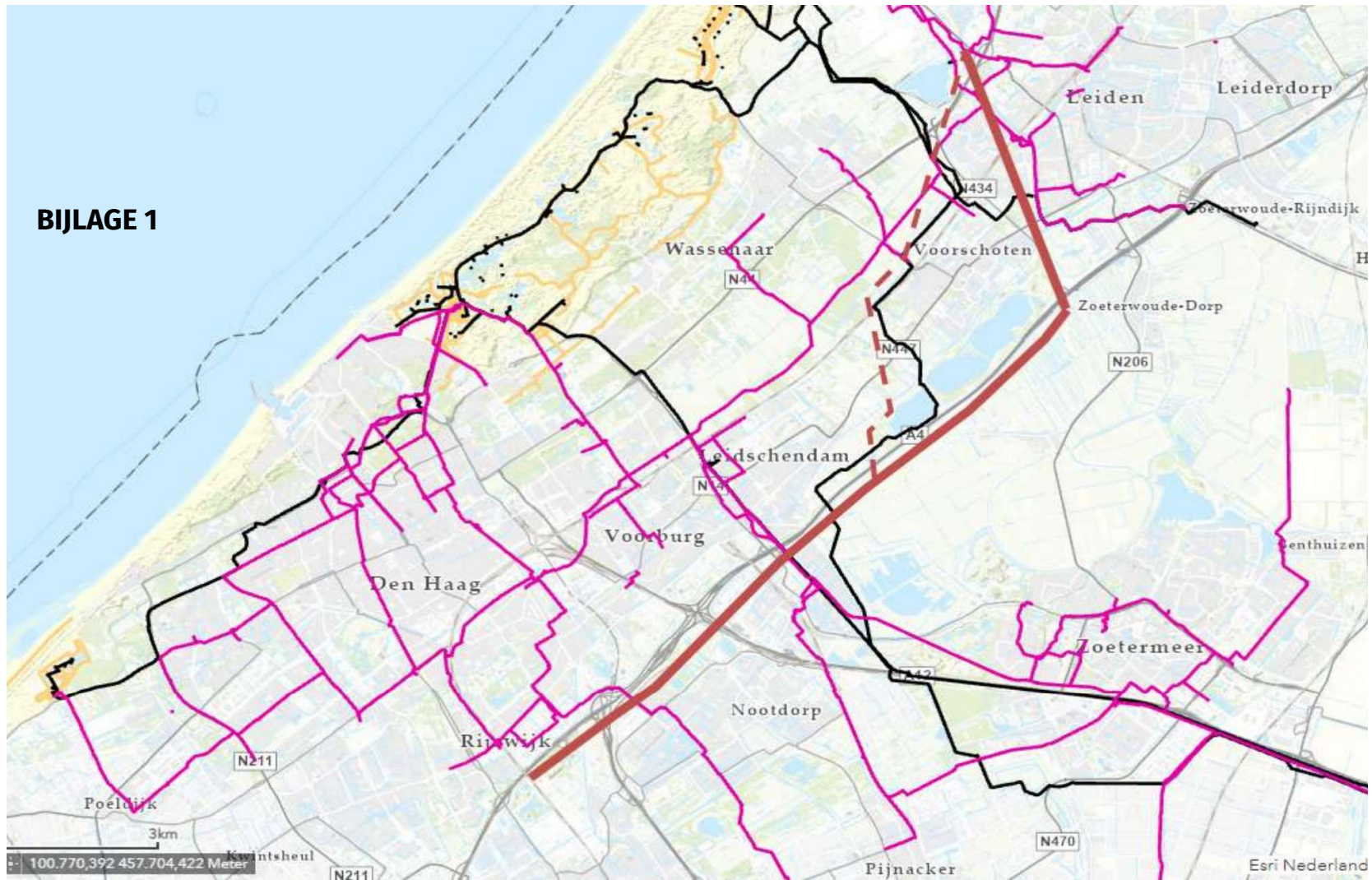
- Aan de Noordkant van het Dunea gebied: het Valkenburgse meer en/of de Oude Rijn. Projectleider van deze pilot is Marco Kortleve (m.kortleve@dunea.nl).
- Aan de Zuidkant van het gebied: brak grondwater in Meijndel/Scheveningen.

De mogelijke drinkwaterfunctie van het Valkenburgse meer is genoemd in uw NRD, daar zijn we blij mee. Desondanks is er toch een tracéscenario onder het Valkenburgse meer door die u verder wilt uitwerken in het MER. Lekkage uit deze leiding of zelfs een leidingbreuk is een ernstige bedreiging voor de drinkwaterinname waardoor het meer mogelijk maandenlang niet bruikbaar is als bron voor drinkwater. Bij tracékeuze die langs het meer gaan is dat risico aanzienlijk kleiner.

Wij vragen u:

- *het aspect “Beïnvloeding kwantiteit en kwaliteit van het oppervlaktewater voor de Leiding” mee te nemen bij de beoordeling van effecten in de gebruiksfase (in tabel 4-2 staat hier nu geen kruisje).*
- *Het tracé onder het Valkenburgse meer af te laten vallen vanwege de risico's voor verontreiniging van het water in het meer.*

BIJLAGE 1

- rivierwater transportleiding Dunea
- drinkwater transportleiding Dunea
- Alternatieven op hoofdlijnen

Den Haag, 14 juli 2022

Aan:
Provincie Zuid-Holland,
t.a.v. GS,
Via de website [Zienswijze \(zuid-holland.nl\)](https://www.zienswijze(zuid-holland.nl))

Betreft: zienswijze Bomenstichting Den Haag betreffende eindconcept Reikwijdte en Detailniveau Warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden.

Geachte mevrouw, meneer,

De Bomenstichting Den Haag (hierna BDH) heeft kennis genomen van het eindconcept "Notitie Reikwijdte en Detailniveau Warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden" (25-04-2022).

Vanwege de discussie, die er rond de Warmteleiding is ontstaan, is het natuurlijk van groot belang om de feiten te publiceren om het door u gewenste draagvlak te verkrijgen en om een gedegen afweging te kunnen maken. Dat de zgn restwarmte niet duurzaam is, heeft inmiddels ook WarmtelinQ toegegeven. Dat de fossiele bedrijven geen haast maken om de fossiele processen af te bouwen is bekend; de rechter moet er zelfs aan te pas komen. Desondanks wilt u de Warmteleiding toch laten aanleggen.

De Bomenstichting DH verzoekt u daarom om in de PIP toe te zeggen om jaarlijks een rapport te overhandigen waarin de deelnemende bedrijven, die de warmte leveren, zijn genoemd en welk aandeel per bedrijf afkomstig is uit fossiele processen. Opdat duidelijk wordt dat betrokken bedrijven hun fossiele bedrijvigheid daadwerkelijk afbouwen zoals in het klimaatakkoord is afgesproken cq de rechter heeft opgelegd.

Vanwege de onzekerheden over het voortbestaan van Uniper, zowel in Duitsland als in Nederland, verzoeken we u de betrokken overheden, en de bewoners en bedrijven, die aangesloten zullen worden op het warmtedistributienetwerk, de garantie te geven van de leveringszekerheid en de veiligheid. Wat kunnen bewoners cq bedrijven verwachten als het gaat om leveringszekerheid en veiligheid als er op enig moment iets – wat dan ook - mis gaat? Wat zijn de risico's en wat zijn de oplossingen?

In de PIP dienen daarom opgenomen te worden de afspraken/contracten/convenanten tussen de rijksoverheid, provinciale overheid, de gemeenten, de Gasunie, WarmtelinQ en Uniper. Het gaat daarbij om de taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en inzet, inclusief de bijbehorende financiën.

De gemeenteraad van Den Haag heeft in 2018 het Haags Klimaatpact afgesproken met als doel om klimaatneutraal te zijn in 2030.

De gemeenteraad heeft bovendien een geamendeerd voorstel van het college van B&W vastgesteld over de concept-RES waarin nadrukkelijk is gesteld dat lokale duurzame initiatieven altijd voorrang krijgen bij het leveren van warmte aan Haagse huishoudens.

We verzoeken u deze afspraken te respecteren.

Telefoon: 070-3562031
Website: <https://www.bomenstichtingdenhaag.nl/>
K.v.K.-nummer 63212404

Email: info@bomenstichtingdenhaag.nl
Facebook: <https://www.facebook.com/bomenstichtingdenhaag/>
Bank: IBAN NL29 INGB 0007 3521 95

We vragen nadrukkelijk om respect omdat hiervan geen sprake is blijkens een brief van uw provincie (bijlage 3) en een mail van de heer Custers (Algemeen Directeur WarmtelinQ) (bijlage 4). De Bomenstichting Den Haag is geschokt dat de ene overheid de andere overheid met zo'n dreigende taal denkt te kunnen benaderen. Dergelijke dreigende taal van de WarmtelinQ, als belanghebbende, is natuurlijk ongepast. Dit geldt ook voor het onder druk zetten van coalitiefracties in de gemeenteraad van Den Haag om in te stemmen met de ondertekening van drie contracten.

Die dreigende taal is bovendien hondsbrutaal gezien het feit dat de Warmteleiding geen duurzame warmte transporteert.

Wij zouden het op prijs stellen dat ingegaan wordt op het krantenbericht over de uitspraak van de heer Custers, als Projectdirecteur van Gasunie, waarin hij uiting geeft van zijn verbazing over het verzet tegen de Warmteleiding (AD, 10-07-2022). „ we moeten wel hier en daar gaan snoeien in het groen ...“.

De uitspraak is onjuist en bagatelliseert de problematiek in hoge mate en draagt bepaald niet bij aan het verkrijgen van draagvlak.

Ten behoeve van een zorgvuldige beoordeling is het nodig een lijst met criteria op te stellen met grenswaarden op grond waarvan een alternatief traject gekozen dient te worden. Deze lijst dient voorafgaande aan de MER opgesteld te worden en er dient draagvlak voor te zijn.

De wereld verkeert in een biodiversiteitscrisis. De Bomenstichting DH beveelt aan om een doelstelling op te nemen dat de biodiversiteit erop vooruitgaat. Stel daartoe eerst de huidige situatie vast en verken de effecten op de biodiversiteit van de alternatieve mogelijkheden. Het alternatief met de geringste effecten dient de voorkeur te krijgen. Stel vervolgens maatregelen vast opdat de biodiversiteit door dit project erop vooruitgaat.

De gemeente Den Haag hanteert een zgn natuurkansenkaart om de ecologische waarden van het projectgebied in kaart te brengen. Doel is om die waarden te borgen.

Zet ook een monitoringsprogramma op om te zien hoe de biodiversiteit zich gedurende de 50 jaar na de aanleg van de warmteleiding zich ontwikkelt.

Om mogelijke effecten op houtige gewassen (bomen en struiken) te kunnen inschatten is een inventarisatie van alle houtige gewassen op en langs de tracés noodzakelijk, inclusief werkruimte, bouwwerken en toevoerende wegen. Hierbij zijn soortnaam, leeftijd, conditie, verwachte levensduur, omtrek van stam en kroon, kroonhoogte en mogelijkheden voor verplanting onontbeerlijk. Let daarbij op dat de parameters van *i*-tree (zie hierna) ook geïnventariseerd worden.

Tekeningen van de huidige situatie en toekomstige situatie en de lijst van de bomen, die zouden moeten wijken, geven de gewenste inzichten in de effecten.

We verzoeken u een Bomen Effect Analyse (BEA) te laten opstellen om inzichtelijk te maken welke effecten er zijn vanwege dit project en welke projectaanpassingen nodig zijn om bomen te behouden. Om een onafhankelijk oordeel te verkrijgen heeft het niet onze voorkeur om de Bomenwacht te vragen voor deze klus.

Inventariseer welke bescherming de houtige gewassen genieten. Wij denken aan Natura2000-gebieden, Natuur Netwerk Nederland (NNN), Rijksbeschermd stadsgezichten, Kroonjuwelen (PZH), gemeentelijk beschermde gezichten, Stedelijke Groene Hoofdstructuur, Ecologische Verbindingszones, Hoofdboomstructuren, Bomenrijen, Monumentale bomen (zowel de gemeentelijke monumentale bomen

Telefoon: 070-3562031

Website: <https://www.bomenstichtingdenhaag.nl/>

K.v.K.-nummer 63212404

Email: info@bomenstichtingdenhaag.nl

Facebook: <https://www.facebook.com/bomenstichtingdenhaag/>

Bank: IBAN NL29 INGB 0007 3521 95

als die uit het Register van Monumentale bomen van de landelijke Bomenstichting).

Het is van belang om niet alleen de cultuurhistorische waarden maar ook de natuurhistorische waarden te betrekken.

Geef ook aan welke beschermde soorten de houtige gewassen een leefomgeving bieden, inclusief nest- en paargelegenheden, vliegroutes e.d.

Geef aan hoe met de beschermingsregimes wordt omgegaan, verken alternatieve mogelijkheden om de waarden te beschermen.

Het is van belang om de ecosystemendiensten van bomen in kaart te brengen met behulp van *i*-tree. Bij ecosystemendiensten denken we aan het afgeven van zuurstof, dempen van temperatuur (tegenaan van hittestress), verdampen van water (voorkomen van wateroverlast en uitdrogen van bodems) en het verbeteren van de luchtkwaliteit (opnemen van CO₂, NO_x en afvangen van fijnstof). Zie bijlage 1.

Met behulp van *i*-tree dienen de ecosystemendiensten van de huidige situatie afgezet te worden tegen die van de toekomstige situatie. Daarbij is het nodig om ermee rekening te houden dat bomen pas vanaf ca 40 jaar substantiële ecosystemendiensten leveren. Zie bijlage 2.

Geef aan hoe het eventuele verlies van ecosystemendiensten voorkomen kan worden.

We merken in dit verband ook op dat bomen stikstof opnemen. Bomen die worden gekapt kunnen deze functie niet meer vervullen met als gevolg de er meer stikstof op Natura2000-gebieden terecht komt, die al overbelast zijn met stikstof. Bovendien zal bij het verwijderen van bomen en het roeren van de grond opgeslagen CO₂ de lucht ingaan. Ook hier dient rekening mee gehouden te worden.

Geef de breedte op van de ondergrondse (eventueel bovengrondse) leiding, de werkruimte langs de aan te leggen (ondergrondse) leiding, inclusief de plekken waar de (boor)machines bovengronds werk moeten verrichten en van bovengrondse bouwwerken.

Geef ook de graafdiepte op en eventuele variaties daarvan.

Zowel de breedte als de diepte zijn van belang voor de wortels van met name de bomen eventueel ook van andere houtige gewassen ter plaatse van de tracés. Ze zijn echter ook van belang voor bomen náást de tracés, die op het eerste gezicht kunnen blijven staan, maar door hun uitgebreide wortelstelsel toch verwijderd moeten worden als gevolg van aantasting van wortels door de werkzaamheden.

Geef aan tot op welke afstand van de tracés bomen blijven staan. Geef aan waar geen bomen herplant mogen worden óp en/of langs de LdM. Hoe hoog is de deklaag boven de LdM?

Gedetailleerde tekeningen geven de gewenste inzichten over de mogelijkheden en onmogelijkheden en daarmee de effecten.

Er zal water onttrokken worden. Geef aan wat de huidige grondwaterstand is (niet alleen het gemiddelde, maar ook de hoogste en laagste grondwaterstand) en hoeveel de wijziging is en hoe lang duurt het duurt. Niet alleen tijdens het werk maar ook in de gebruiksfase daarna. Tot op welke afstand heeft de wijziging van grondwaterstand en ook de grondwaterkwaliteit effect op de houtige gewassen? Ze zijn gevoelig voor langdurige droogte. Van belang is ook om rekening te houden dat het grondwaterpeil kan stijgen na het kappen van grote hoeveelheden bomen. Zijn er wijzigingen in de invloedssfeer van zout/brak grondwater? Zo ja welke en waar? Houtige gewassen zijn gevoelig voor zout.

Geef aan hoe deze negatieve effecten voorkomen worden.

De temperatuur van het water door de leiding zal ook effecten hebben op het leven in en op de bodem rondom de Warmteleiding. We denken aan de wortels van houtige gewassen, aan wormen, insecten, schimmels (inclusief mycorrhiza), die mede van belang zijn voor houtige gewassen en de biodiversiteit.

Telefoon: 070-3562031

Website: <https://www.bomenstichtingdenhaag.nl/>

K.v.K.-nummer 63212404

Email: info@bomenstichtingdenhaag.nl

Facebook: <https://www.facebook.com/bomenstichtingdenhaag/>

Bank: IBAN NL29 INGB 0007 3521 95

Geef de invloedssfeer aan van de warmte op het bodemleven in de ruimste zin van het woord in ruimte en tijd. Het bodemleven speelt zich ook af op grotere diepte dan de bovenste 60 cm. Het gaat hier om een permanent effect.

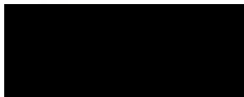
Geef aan hoe de negatieve effecten voorkomen worden.

Wat is het effect van trillingen en zetting bij het boren en graven op de stabiliteit van de bodem en op de bomen - in ruimte en tijd? Kan dit de bomen extra kwetsbaar maken tijdens een storm? Hierbij dient ook rekening gehouden te worden met klimaatverandering met meer en zwaardere stormen. Waarbij specifieke aandacht voor de effecten van zomerstormen, wanneer bomen volop in blad staan, wat betreft de BDH noodzakelijk is. Mogelijke risico op schades (menselijk en materieel) mogen niet ontbreken in het milieueffectrapport.

Geef aan hoe de negatieve effecten voorkomen worden.

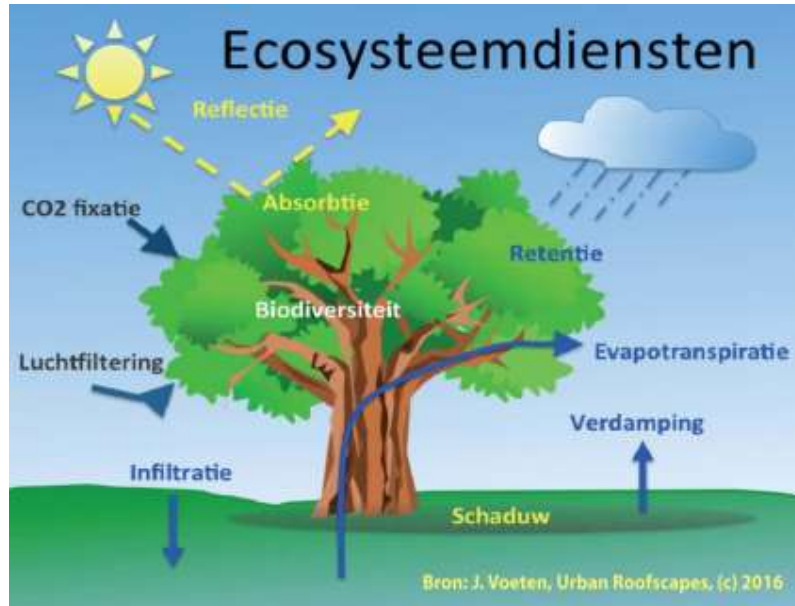
De Bomenstichting Den Haag verzoekt u de bovenstaande punten te betrekken bij de Warmtleiding Rijswijk - Leiden.

Hoogachtend,

 - Voorzitter
Bomenstichting Den Haag

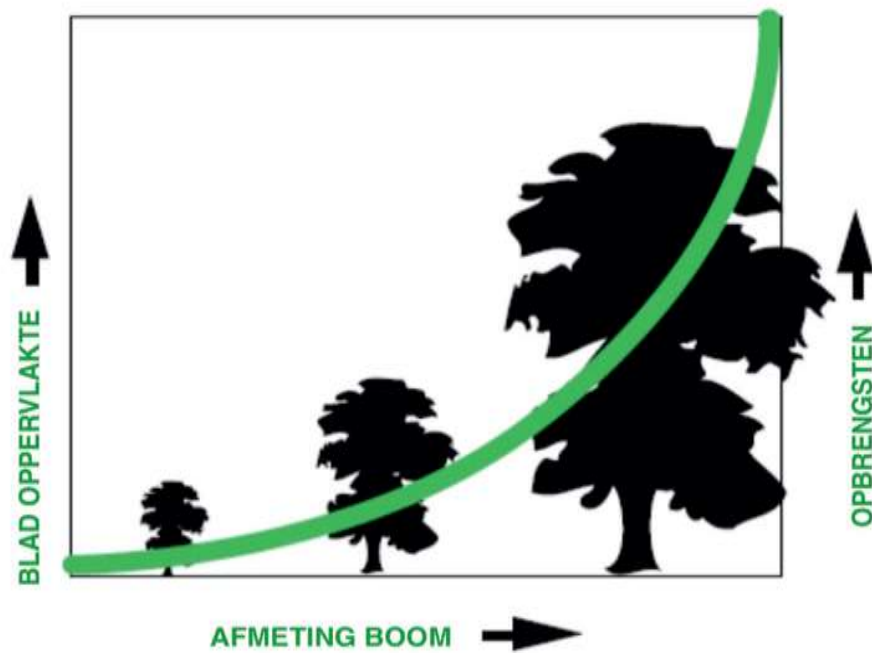
Bijlage 1. Ecosysteemdiensten van een boom

Bijlage 2. Leeftijd boom in relatie tot ecosysteemdiensten.

De ecosysteemdiensten nemen exponentieel toe naarmate de boom groter wordt en nemen pas af als de boom in de terminale fase komt.

DOS-2019-0003044

Zienswijze Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

m.b.t.

WarmtelinQ tracé Rijswijk – Leiden c.q. WLQ+

Ingediend 14 juli 2022

ing. [REDACTED]

[REDACTED] Eureka&Advies

[REDACTED] managing partner CMAG bv

Inleiding

In deze zienswijze wordt onder de titel **WarmtelinQ tracé Rijswijk – Leiden** van het eindconcept NRD hetzelfde verstaan als onder **Warmtetransportleiding Rijswijk – Leiden** of onder het nog veel kortere **WLQ+** of onder de in 2017 gebruikelijke benaming **Warmterotonde**.

Per hoofdstuk worden constatering en gemotiveerd en worden vragen gesteld. Indieners van deze zienswijze verzoeken de initiatiefnemers van deze NRD, Gasunie en Vattenfall, te reageren op elke constatering afzonderlijk en antwoord te geven op elke gestelde vraag.

Initiatiefnemers eindconcept NRD

Constatering:

de initiatiefnemers van het eindconcept NRD zijn niet transparant weergegeven.

Op de voorkant van deze eindconcept NRD staat alleen Arcadis, de schrijver van het eindconcept NRD, genoemd. Het is niet duidelijk dat de initiatiefnemers van de NRD Gasunie en Vattenfall zijn. De tekst van de NRD lijkt geschreven vanuit het perspectief van de Provincie, terwijl de Provincie – PS of GS al naar gelang oude of nieuwe situatie m.b.t. Omgevingswet – het bevoegd gezag is. Pas in paragraaf 1.7 blz. 13 staat:

“In Hoofdstuk 2 zijn de volgende onderdelen beschreven:

- *De voorgenomen activiteiten van de initiatiefnemers Gasunie en Vattenfall.”*

Maar waarvan zijn zij de initiatiefnemers? Van de activiteiten?

Pas in combinatie met de definitie van NDR op blz. 40:

“NRD Notitie reikwijdte en detailniveau. Dit is het onderzoekskader voor het milieueffectrapport. Deze wordt eerst in conceptvorm opgesteld door de initiatiefnemer. Na zienswijzen en advies stelt het bevoegd gezag de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER vast”

wordt duidelijk dat deze eindconcept NRD door Gasunie en Vattenfall is opgesteld.

Eigenlijk had in de definitie van de NRD op blz. 40 initiatiefnemers (meervoud) moeten staan, want er zijn twee initiatiefnemers.

Vraag:

waarom staat niet op de voorkant of direct in de eerste zin van paragraaf 1 vermeld wie de initiatiefnemers zijn van de NRD?

Vraag:

Waarom staat er in de definitie van NRD op blz. 40 "initiatiefnemer" en geen "initiatiefnemers", zoals wel in paragraaf 1.7 blz. 13 staat?

Buiten MER vallende benodigde essentiële onderdelen net Vattenfall

Op blz. 16 eindconcept NRD staat:

"De P&BU wordt aangesloten op het bestaande stadswarmtenet in Leiden. Deze aansluitleiding loopt voornamelijk door Leiden en een klein deel door Oegstgeest. Deze aansluitleiding valt buiten de scope van het MER"

Constatering:

een essentieel onderdeel van de WLQ+, de aansluitleiding van de Piek- en Back-up installatie van Vattenfall op het bestaande distributienet van Vattenfall, is niet in deze eindconcept NRD meegenomen.

Vraag:

wat is de reden voor het niet meenemen? Komt er een toevoeging op onderhavige NRD door Vattenfall?

Vraag:

hoe komt de burger een kaartje van het geplande tracé van deze leiding? Er is al bekend dat de leiding door Leiden loopt en een klein deel door Oegstgeest.

Vraag:

hoe, door wie en wanneer gaan de risico's zowel in bedrijf als in aanleg van deze essentiële leiding berekend worden en hoe, waar en wanneer kan ik dat als burger die berekening bekijken en er nog commentaar op geven?

Op blz. 17 eindconcept NRD staat:

"Zoals te zien is in Figuur 2-2 omvat het stadswarmtenet van Vattenfall ook de oostzijde van Leiden en een deel van Leiderdorp. Om dat deel van het stadswarmtenet voldoende warm te krijgen, moet in de toekomst ook aan de oostzijde een P&BU gerealiseerd worden. De totale hoeveelheid opgesteld vermogen wordt, zoals hierboven toegelicht, 120 MWth. Hoe dit opgesteld vermogen precies over beide locaties wordt verdeeld, is nog onbekend, wel dat minimaal de helft ervan aan de westzijde van Leiden wordt gerealiseerd. Omdat de ontwikkeling van de P&BU aan de oostzijde in een minder ver gevorderd stadium is, de locatie nog onbekend is en er ook geen ruimtelijk verband is tussen de twee P&BU's, is de P&BU aan de oostzijde van Leiden geen onderdeel van de voorgenomen activiteit."

Constatering:

een essentieel onderdeel van de WLQ+ om het bestaande warmtedistributienetwerk te kunnen verwarmen, namelijk P&BU aan de oostzijde, valt buiten deze NRD.

Vraag:

hoe, door wie en wanneer gaan de risico's zowel in bedrijf als in aanleg van deze essentiële P&BU berekend worden en hoe, waar en wanneer kan ik dat als burger die berekening bekijken en er nog commentaar op geven?

Vraag:

Komt er een toevoeging op onderhavige NRD door Vattenfall voor deze P&BU?

Daarnaast is er op blz. 18 NRD sprake van toekomstige uitbreidingen van het net met warmteoverdrachtstations

“WarmtelinQ levert een deel van de warmte aan het stadswarmtenet van Vattenfall. Mogelijk wordt de overige nog beschikbare warmte langs het tracé afgenomen door toekomstige warmtedistributienetten. Om deze mogelijkheid te bieden, worden al zogenaamde T-stukken aangebracht in het tracé waar een aansluiting met een WOS gecreëerd kan worden. Ook op het eindpunt van het tracé kunnen nog toekomstige warmtedistributienetten aangesloten worden. Hiervoor is dan te zijner tijd een extra WOS nodig. Zo kan een ‘Warmtehub’ gecreëerd worden waarbij meerdere afnemers de warmte van WarmtelinQ gebruiken.

Een locatie met de benodigde oppervlakte voor een Warmtehub is in de stad Leiden ten westen van het centrum en ten oosten van de A44 niet aanwezig. Een locatie net buiten Leiden ten westen van de A44 - nabij de kruising A44/N206 - ligt dan ook voor de hand. Deze locatie is enerzijds voldoende dicht bij de hoofdinfrastructuur in Leiden en heeft anderzijds voldoende oppervlakte voor een P&BU, de voorziene WOS, en een mogelijke aanvullende toekomstige WOS. Deze voorzieningen zullen ruimtelijk worden ingepast, passend bij het karakter van de omgeving.”

Constatering:

er worden T-stukken ingebouwd in het leidingtracé van WLQ+ t.b.v. het voeden van toekomstige warmtedistributienetten (WOSsen) langs het tracé.

Het gaat hier dus NIET om het invoeden van andere warmteleveranciers op de WLQ+.

Vraag:

hoe wordt de plaats waar die T-stukken ingebouwd worden bepaald als er nog niets duidelijk is over de plaats van toekomstige warmtedistributienetten langs het tracé?

Op blz. 14 eindconcept NRD staat immers:

“De overige 60 MWth kan worden afgezet in nieuwe lokale warmtenetten in de andere gemeenten langs het tracé. Op dit moment is nog niet bekend of en waar dat gaat gebeuren.”

Vraag:

kan het zijn dat die plaatsen van nieuwe warmtedistributienetten wel bekend zijn maar om commerciële en strategische redenen nog niet bekend gemaakt worden door Gasunie/Vattenfall?

Vragen:

zijn deze T-stukken meegenomen in de risico-inventarisatie? Zo nee, waarom niet? Zo ja, graag aangeven waar de burger dat kan vinden en hoe hij dat nog kan becommentariëren.

Vragen:

komen er nieuwe NRD's voor deze nieuwe WOSsen en distributienetten? Zo nee, waarom niet?

Procedure eindconcept NRD

Constatering:
geen melding crisis- en herstelwet

In de kennisgeving NRD in het Leids Nieuwsblad van 26 mei 2022 en in de [Terinzagelegging Notitie Reikwijdte en Detailniveau \(NRD\) WarmtelinQ tracé Rijswijk – Leiden - Provincie Zuid-Holland](#) staat niet dat de crisis- en herstelwet van toepassing is.

Dat de crisis- en herstelwet niet van toepassing is, is logisch: de warmte die getransporteerd gaat worden is immers geen duurzame warmte zegt EZ, zie figuur 'Verduurzaming warmtevoorziening' op blz 1 van Presentatie van Ministerie van Economische Zaken en Klimaat van donderdag 18 april 2018 (document 2 'Warmtewet 2.0 Stakeholdersbijeenkomst 1 Donderdag 18 april 2018' uit <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2021/11/15/besluit-wob-verzoek-staatsveiligheid-project-warmtelinq>).

In die figuur 'Verduurzaming warmtevoorziening': restwarmte wordt gezet naast fossiele warmte en tegenover duurzame warmte door aardwarmte, bodemenergie, zonnewarmte, lucht/water en bio-energie!

Indien de crisis- en herstelwet wel het van toepassing zou zijn, had de overheid dit conform het **zorgvuldigheidsbeginsel, art.3:2 Awb**, moeten vermelden en conform het **motiveringsbeginsel, art.3:46 Awb** moeten vermelden waarom die wet van toepassing is.

Nu dat niet is gebeurd mag ik ervan uitgaan dat in de huidige situatie de Crisis- en Herstelwet niet van toepassing is en ook niet van toepassing wordt, omdat in het geval de wet alsnog van toepassing wordt, de overheid het **rechtszekerheidsbeginsel** schendt evenals het **materiële rechtszekerheidsbeginsel**.

Het rechtszekerheidsbeginsel zegt dat de overheid haar besluiten zó moet formuleren dat de burger precies weet waar hij aan toe is of wat de overheid van hem verlangt. Bovendien moet de overheid de geldende regels juist en consequent toepassen.

Het materiële rechtszekerheidsbeginsel zegt dat een burger die gedurende een ruime periode een bepaalde rechtspositie heeft opgebouwd er in principe op mag vertrouwen dat deze rechtspositie kan worden voortgezet, dan wel dat hij bij gewijzigd beleid gecompenseerd wordt.

In het onderhavige geval heb ik de rechtspositie opgebouwd dat ik buiten de Crisis- en Herstelwet om mag procederen.

Mocht de provincie toch besluiten dat de Crisis- en Herstelwet van toepassing is op basis van eventuele bestaande jurisprudentie, dan kan geconcludeerd worden dat de rechter destijds tevens jurisprudentie heeft geschapen om zowel het zorgvuldigheidsbeginsel als het motiveringsbeginsel als het rechtszekerheidsbeginsel als het materiële rechtszekerheidsbeginsel buiten werking te stellen. In dat geval zou destijds **in strijd met art. 6 EVRM gehandeld zijn**. Het gevolg is dat de provincie in het onderhavige geval, m.b.t. de NRD, ook in strijd met art. 6 EVRM zou handelen als zij alsnog aangeeft dat de NRD onder de Crisis- en Herstelwet valt. Dit omdat de procedure bij de provincie voorafgaat aan de gang naar de rechter.

Indien de Crisis- en Herstelwet in een later stadium, voorafgaande aan een eventuele beroepsprocedure bij de rechter van toepassing zou worden dan handelt de provincie niet conform **art.3:3 Awb, verbod van détournement de pouvoir** gehandeld. Dit artikel zegt dat een bestuursorgaan de hem geattribueerde of gedelegeerde macht alleen mag gebruiken voor het doel waarvoor die bevoegdheid is gegeven. Dat doel is in elk geval niet om impliciet in strijd met art. 6 EVRM te handelen.

Zonder crisis- en herstelwet gaan de gemeenten of Provincie Zuid-Holland mijn eventuele bezwaar eerst behandelen en niet direct de Raad van State.

Zonder crisis- en herstelwet geniet de bezwaarmaker meer rechtsbescherming.

Communicatie adviseur Veerle Hessels van de gemeente Leiden heeft op 13-7-2022 aan haar relaties een mail gestuurd getiteld "*Ondertekening voor aanleg warmtetransportnet Rijswijk-Leiden*", waarin o.a. staat:

"Daarna volgt de aanleg van het tracé Rijswijk-Leiden naar verwachting in 2025. In het najaar van 2027 kan de eerste warmte aan Leiden geleverd worden."

Echter, de aanleg van de WLQ+ zal zonder de crisis- en herstelwet minder snel gaan vanwege o.a. de benodigde vergunningprocedures.

Doel van de warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden

Paragraaf 1.1 blz. 4 eindconcept NRD¹:

“Het doel van de warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden is de verduurzaming van zowel de bestaande als toekomstige warmtelevering in Leiden en het aanbieden van restwarmte aan toekomstige warmtedistributienetten in de gemeenten langs het toekomstige tracé (Den Haag, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg, Voorschoten, Wassenaar, Katwijk, Zoeterwoude, Leiderdorp, Leiden en Oegstgeest).

Het doel van de warmtetransportleiding Rijswijk – Leiden valt uiteen in twee gedeeltes:

1. Verduurzaming van zowel de bestaande als toekomstige warmtelevering in Leiden
2. Het aanbieden van restwarmte aan toekomstige warmtedistributienetten in de gemeenten langs het toekomstige tracé

Constatering: bij het tweede gedeelte van het doel van de warmtetransportleiding staat geen verduurzaming vermeld. Dat is dus geen doel. Warmtelevering wel.

Om nog binnen de twee graden Celsius stijging van de atmosfeer van de Aarde in 2050 ten opzichte van 1850 te komen dienen er drastische maatregelen genomen te worden.

Om gevaarzetting m.b.t. de klimaatverandering tegen te gaan dient op basis van het voorzorgsbeginsel voor elk project dat dient om de klimaatverandering tegen te gaan vooraf bepaald te worden of dat project daadwerkelijk tot de gewenste vermindering van de broeikasgas-emissie leidt én of er gezien de urgentie geen andere mogelijkheden zijn om snellere of betere resultaten te bereiken. Dat in overeenstemming met de principes van proportionaliteit en subsidiariteit.

Constatering:

Er is niet aangetoond/bewezen dat de WLQ en WLQ+ beter zijn voor Leiden dan andere klimaatalternatieven om te kunnen voldoen aan het Klimaatverdrag van Parijs om onder de 1,5 tot 2 graden Celsius opwarming te blijven. Internationale verdragen gaan boven de Nederlandse wet en de Nederlandse jurisprudentie (zie Art. 13a Wet Algemene bepalingen) en kunnen niet worden omzeild met de Crisis- en Herstelwet.

Constatering:

het eerste gedeelte van het doel van de warmtetransportleiding - verduurzaming van zowel de bestaande als toekomstige warmtelevering in Leiden - zal averechts uitpakken door de enorme CO2 uitstoot en de luchtvervuiling, beide veroorzaakt door afvalverbrander AVR.

Nu Vattenfall (voorheen WBR) is verplicht tot 30 september 2044 voor een bepaalde prijs een vaste hoeveelheid restwarmte in te kopen bij AVR^{2a}. Het is aan het warmtebedrijf om hier afnemers voor te vinden.

Door de lange duur van het contract tussen AVR en nu Vattenfall (voorheen WBR) tot 30 september 2044 is er sprake van een enorme bijdrage aan de gevaarlijke klimaatverandering en luchtvervuiling in Nederland door AVR.

Gasunie en Vattenfall faciliteren deze gevaarlijke klimaatverandering en luchtvervuiling.

Met het stimuleren van de WLQ+ en het geven van subsidies draagt de overheid bij aan gevaarlijke klimaatverandering en het niet tegengaan van luchtverontreiniging. Hiermee doet de overheid bewust aan gevaarzetting.

Dat de WLQ+ inefficiënt is, is op te maken op blz. 15 eindconcept NRD:

“Naast de aansluiting op het WOS is het noodzakelijk dat Vattenfall ter plaatse ook een piek- en backupvoorziening (P&BU) realiseert. Dit P&BU zal in de wintermaanden aanvullende warmte leveren bij hoge warmtevraag (piek) en bij storingen/onderhoud (back-up). Ook is de P&BU noodzakelijk om de temperatuur uit van WarmtelinQ Rijswijk - Leiden op koude dagen op te hogen naar circa 120 °C “

Met andere woorden: alleen als het niet koud is heb je genoeg aan de havenwarmte. Zodra het koud gaat worden, is bijstook noodzakelijk. De eindconcept NRD heeft het over een aansluitwaarde van 2 kWth (bij WLQ is door Gasunie gerekend met 1,6 kWth⁷), terwijl als je er een beetje warmpjes bij wilt zitten in de winter je 5- 8 kWth nodig hebt.

Kortom: hoe kun je voorstander van dit project zijn als burgers in de winter **slechts 25% van hun warmtebehoefte uit de Rotterdamse haven** krijgen en 75% moet worden bijgestookt door middel van hulpcentrales? Dat is nog eens een dure grap! En al helemaal niet duurzaam! Daar komt bij dat in het warmtedistributienetten 30 á 40 % warmte verloren gaat.

Constatering:

omdat er geen duurzame warmte geleverd wordt, moeten er heel andere doelen ten grondslag hebben gelegen aan de aanleg WLQ en WLQ+:

1. Het redden gemeente Rotterdam en Provincie Zuid -Holland

De gemeente Rotterdam, die 97 % van de aandelen bezat van het Warmtebedrijf Rotterdam, het WBR, moest van die aandelen af, omdat het WBR op omvallen stond en de gemeente Rotterdam bij een eventueel faillissement een strop zou hebben die tot 500 M€ op zou kunnen lopen. WBR had langlopende verplichtingen t.o.v. Vattenfall voor warmtelevering aan Leiden.

Oplossing:

Het WBR wordt aan het warmtebedrijf van Vattenfall verkocht.

Op de site van WarmtelinQ [Kansen voor regionaal warmtesysteem Zuid-Holland onderzocht > WarmtelinQ](#) staat op 14-7-2022:

“Het ontwerp gaat uit van een aantal ‘stepping stones’ die samen een transportnetwerk voor warmte vormen: WarmtelinQ als hoofdtransportleiding van de Rotterdamse haven naar Leiden; aftakkingen vanuit het tracé Vlaardingen-Den Haag naar de tuinbouwgebieden Westland en Oostland en – tegen de tijd dat het systeem wordt overvraagd – een leiding vanuit Europoort, waarmee meer warmtebronnen in de Rotterdamse haven kunnen worden aangesloten.”

Hieruit blijkt duidelijk dat omdat WLQ+ er moet komen, ook WLQ met spoed moet worden aangelegd (zie ook onder het kopje [Besluitvorming](#)) en Vattenfall zo snel mogelijk warmte uit de haven geleverd krijgt.

WBR was middels geheime contracten van B&W Leiden (comfort letter) de verplichting aangegaan per 1 januari 2019 om Vattenfall warmte te leveren voor het bestaande stadsverwarmingsnet, zodat Vattenfall af was van haar contract met Uniper voor de levering van warmte via de STEG. Voor de levering aan Leiden had WBR de Leiding over Oost willen aanleggen, maar daar heeft EZ in 2017 een stokje voor gestoken, zie [Hoe het eigenwijze Warmtebedrijf Rotterdam wordt vermorzeld door de grote jongens | Rotterdam | AD.nl](#). EZ had toen al plannen om middels Gasunie de gehele provincie Zuid-Holland van warmte te

gaan voorzien, zoals beschreven onder punt 2.

Uit het rapport [Warmte zonder leiding](#) door de Rekenkamer Rotterdam van 30 september 2019 blijkt onder punt 6 dat het college van B&W Rotterdam haar raad niet tijdig, volledig en juist heeft voorgelicht. Pas in april 2018 werd de raad ingelicht over de comfort letter die het college aan Nuon heeft verstrekt in oktober 2017. Die comfort letter is geheim.

2. De transformatie van overheidsbedrijf Gasunie van een landelijk gasinfrastructuurbedrijf naar een landelijk energieinfrastructuur bedrijf, gesteund en geïnitieerd door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Zodat eens en te meer duidelijk wordt waarom Klimaat bij EZK is ondergebracht.....

Uit [Ondertekening voor aanleg warmteleiding Rijswijk-Leiden › WarmtelinQ](#) van 11 juli 2022: *“Hans Coenen, directeur Strategie en Business Development van Gasunie: “WarmtelinQ is een belangrijke pijler in onze transformatie van een gasinfrastructuurbedrijf naar een energie-infrastructuur bedrijf.”*

Want de plannen van EZK en Gasunie zijn echter veel groter dan de WarmtelinQ(+): op de site van Gasunie over de WLQ en WLQ+, genaamd WarmtelinQ, onder [Kansen voor regionaal warmtesysteem Zuid-Holland onderzocht › WarmtelinQ](#) staat op 14-7-22: *“Overal in Nederland worden momenteel in hoog tempo plannen vastgesteld voor de energietransitie. De overstap naar andere vormen van verwarming zoals warmtenetten is een belangrijk onderdeel van die plannen. Voor Zuid-Holland heeft Gasunie, op verzoek van het ministerie van EZK, onderzocht hoe een duurzaam warmtesysteem in deze provincie eruit zou kunnen zien. Dit heeft geleid tot een integraal ontwerp voor het warmtetransportnet Zuid-Holland. Gemeenten en RES-regio's kunnen de conclusies uit het integraal ontwerp gebruiken in hun plannen. Het [volledige onderzoek](#) en de [samenvatting](#) zijn nu beschikbaar. Het onderzoek Integraal Ontwerp warmtetransport Zuid-Holland weegt de mogelijkheden af voor een regionaal warmtesysteem.”*

En:

“Het Integraal Ontwerp is gebruikt als onderbouwing voor de Regionale Structuurvisies Warmte van de RES Rotterdam-Den Haag en heeft de potentie om ook andere RES-regio's van input te voorzien. Het Integraal Ontwerp kan daarnaast als basis dienen voor de gemeentelijke Transitievisies Warmte.”

En:

“Het ontwerp gaat uit van een aantal ‘stepping stones’ die samen een transportnetwerk voor warmte vormen: WarmtelinQ als hoofdtransportleiding van de Rotterdamse haven naar Leiden; aftakkingen vanuit het tracé Vlaardingen-Den Haag naar de tuinbouwgebieden Westland en Oostland en – tegen de tijd dat het systeem wordt overvraagd – een leiding vanuit Europoort, waarmee meer warmtebronnen in de Rotterdamse haven kunnen worden aangesloten.”

En op [Project › WarmtelinQ](#) staat op 14-7-2022:

“Ruim de helft van de energie die Nederland gebruikt, gaat op aan warmte. En 47% daarvan wordt gebruikt voor het verwarmen van woningen en bedrijven. Bijna al die warmte is momenteel nog afkomstig uit fossiele bronnen, vooral aardgas. Wil Nederland in 2050 klimaatneutraal zijn, dan moet dat anders.”

Op [Project › WarmtelinQ](#) staat op 14-7-2022:

“Onderweg worden er op verschillende plekken zogenoemde T-stukken aangebracht in de leiding. Dat zijn punten waar in de toekomst lokale warmtedistributienetten op kunnen worden aangesloten. Zo kan er een steeds groter netwerk van leidingen ontstaan. Er is ook

een (mogelijk) ontwerp gemaakt voor een warmtenet dat ooit de hele provincie kan bedienen. Dat is het zogenoemde [Integraal Ontwerp](#).”

Op blz. 6/7 eindconcept NRD¹:

“Dit bovenregionaal warmtenetwerk wordt in samenwerking met het Rijk (ministerie EZK), Gasunie en andere partijen gerealiseerd, waarmee onder andere restwarmte vanuit de Rotterdamse haven – en op termijn ook andere bronnen - naar de lokale warmtedistributienetten kan worden getransporteerd.”

“Binnen het project WarmtelinQ wordt invulling gegeven aan de realisatie van bovenregionaal warmtenetwerk zodat restwarmte vanuit de Rotterdamse Haven gebruikt kan worden om huizen en bedrijven in Zuid-Holland te verwarmen”.

“Door de realisatie van WarmtelinQ Rijswijk - Leiden wordt een verdere impuls gegeven aan bovenregionaal warmtenetwerk ten behoeve van duurzame warmtelevering.”

Gasunie en Vattenfall doen alsof de mogelijkheid er is om in te voeden op de WLQ+ met andere bronnen.

Op blz. 6/7 eindconcept NRD¹:

“Dit bovenregionaal warmtenetwerk wordt in samenwerking met het Rijk (ministerie EZK), Gasunie en andere partijen gerealiseerd, waarmee onder andere restwarmte vanuit de Rotterdamse haven – en op termijn ook andere bronnen - naar de lokale warmtedistributienetten kan worden getransporteerd.”

En:

Op [Project > WarmtelinQ](#) staat op 14-7-2022:

“WarmtelinQ zorgt ervoor dat restwarmte die nu wordt geloosd, nuttig gebruikt kan worden. Die restwarmte is bijvoorbeeld afkomstig van industrieën en afvalverbranding. In de toekomst worden ook andere duurzame warmtebronnen aangesloten op WarmtelinQ, mits ze aan de technische eisen voldoen. Bijvoorbeeld warmte uit water, uit de bodem of uit andere duurzame bronnen.”

Dat is leuk gezegd, als de andere warmtebronnen aan de technische eisen voldoen.

Want: water van een lagere temperatuur dan 120 graden Celsius of gelijke temperatuur aan 120 graden Celsius is technisch niet via warmtewisselaars/WOS in te voeden op de WarmtelinQ van 120 graden Celsius.

Constatering:

Zeggen dat andere bronnen kunnen invoeden op de WLQ+ is dus volksverlakkerij als het gaat om lokale lage temperatuurwarmtenetten zoals bijvoorbeeld aquathermie.

Constatering:

Uit al het bovenstaande blijkt duidelijk dat er sprake is van verdringing door Gasunie en Vattenfall, in samenwerking met het Rijk, van

* andere oplossingen dan een warmtenet

* andere aanbieders van – lokale – warmtenetten op alle drie de temperatuurniveau 's.

Constatering:

Met deze verdringing handelt Gasunie in strijd met hfst. 4 van de Mededingingswet, wetten.nl - Regeling - Mededingingswet - BWBR0008691 (overheid.nl).

Constatering:
Samen met de subsidies van Provincie en Rijk is hier sprake van ongeoorloofde overheidssteun aan een marktpartij/marktpartijen.

Besluitvorming

Paragraaf 1.1 blz. 4 eindconcept NRD¹ over de WLQ+:

“De leiding takt in Rijswijk af van de warmtetransportleiding Vlaardingen-Den Haag waarvoor Provinciale Staten in oktober 2021 reeds een provinciaal inpassingsplan hebben vastgesteld.”

Echter: tegen die PIP lopen nog 7 rechtszaken bij de Raad van State.

Op de uitspraak van de Raad van State heeft de provincie niet gewacht: **met de aanleg van WLQ is reeds begonnen:** *“Op 8 november 2021 heeft Gasunie definitief besloten om het tracédeel van Vlaardingen naar Den Haag aan te leggen. Begin 2022 is gestart met de aanleg.”* [Project > WarmtelinQ](#)

Constatering:

kennelijk zit er flinke druk achter de WLQ omdat alleen als WLQ gerealiseerd is, via de WLQ+ Leiden van havenwarmte kan worden voorzien.

Zie punt 1 onder Doel van de WLQ+ voor de reden van deze haast.

Deze haast kan de reden zijn dat er nog geen duidelijk plan gepresenteerd wordt in deze eindconcept NRD hoe WLQ+ er zou moeten gaan uitzien. **Dat er in de planfase nog op vele punten onduidelijkheid is, zou een reden moeten zijn om deze NRD nog niet uit te schrijven.**

Plan/activiteit/WLQ+

Op blz. 14 eindconcept NRD staat:

*“WarmtelinQ Rijswijk - Leiden heeft een transportcapaciteit van 100 MWth . Uitgaande van 2 kWth per woningequivalent (WEQ) basislast, kunnen met deze warmtetransportleiding circa 50.000 WEQs van warmte worden voorzien. Van deze 100 MWth, zal in elk geval 40 MWth worden afgezet aan de westzijde van Leiden ten behoeve van het bestaande stadswarmtenetwerk. **De overige 60 MWth kan worden afgezet in nieuwe lokale warmtenetten in de andere gemeenten langs het tracé. Op dit moment is nog niet bekend of en waar dat gaat gebeuren.”***

Op blz. 15 eindconcept NRD staat:

“De locatie van het pompstation is nog niet exact bekend. Dit is namelijk onder andere afhankelijk van de locatie van de afzetgebieden en de hoeveelheid van de warmteafzet.”

Op blz. 16 eindconcept NRD staat:

*“De piek- en backupinstallatie zal bestaan uit de volgende onderdelen: • 2 tot 4 gasgestookte warmwaterketels met een vermogen van 25-40 MWth per stuk. **Afhankelijk van de configuratie wordt 60-120 MWth hulpwarmtevermogen geïnstalleerd.”***

In het hoofdstuk Buiten MER vallende benodigde essentiële onderdelen net Vattenfall, is al geconstateerd dat essentiële onderdelen van het net, zoals de aansluitleiding tussen P&BU West en het distributienet van Vattenfall en P&BU Oost, buiten deze NRD gehouden worden.

Constatering:

kennelijk zit er flinke druk achter de WLQ omdat alleen als WLQ gerealiseerd is, via de WLQ+ Leiden van havenwarmte kan worden voorzien.

Zie punt 1 onder Doel van de WLQ+ voor de reden van deze haast.

Deze haast kan de reden zijn dat er nog geen duidelijk plan gepresenteerd wordt in deze eindconcept NRD hoe WLQ+ er zou moeten gaan uitzien. Dat er in de planfase nog op vele punten onduidelijkheid is, zou een reden moeten zijn om deze NRD nog niet uit te schrijven.

In paragraaf 1.7 wordt geschreven

“Deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau dient als start van de m.e.r.-procedure. Het bevat een beschrijving van de gewenste inhoud en diepgang en voor het onderzoekskader van het op te stellen MER.”

Constatering:

kennelijk is de gewenste inhoud en diepgang niet diep:.....

Vraag:

hoe kun je iets zeggen over dit plan/deze NRD als er nog zoveel onzeker is en niet uitgewerkt?

Participatie

Op blz. 11 van paragraaf 1.5 NRD staat:

“WarmtelinQ en provincie Zuid-Holland investeren nadrukkelijk in het betrekken van mensen bij de warmtetransportleiding, hiervoor is een participatieplan opgesteld. Het participatieplan is door Gedeputeerde Staten vastgesteld op 11 januari 2022 en te vinden op de projectwebsite van de provincie: www.zuid-holland.nl/wlq-rijswijk_leiden. Dit participatieplan beschrijft hoe publiek, professionals en besturen tijdens het besluitvormingsproces van het PIP/Projectbesluit en MER worden betrokken. Het opgestelde participatieplan richt zich op het tracé Rijswijk - Leiden, de technische voorzieningen en toekomstige aansluitingen op warmtedistributienetten.”

Uit het Participatieplan Verkenning/planfase WarmtelinQ Rijswijk-Leiden, vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 11 januari 2022³:

“Bij ruimtelijke ontwikkelingen zoals warmtetransportnetwerk WarmtelinQ spelen drie kernvragen een belangrijke rol, namelijk de vragen of we dit project willen doen, waar we dit project willen doen en hoe we dit project willen doen. In dit participatieplan maken we duidelijk onderscheid tussen deze drie vragen, om zo vooraf helder te zijn over waar participatie wel en niet over gaat.”

Dan denk je: fijn, de burger krijgt inspraak of we dit project, een warmtetransportnetwerk WLQ+ wel willen doen.

Maar dan kom je bedrogen uit. Verderop staat:

“De vraag of we WarmtelinQ willen doen, gaat over nut en noodzaak van het project. Het antwoord op de deze vraag is inmiddels door het Rijk en de Provincie Zuid-Holland gegeven. Het kabinet gaf opdracht voor het warmtetransportnet en investeert in de aanleg ervan. Op Prinsjesdag 2021 kondigde het Kabinet aan extra middelen beschikbaar te stellen voor energie-infrastructuurprojecten die belangrijk zijn voor de klimaat- en energietransitie,

waaronder het WarmtelinQ-project. Ook provincie Zuid-Holland stimuleert de ontwikkeling van WarmtelinQ. Provinciale Staten hebben besloten om voor de warmtetransportleiding van Rijswijk naar Leiden een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) en milieueffectrapportage (planMER) te gaan opstellen. *Feitelijk staat de vraag of we dit willen doen in de participatie met de omgeving dus niet ter discussie. Mag je dan niet kritisch zijn? Jawel. Mensen kunnen hun persoonlijke kijk op het warmtetransportnet in de dialoog kenbaar maken. Ook zij die het nut en de noodzaak niet onderschrijven.*”

Oh, dus participatie gaat niet OF de WarmtelinQ tussen Rijswijk en Leiden, de WLQ+, er komt, participatie gaat in het gunstigste geval alleen een beetje over WAAR en een beetje HOE de WLQ+ er komt!

Constatering:

er heeft geen echt inhoudelijke participatie plaatsgevonden. Dit komt tot uiting in o.a. de geheimhoudingsplicht bij de PS op 15 juni 2022.

Terwijl de EU voorschrijft dat de overheid, dus ook de Provincie, zich moet houden aan de voorwaarde uit de EU richtlijn⁹ dat burgers goed voorgelicht moeten worden over de energietransitie, zijn zowel de bijlagen bij het Statenvoorstel als de Evaluatierapportage geheim voor ons burgers!

Constatering:

Pas op 15 juni 2022 heeft PS ingestemd met een voor de burger geheim covenant tussen Rijk/EZenk en Gasunie N.V. over de aanleg van de WLQ+, gekoppeld aan de verkoop van het Warmtebedrijf Rotterdam aan Vattenfall, condities ook geheim, het overdoen van de aandelen in het WBR aan Vattenfall, GS voor de uitvoering van voorgenoemde punten te machtigen, en een investeringssubsidie van 81 miljoen en 20,1 miljoen uit de algemene middelen aan Gasunie te verstrekken voor realisatie van de WLQ+.

Vraag:

Hoe kan GS op 11 januari 2022 in haar Participatieplan al melding maken dat WLQ+ niet ter discussie staat en doorgaat en er nog een PIP gemaakt moet worden en een MER opgesteld moet worden?

Gevaarzetting

- **Klimaat schade.** Méér CO2 ipv minder! Contraproductieve maatregel! Urgendzaak: directe bedreiging voor alle Nederlanders. Zie onder hoofdstuk **Doel van de warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden**
- **Luchtvervuiling:** alleen al 12.000 doden door fijnstof, waarvan 2700 door houtstook. Luchtvervuiling door afvalverbranding AVR zou naar beneden kunnen door afname afval in Nederland, maar blijft zo groot door import van buitenlands afval.

“Nederlands afval neemt af vanwege de circulaire economie. Afvalverwerkers importeren afval uit andere landen om hier businesscase te hebben. De Nederlandse vuilverbranders zijn in dat gat gesprongen en maken momenteel miljoenenwinsten door buitenlands afval te verbranden en de warmte en elektriciteit die het verbrandingsproces gewonnen worden, op

de Nederlandse markt te verkopen. Hoe meer Nederlandse huishoudens worden aangesloten op de warmte uit afvalverbrandingsinstallaties, hoe groter de noodzaak zal worden dat deze gevoed blijven worden met afval. Bovendien komen er bij de **verbranding van restafval fijnstof en andere schadelijke emissies vrij**. Afvalverbranding kwalificeren als 'duurzaam' en 'groen' levert dan ook de nodige gefronste wenkbrauwen op."

"De zin en onzin van warmtenetten, Follow the Money, Ties Joosten 9 november?"

Zie ook onder hoofdstuk **Doel van de warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden**

- **Aanslaggevoelige infrastructuur**

- **AVR in Chinese handen is geopolitieke gevaarstelling⁸**

In de NRD gaat men voorbij aan een zeer belangrijk feit: de AVR is sinds 2013 in Chinese handen.

In het artikel 'Bedrijfsleven waarschuwt tegen sleutelrol China in energietransitie' uit het Financieel Dagblad van 10 juni 2022 staat:

"Ook het Nederlandse kabinet is zich bewuster geworden van de risico's en heeft met een Chinanotitie de opstelling aangescherpt. 'Daar waar buitenlandse investeringen onze nationale en economische veiligheid raken, is alertheid eveneens op zijn plaats. Voorkomen moet worden dat eenzijdige strategische afhankelijkheden ontstaan die kunnen leiden tot maatschappelijke ontwrichting', staat in die notitie uit 2019."

Door de Warmteling worden de huishoudens eenzijdig afhankelijk van de welwillendheid van de Chinese eigenaren van de AVR.

Als Gasunie, 100% overheid, Rijk, Provincie en gemeenten waaronder Leiden, aan dit gegeven voorbij gaan, handelen ze in strijd met het **zorgvuldigheidsbeginsel**, het **voorzorgsprincipe** en doen ze diens gevolge aan **gevaarstelling**, zie het **Kelderluikarrest**¹². Maar kennelijk is dit geopolitieke argument voor Gasunie, EZK, gemeenten en de Provincie Zuid-Holland geen issue: hoe innig de banden zijn met de China wordt duidelijk op de website van de Provincie Zuid-Holland. Die website kun je laten vertalen naar het Engels en ..... het Chinees!

Vergelijk met Russisch gas. Zie mijn meegeleverde stuk⁸ in de bijlagen.

- Warmtetransportleidingen en distributieleidingen **warmen drinkwaterleidingen op** - met als gevolg legionella - als de afstand niet groot genoeg is en die te houden afstanden zijn in de grond in dichte bebouwing niet te halen. Dunea waarschuwt voor problemen met warmtenetten!

- **Stikstofemissies.**

Bij gebruik WLQ+: stikstofdepositie door NO₂ die door afvalverbranding AVR in de lucht komt, kan zich over honderden kilometers verplaatsen, i.t.t. NH₃ uit mest dat in de directe omgeving uitspoelt.

Vraag:

heeft AVR een natuurvergunning voor de uitstoot van stikstof?

Vraag:

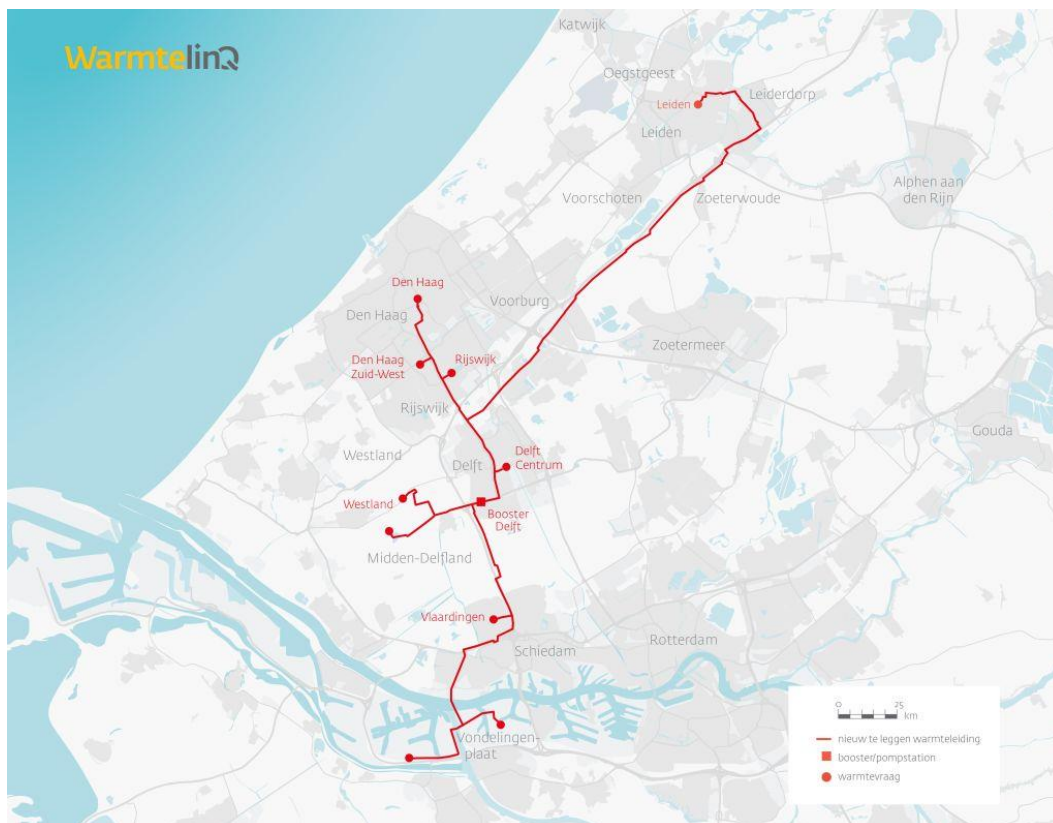
Hoe kan de overheid, en Gasunie is 100% overheid, wél stikstofuitstoot bij een grote vervuiler als AVR stimuleren door warmte af te willen nemen, en gelijker tijd boeren uit willen kopen vanwege de stikstofuitstoot?

Dat is pure discriminatie en dat is in strijd met artikel 14 EVRM.

Bij aanleg WLQ+: bij aanleg is er wel een ontheffing voor alle machines, maar dat neemt de stikstof niet weg!

- Het programma dat de risico's van leidingbreuk in kaart brengt heeft alleen de mogelijkheid om voor rechte leidingen iets te zeggen over leidingbreuk. En zoals onderstaand kaartje laat zien, zitten er bochten in het tracé. De risico's op leidingbreuk zijn dan niet betrouwbaar.

Foutieve voorstelling leidingtracé op site WarmtelinQ t.o.v. eindconcept NRD

Bron: 13-7-2022 [Terinzageleggingen WarmtelinQ Vlaardingen – Den Haag](#) › WarmtelinQ

Constatering:

op dit kaartje gaat de WLQ+ Leiden via de Oostkant in en niet via Westkant in zoals beschreven in NRD! Dit terwijl in de eindconcept NRD staat dat over Oost nog een plek is aangewezen voor de benodigde P&BU, zie blz. 2 van deze zienswijze.

Vraag:

ligt het tracé over Oost toch al vast?

Afsluiting

De Gasunie zegt het zelf: **de ontwikkeling van een warmtenet met deze omvang en kwaliteit is uniek op de wereld**⁴

Daar heeft de Gasunie gelijk in: het is, ik quote: **“een peperdure CO2 vermeerderaar betaald uit publiek geld met een gouden business case voor een monopolist”**⁵.

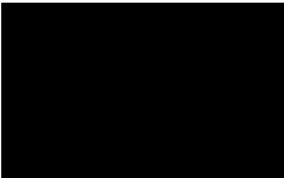
In afwachting van uw reactie,

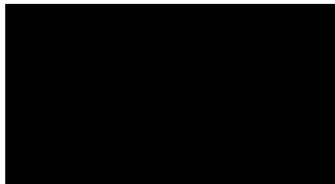
Medeopstellers en medeondertekenaars:

Lentink Eureka&Advies

managing partner CMAG bv

Bronnenoverzicht voor zover niet in de tekst weergegeven.

¹ <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/energie/warmtelinq-rijswijk-leiden/terinzagelegging-notitie-reikwijdte-detailniveau/> van 25 april 2022 Eindconcept NRD door Arcadis initiatiefnemers Gasunie en Vattenfall (blz. 13 paragraaf 1.7)

^{2a} [Warmtebedrijf Rotterdam - Wikipedia](#)

^{2b} [Het is over en uit voor Warmtebedrijf Rotterdam: faillissement kan honderden miljoenen kosten | Rotterdam | AD.nl](#)

³ Participatieplan Verkenning/planfase WarmtelinQ Rijswijk – Leiden
© 2021 WarmtelinQ en provincie Zuid-Holland
Vastgesteld door Gedeputeerde Staten 11 januari 2022
[participatieplanwlgrijswijk-leiden-docx \(1\).pdf](#)

⁴ Definitief memo garantstelling warmteafname transportleiding – ter achtergrond bij kaderbrief door B&W Leiden van 15 mei 2020. Verkregen via Wob-verzoek.

0022 DEFINITIEF
memo garantstelling

⁵ Bas van Poppel 27-5-2022 mail

⁶ niet openbaar 20200330 presentatie warmteaansluiting Leiden Overleg LdM+, Gasunie (11 maart 2020).pdf Verkregen via Wob-verzoek

0053 niet openbaar
20200330 presentati

⁷ In eindconcept NRD blz. 14:

“Bij WarmtelinQ Vlaardingen – Den Haag is destijds uitgegaan van 1,6 kWth per woningequivalent (WEQ). Voor WarmtelinQ Rijswijk - Leiden is op basis van voortschrijdend inzicht gekozen voor een conservatievere benadering met een hogere kWth per WEQ. Op termijn zal met betere isolatie van gebouwen 1,6 kWth per WEQ wel behaald kunnen worden.”

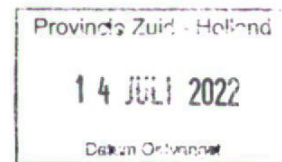
⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32018L2001&from=EN>
RICHTLIJN (EU) 2018/2001 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (herschikking) (Voor de EER relevante tekst) blz. 5 punt (28)

^{8j}

leveringszekerheid
en China m.b.t. Tran

Provincie Zuid-Holland
team WarmtelinQ,
Postbus 90602,
2509 LP Den Haag

Den Haag, 13 juli 2022

Zienswijze Stichting Gemeentelijke Belangen Energievoorziening (GBE) inzake de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) WarmtelinQ trace Rijswijk-Leiden (WIQ+)

Korte voorgeschiedenis

Begin 2019 wordt duidelijk dat Eneco de aanleg van de Leiding door het Midden (LdM) niet rond krijgt. De LdM is een aftakking vanaf Vlaardingen naar Den Haag van de eerder door Eneco aangelegde Leiding over Noord (LoN) die havenwarmte van AVR Rozenburg vervoerd naar het Rotterdamse stadsverwarmingsnet van Eneco. Voor ondersteuning van de LdM gaat Eneco in overleg met o.a. Havenbedrijf Rotterdam (HbR), provincie Zuid Holland en ministerie EZK. Op 9 september 2019 meldt minister Wiebes EZK de Tweede Kamer over de **Ontwikkeling warmtetransportnet Zuid-Holland. Staatsbedrijf Gasunie krijgt opdracht de LdM van Eneco over te nemen.** Daarnaast zal Gasunie de leidingen Vondelingenplaat (VP) in de haven ontwikkelen om uitkoppeling van restwarmte mogelijk te maken. Onafhankelijk warmtetransportbeheer met Gasunie als publieke beheerder zijn de basis voor de nieuwe governance-structuur. Deze taak omvat aanleg en beheer van de nieuwe transportleidingen (inclusief onderhoud en uitbreiding), system operator (aansturing, bepaling inzet, coördinatie vraag en aanbod) en eigenaar van de infrastructuur. De formele invulling van "onafhankelijk netbeheer warmtetransportnetten" gaat EZK uitwerken en vastleggen in de 'Warmtewet 2.0' die in 2021 van kracht moet worden. De nieuwe warmtewet wil "warmtekavels" aanwijzen exclusief voor energiebedrijven. Samen met de provincie Zuid-Holland gaat EZK in gesprek met de gemeenten om voldoende garanties voor warmte-afname te organiseren. De gezamenlijke inzet zal bepalen hoe de LdM/VP transportleidingen uiteindelijk worden aangelegd. De beslissing voor LdM/VP is medio 2020 voorzien, met een beoogde levering van warmte vanaf 2023. Gasunie zal daarvoor een onafhankelijk Gasunie Warmtetransportbedrijf (GWT) oprichten. WarmtelinQ wordt de nieuwe naam voor het warmtetransportproject. Provincie Z-H besluit in december 2019 voor WarmtelinQ te starten met het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) en de provinciale coordinatieregeling (PCR). Medio 2020 wordt duidelijk dat de warmtewet wordt uitgesteld door verzet van de lagere overheden. Op 13 oktober 2021 stellen provinciale staten Zuid Holland het PIP Warmtetransportleiding Vlaardingen – Den Haag vast. Op 9 november 2021 nemen EZK en Gasunie het definitieve investeringsbesluit voor de aanleg van een warmteleiding van de Rotterdamse haven naar Den Haag. Met Eneco wordt een transportcontract gesloten voor 75 MWth voldoende voor 65.000 woningen. Het dure WarmtelinQ bespaart jaarlijks 0,18 megaton CO₂-uitstoot, niet meer dan 0,1% van de totale Nederlandse uitstoot!

Zienswijze Stichting GBE over NRD WarmtelinQ trace Rijswijk – Leiden (WIQ +)

Deze zienswijze is een vervolg op eerdere ingediende zienswijzen en ons bezwaar bij de Raad van State tegen het PIP inzake de warmtetransportleiding Vlaardingen-Den Haag.

1. WarmtelinQ is geen onafhankelijk warmtetransportnet door ontbreken VP leiding. Gasunie moest de onafhankelijke beheerder en eigenaar van het warmtetransportnet worden. De daarvoor noodzakelijke VP leiding en het Gasunie Warmtetransportbedrijf zijn er niet. WarmtelinQ maakt voor het warmtetransport uit de Rotterdamse haven vanaf de

AVR Rozenburg naar Vlaardingen e.v. gebruik van de LoN van het Japanse energiebedrijf Eneco. Het juridisch verweerschrift namens de provincie naar de Raad van State over het PIP erkent (p.44) het gebruik van de LoN van Eneco. En het ontbreken van de VP leiding. Het stelt dat de ontwikkeling van WarmtelinQ gebaseerd is op het principe *stepping stones* en dat het steeds verder zal worden uitgebreid. De VP leiding heeft dus wel een *samenhang* met het WarmtelinQ als geheel, maar het trace Vlaardingen – Den Haag is een zelfstandig uitvoerbaar project. Dat mag zo zijn, maar zonder VP leiding en het eigendom van Gasunie voor het gehele warmtetransportnet is er van een noodzakelijk onafhankelijk warmtetransportnet geen sprake. In de notitie NRD WIQ +, een verdere uitbreiding van het warmtetransport naar Leiden is nog steeds geen sprake van de VP leiding. Zelfs met een forse uitbreiding van de afzet van havenwarmte is de VP leiding niet nodig. Zonder VP leiding krijgt WarmtelinQ het karakter van een door de overheid gesubsidieerd warmtemonopolie voor het Japanse Eneco. De vraag is of de VP leiding er nog komt? Het heeft er alle schijn van dat WarmtelinQ gebruik wil maken van de Japanse Leiding over Noord. Is er dan nog sprake van een onafhankelijk warmtetransportnet met onafhankelijk netbeheer door Gasunie? Het Verweerschrift (p. 79) stelt dat de 'onafhankelijkheid van Gasunie' geen rol speelt in het toetsingskader voor de bestreden besluiten en dat er geen reden is om te vrezen dat Gasunie in het project een "oneigenlijke rol" speelt. Daarbij wordt verwezen naar de Warmtewet die voorziet in voldoende waarborgen om te verzekeren dat Gasunie als onafhankelijk beheerder zal opereren. In de huidige Warmtewet speelt de Gasunie geen rol. Een nieuwe Warmtewet is nog ver weg. Tot die tijd zijn er geen wettelijke waarborgen voor een onafhankelijk rol van Gasunie.

2. Hoe zeker is de afzet van Rotterdamse havenwarmte in Den Haag?

De afzet van hoge temperatuur havenwarmte in Den Haag is cruciaal voor het realiseren van WarmtelinQ. Maar hoe zeker is dat? Den Haag verzet zich al lange tijd tegen Rotterdamse havenwarmte. De Metropoolregio Rotterdam-Den Haag mikte voor de regio, de Regionale Energiestrategie 1.0, op het benutten van havenwarmte. Den Haag heeft zich daar met succes tegen verzet. Havenwarmte en WarmtelinQ maken geen deel uit van de regionale energiestrategie. Den Haag heeft voor haar warmtetransitie gekozen voor lokale duurzame warmtebronnen en lagere temperatuurwarmte. Voor de Haagse stadsverwarming hebben producent Uniper en leverancier Eneco in september 2021 een nieuwe warmteleveringsovereenkomst (WLO) gesloten voor 12 jaar van 2023 tot 2035. Met dit nieuwe contract blijft warmte gegarandeerd terwijl het Haagse stadswarmtenet stapsgewijs verduurzaamt. Hoge temperatuur restwarmte uit Rotterdam is daarmee overbodig. Het provinciale Verweerschrift (p.25) meldt niets over deze Haagse WLO. Het stelt dat WIQ in Den Haag de basislast en de middenlast kan leveren, ca 80% van de totale warmtevraag. Een stelling die door de nieuwe Haagse WLO volstrekt achterhaald is. De vraag hoe de stad en de verschillende Haagse wijken in de toekomst verwarmd gaan worden wordt beantwoord in de Transitievisiewarmte (TVW) die gemeenten uiterlijk eind 2021 hadden moeten vaststellen. Den Haag is daar niet in geslaagd. Eind mei eindigde de inspraak over een Concept Haagse TvW. Den Haag heeft nog steeds geen nieuw College waardoor de TvW niet voor september vastgesteld wordt. Het Verweerschrift erkent (p.42) dat het de gemeente Den Haag vrij staat te kiezen voor andere warmtebronnen dan 'Rotterdamse havenwarmte'. De kans is aanzienlijk dat de Haagse raad zich in de TvW uitspreekt tegen "hoge temperatuur havenwarmte uit Rotterdam". Dat geldt ook voor de NRD WLQ + waarover de gemeente Den Haag een "Advies" naar het College van GS van Zuid Holland heeft uitgebracht. In haar

adviserende zienswijze geeft Den Haag aan dat WLQ+ concurreert met geothermie en gebiedsontwikkeling van Ypenburg. Den Haag vraagt zich af of er voor WLQ+ ook traces zijn overwogen die niet over Haagse grondgebied lopen. Dit laat duidelijk zien dat Den Haag geen trek heeft in WLQ (+). De gemeente kan in haar TVW havenwarmte tegenhouden. Als Den Haag wegvalt als afzetgebied voor havenwarmte wat betekent dat voor WIQ (+) ?

3. Hoe betaalbaar wordt de warmte van WarmtelinQ ?

Bij de besluitvorming rond de overname door staatsbedrijf Gasunie van de Eneco LdM zijn harde afspraken gemaakt over het rendement van het project. Mocht dat niet gehaald worden dan moet het via hogere warmtetarieven bereikt worden (Publieke Aandelen Monitor 2019). Guido Custers, directeur Gasunie van WarmtelinQ antwoordde in het online seminar van 3/11/2020¹ dat *“warmte voor Den Haag zeker niet goedkoper wordt”*. Gegeven de vertragingen, de vele aanpassingen en prijsstijgingen waarmee Gasunie sindsdien geconfronteerd is heb ik in mijn bezwaar naar de Raad van State aangegeven dat havenwarmte voor Den Haag duurdere warmte gaat betekenen. Het Verweerschrift (p. 80/81) geeft, naast een onjuiste weergave van mijn inbreng, aan dat warmtetarieven gereguleerd worden in de Warmtewet en dat de Autoriteit Consument en Markt (ACM) toezicht op de naleving houdt. Een formeel antwoord dat voorbijgaat aan de brede consensus om in de nieuwe warmtewet de warmtetarieven los te koppelen van de gasprijs en te baseren op de werkelijke kosten per warmtenet. Het Verweerschrift concludeert: *“De betaalbaarheid van warmte valt daarmee buiten de reikwijdte van de bestreden besluiten”*. Dat was ten tijde van het Verweerschrift (17/2/22) al een beperkt juridisch standpunt. Na de Russische inval in Oekraïne en de daarmee samenhangende energietekorten en onzekerheid, enorme prijsstijgingen en sterk toenemende energiearmoede is dat bestuurlijk moeilijk vol te houden. Het is ook opvallend dat Gasunie na de eerste uitspraak geen enkele indicatie heeft gegeven van het warmtetransporttarief dat Gasunie aan Eneco en Vattenfall in rekening gaat brengen. Eneco en Vattenfall op hun beurt geven geen indicatie over het warmtetarief dat zij hun afnemers in Den Haag en Leiden in rekening gaan brengen. Gegeven de huidige energiesituatie dient de betaalbaarheid voor de afnemers van Rotterdamse havenwarmte onderdeel te zijn van de besluitvorming over WarmtelinQ.

4. WarmtelinQ, een van bovenaf opgelegd onverantwoord project

De kern van WarmtelinQ is het benutten van Rotterdamse havenwarmte die anders geloosd wordt. Het Rotterdamse Haven en Industrie Complex (HIC) is goed voor 20% van onze CO₂ uitstoot en ook de grootste energieknoeipot van ons land. Nergens wordt zoveel energie verspild in de vorm van hoge temperatuur restwarmte als hier. De omvang van de havenlozingen is uniek. EZK en Provincie doen niets aan het verminderen van de verspilling. Bedrijven kunnen nog steeds zonder beperking of belasting blijven lozen. Alleen al daarom zou WarmtelinQ een politiek omstreden project moeten zijn.

Warmte is meer dan ooit een lokale kwestie. Collectieve warmte of stadsverwarming is een energievorm met specifieke kenmerken. Met warmte kan je gebouwen verwarmen en douchen maar dat is het wel. Met gas kan veel meer en elektriciteit is de hoogste energievorm waar vrijwel alles mee kan. Vergeleken met stroom en gas, is transport van warmte, juist veel duurder met meer energieverlies. Vraag en aanbod van warmte moeten niet te ver uit elkaar liggen. *“Dan ben je af van het ongelukkige fenomeen ‘slepen met warm*

¹ Het verslag van dit seminar kan ik op de site van WarmtelinQ niet terug vinden.

water', dat is financieel erg ongunstig". Deze oude nutswaarheid geldt vandaag de dag meer dan ooit. De aanleg van twee brede ondergrondse warmteleidingen (aanvoer en retour) in een steeds vollere ondergrond wordt almaar duurder en complexer. De warmteafzet per aansluiting daarentegen neemt voortdurend af. Gebouwen zijn steeds beter geïsoleerd. Door de acute gascrisis komt er weer meer geld en aandacht voor energiebesparing. En ook in ons land wordt het warmer! Warmtetransport over grote afstand loont niet meer.

Eneco had in 1999 ambitieuze plannen om havenwarmte te benutten voor het verwarmen van Rotterdam Zuid en voor tienduizenden woningen in nabijgelegen Vinex locaties tot Den Haag aan toe. Het plan sneuvelt door verdeeldheid over de koers van Eneco. Hiermee werd de kans gemist om op grote schaal en verantwoord Rotterdamse havenwarmte te gaan benutten. Aanleg van warmtenetten in weilandlocaties was efficiënt en goedkoop. Nieuwe Vinex woningen hadden toen nog een grote warmtevraag van 1000 m3 gas. Twee decennia later ligt dat totaal anders. Rijnmond waar al twee transportleidingen warmte liggen, is nog het enige gebied voor het verantwoord benutten van havenwarmte. De resterende aansluit capaciteit van deze bestaande transportleidingen is ook meer dan de nog aan te leggen WarmtelinQ, op Rotterdam Zuid worden de meeste woningen nog steeds met gas verwarmd. Havenwarmte transporteren naar Den Haag (32 km) of zelfs Leiden (60 km) klopt van geen kanten. Het is een achterhaalde en onverantwoorde publieke investering gebaseerd op de 'hogere' belangen van het fossiele HIC. Het lijkt dan ook geen toeval dat de betrokken gedeputeerde van Zuid Holland een voormalige Rotterdamse havenwethouder is. Ook EZK trekt voor WarmtelinQ een veel te grote broek aan door te stellen dat WarmtelinQ wenselijk is vanwege "staatsveiligheid". Staatsveiligheid is in het geding bij stroomkabels met Chinese technologie. Maar zeker niet bij leidingen met 'heet water'. EZK maakt WIQ veel belangrijker dan het werkelijk voorstelt.

Hoe verder met WarmtelinQ ?

De beoogde opzet van EZK van september 2019 vertoont serieuze scheuren. De rol van Gasunie als onafhankelijke beheerder en eigenaar van WarmtelinQ is niet gerealiseerd net als het Gasunie Warmtebedrijf. De VP leiding is niet ontwikkeld en WarmtelinQ gaat gebruik maken van de LoN van het Japanse Eneco. Hoezo onafhankelijk? Ook de nieuwe Collectieve warmtewet komt er voorlopig niet. Ondanks deze ernstige tekortkomingen gaan EZK, provincie Zuid-Holland en Gasunie stug door met de ontwikkeling en het doordrukken van WarmtelinQ. De Raad van State moet nog een oordeel vellen over de warmtetransportleiding. De gemeente Den Haag ,cruciaal voor WarmtelinQ, kan een beslissend rol gaan spelen. Als Den Haag in haar Transitievisiewarmte vaststelt dat het afziet van hoge temperatuur havenwarmte uit Rotterdam zou het zomaar het einde van het achterhaalde project WarmtelinQ kunnen zijn. Voor een betaalbare warmtetransitie zou dat goed zijn.

Namens de Stichting GBE,

[Redacted signature]

[Redacted name] secretaris

[Redacted address]

Ontvangst Scanstraat
14 JULI 2022

Provincie Zuid-Holland.
t.a.v. team Warmtelia Q.
Postbus 90602
2509 LP DEN HAAG.

Provincie Zuid - Holland
14 JULI 2022
Datum Ontvangst

RS4Cr #X83DXDX#DD#0000#

Stichting CBE

Postbus 589 – 2220 AN Katwijk

Provincie Zuid-Holland
Team WarmtelinQ
Postbus 90602
2509 LP DEN-HAAG

Contactpersoon:

[Redacted]

Afdeling:

Beleid Fysieke Leefomgeving

Te bereiken op:

071- 406 5000

[Redacted]

Ons kenmerk:

Z2877086D2880015

Bijlage(n):

Verzenddatum: 16-06-2022

Uw kenmerk:

Onderwerp: Zienswijze Katwijk NRD Warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden

Katwijk, 14 juni 2022

Geachte heer / mevrouw,

Het college van gedeputeerde staten van Zuid-Holland heeft bij besluit van 10 mei 2022 bekend gemaakt de Nota Reikwijdte en Detailniveau (NRD, eindconcept 25 april 2022) voor de ondergrondse warmtetransportleiding van Rijswijk naar Leiden vrij te geven voor de terinzagelegging met de mogelijkheid voor het indienen van zienswijzen. De gemeente Katwijk maakt gebruik van deze mogelijkheid en dient hierbij een advies c.q. zienswijze op de NRD in.

Met de NRD start de plan m.e.r.-procedure in het kader van de opstelling van het provinciaal inpassingsplan (PIP) voor dit project. Deze NRD is bedoeld om betrokkenen vooraf te informeren en te raadplegen over de gewenste inhoud en diepgang van het op te stellen Milieueffectrapport (MER) voor dit project. 31 maart 2022 hebben de provincie Zuid-Holland en Gasunie de raadscommissie van Katwijk nader geïnformeerd over de procedure van het PIP, het project en het participatieproces. Gedurende deze bijeenkomst zijn door de raadsleden vragen gesteld, die over het algemeen voor zover mogelijk op dat moment zijn beantwoord. De raadscommissie heeft vervolgens op 21 april 2022 mede met vertegenwoordiging van college van B&W verder van gedachten gewisseld over deze warmtetransportleiding. Mede op basis van deze bijeenkomsten is de voorliggende zienswijze opgesteld.

In algemene zin is de NRD qua structuur en indeling helder en goed leesbaar. Onze bevindingen zijn per hoofdstuk weergegeven.

Hoofdstuk 1: Inleiding

Aanleiding en doel van de NRD en PIP zijn duidelijk uitgelegd met verantwoordelijkheden van enerzijds provincie en anderzijds de deelnemende gemeenten. Goed dat er ingespeeld wordt op de komende Omgevingswet en de mogelijkheden die het projectbesluit biedt als vervanging voor het inpassingsplan uit de Wet ruimtelijke ordening (Wro).

De betekenis van dit bovenregionaal warmtenetwerk, waarmee onder andere restwarmte vanuit de Rotterdamse haven - en belangrijker op termijn ook andere (duurzamere) bronnen – is verwoord als impuls ten behoeve van duurzame warmtelevering.

---

gemeente Katwijk: Koningin Julianalaan 3, 2224 EW Katwijk, Postbus 589, 2220 AN Katwijk, **website:** www.katwijk.nl,
(T) 071 - 406 5000, (F) 071 - 406 5065, **IBAN:** NL13BNGH0285120271, **BIC:** BNGHNL2G, **KvK:** 27.37.09.56

Op alle opdrachten zijn, tenzij anders overeengekomen, de algemene inkoopvoorwaarden leveringen en diensten gemeente Katwijk 2017 van toepassing. Deze zijn te raadplegen op www.katwijk.nl en www.overheid.nl

De paragrafen over de M.e.r.-plicht, het participatieproces en de wijze van het indienen van de zienswijzen omschrijven het werkproces. Graag vernemen wij de resultaten van de enquête zijn het niet vooral de tegenstanders die reageren en welke nieuwe aspecten dit heeft opgeleverd die mee beschouwd worden. Participatie betekent niet alleen mensen mee laten spreken, het gaat er in dit stadium ook om mensen goed te informeren.

Hoofdstuk 2: Voorgenomen activiteiten

Er wordt aangegeven dat er een aantal T stukken worden gerealiseerd, zonder aan te geven waar. Voor Katwijk is een T stuk ook gewenst, zodat er vanuit de WOS bij de A44 ook een verlenging richting Katwijk/Oegstgeest kan worden gerealiseerd. Daarnaast is vermeld dat er boringen worden toegepast bij bijvoorbeeld kruisingen met belangrijke infrastructuur. Voor Katwijk is ook van belang dat boringen worden beschouwd en afgewogen in het druk bebouwde gebied rondom het Valkenburgse Meer.

De warmteoverslag station (WOS) locatie moet niet enkel beschouwd worden, dat daar een Piek en back up locatie voor Vattenfall kan worden gerealiseerd, maar ook een knooppunt / warmte hub in het regionale energiesysteem, waar uitwisseling van systemen met verschillende warmte en energie regimes kan plaatsvinden.

Hoofdstuk 3: Alternatieven

Voor de gemeente Katwijk is vooral deelgebied 3 van belang.

Het Warmte overdracht station (WOS) voor de WarmtelinQ+ is voorzien in de Noord-West oksel van de kruising A44-N206, op grondgebied van Oegstgeest en Leiden. Gelet op de verdere aansluiting van de Katwijkse wijken is deze locatie aan de westzijde van de A44 voor Katwijk gunstig. In dit verband is het wel noodzakelijk dat er een T-stuk voor Katwijk (mogelijk in samenhang met Oegstgeest) wordt opgenomen in de plannen.

Ten aanzien van de tracé-varianten merken wij op dat tijdens de bijeenkomst met de raadscommissie van Katwijk (31 maart jl.) door de provincie is aangegeven dat er meerdere varianten naar deze WOS-locatie zijn. Hierbij lopen variant 1 en 3 over het grondgebied van Katwijk, nabij het Valkenburgse Meer en daarnaast de varianten 2 en 4 vanuit Leiden.

In de NRD (eindconcept 25 april 2022) zien we op figuur 3.6 dat de varianten 2 en 4 zijn afgewaardeerd en geen deel uitmaken van het MER. Dit vinden wij niet wenselijk, zeker ook omdat in bovengenoemde bijeenkomst door de raadsleden is benadrukt dat het in het kader van de NRD en MER belangrijk is, ook de varianten / tracés door Leiden richting het WOS te onderzoeken en niet enkel varianten door Katwijk. Dit om een goede afweging te kunnen maken. We verzoeken u dit te herstellen en ook een tracé op grondgebied van Leiden op te nemen, door de meer bebouwde kom. Mogelijk zijn er nog andere tracé-varianten van belang voor Katwijk en geef aan waarom wel en waarom niet.

We zien dat variant 5 strak langs de A44 (grotendeels over grondgebied van Oegstgeest) richting het WOS is toegevoegd. Dit heeft onze instemming.

In de NRD (paragraaf 4.3) zijn de door ons aangegeven aandachtspunten rondom het Valkenburgse Meer opgesomd. Deze fysieke situaties en andere ruimtelijke ontwikkelingen, die een raakvlak vormen voor een tracé variant dienen nader beschouwd te worden in de PIP procedure en bijbehorende MER. Specifieke situaties en ontwikkelingen zijn onder andere: de opstelling van de Gebiedsvisie Valkenburgse Meer, recreatie, natuurontwikkeling, zandwinning, (uitbreiding) waterwinningsgebied (inclusief het nieuwe onderzoeksgebied voor waterwinning), ontwikkeling windturbines, zoeklocatie voor Geothermie, transformatie van de Woerd Zijlhoek. Voor variant 3 is een extra aandachtspunt vanuit Katwijk dat bij de boring onder het Valkenburgse Meer de waterhuishouding in de verschillende bodemlagen niet verstoord mag worden.

Verder is van belang dat indien de transportleiding niet wordt gerealiseerd, het deel achter de leiding als gevolg hiervan weg valt. De laatste beroepsprocedures Rotterdam-Den Haag lopen nog. Voordat besluitvorming over Rijswijk-Leiden aan de orde is, lijkt het ons dat dit eerst dient te zijn afgerond. Graag vernemen wij uw standpunt in deze.

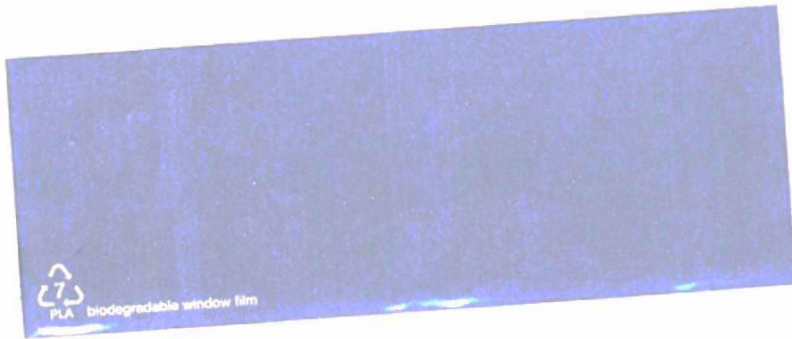

 Katwijk

2509LP90602
R K9 R7 26 Z2
INTRAPOST

Ontvangst Scanstraat
20 JUNI 2022

Provincie Zuid-Holland
23 JUNI 2022
Datum Ontvangst

Provincie Zuid-Holland
t.a.v. Team WarmtelinQ
Postbus 90602
2509 LP DEN HAAG

Hoogheemraadschap van
Delfland

UW BRIEF
3 juni 2022
UW KENMERK
DOS-2019-0003044
ONS KENMERK
2104004
DELFT
24 juni 2022

ONDERWERP

Advies op conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden

Geachte heer, dame,

U heeft de conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden ter inzage gelegd. De concept-NRD ligt van 3 juni 2022 tot en met 14 juli 2022 ter inzage.

De concept-NRD geeft ons aanleiding tot advies.

Ons advies heeft betrekking op de geselecteerde tracévarianten in relatie tot de beschermingszones van waterkeringen, watergangen en persleidingen en op de beoordelingscriteria met betrekking tot water.

Tracévarianten in relatie tot waterstaatkundige elementen

Zoals tevens in het vooroverleg besproken, liggen een aantal van de beschreven tracévarianten in of direct naast regionale waterkeringen, persleidingen en/of watergangen. Dit vraagt zorgvuldige afstemming met Delfland over de exacte inpassing van de warmtetransportleiding, waarbij het functioneren van de waterstaatkundige elementen op lange termijn geborgd dient te worden. Daarbij merken wij op, dat de locaties van expansielussen van de leiding nog niet bekend zijn. Deze kunnen medebepalend voor de keuze van het voorkeurstracé zijn. Wij adviseren u deze ook in het onderzoek te betrekken.

Zoals ook in het vooroverleg is aangegeven, verwachten wij, dat met name de variant 2 in Leidschenveen zeer complex is, gezien de ligging van het tracé in de regionale waterkering en de mogelijke verbreding van de A4. Wij zien mogelijkheden in een alternatief tracé langs de Donauweg en adviseren u deze variant in het verdere onderzoek mee te nemen.

Beoordelingscriteria

De beïnvloeding van de stabiliteit van de waterkeringen dient ook voor de gebruiksfase van de leiding in de milieueffectrapportage te worden meegenomen. Een leidingbreuk kan immers grote gevolgen voor de stabiliteit van het waterstaatswerk hebben. Daarnaast merken wij op, dat in tabel 4.3 voor het aspect oppervlaktewater beïnvloeding van grondwater als criterium genoemd wordt. Wij verzoeken u dit aan te passen.

BIJLAGE(N) -

CONTACT mevrouw ir. N. van den Bedem • T 015 2608361 • E nvandenbedem@hhdelfland.nl
POSTADRES Postbus 3061, 2601 DB Delft • WEBSITE www.hhdelfland.nl
DIRECTIEPORTEFEUILLE Ontwikkeling • AFDELING Planvorming

Wij vertrouwen erop, dat u bij de vaststelling van de Notitie Reikwijdte en
Detailniveau rekening houdt met bovenstaande advies.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
namens deze,
de Afdelingsmanager Planvorming,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'W. van der Vliet', written over a horizontal line.

ir. W. van der Vliet

Postbus 3061 • 2601 DB Delft

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Ontvangst Scanstraat
28 JUNI 2022

Provincie Zuid - Holland
28 JUNI 2022
Datum Ontvangst

ASV'15.0522

RD7DC #X830X0X#00#0000#

Details van het ingeleverde formulier	
Inleverdatum	5-7-2022 17:04:10
Referentie	4334
Product naam	Zienswijze
Aantal bijlagen	1

Uw gegevens	
Voorletter(s)	Y.J.
Tussenvoegsel(s)	
Achternaam	
Postcode	
Huisnummer	
Huisletter	
Huisnummertoevoeging	
Straatnaam	
Woonplaats	Zoeterwoude
Email	
Telefoon	

Uw zienswijze	
Betreft zienswijze op het onderwerp:	Notitie reikwijdte en detailniveau
Dient u deze zienswijze in namens iemand anders?	Ja
Zo ja, namens wie?	Gemeente Zoeterwoude
Hoe wilt u uw zienswijze kenbaar maken?	Ik upload mijn zienswijze als bijlage bij de stap Bijlagen

Bijlagen	
Bijlage	75299_4 - bijlage 2 uitgaande brief nrd.docx

Controleren en verzenden	
Akkoord	Ja

uw kenmerk DOS-2019-0003044
uw brief van
ons kenmerk 22.046532
inlichtingen bij
doorkiesnummer 06-13697739

Provincie Zuid-Holland
t.a.v. team LdM
postbus 90602
2509 LP Den Haag

Maatschappelijke Ontwikkelingen

Stadhuis, Bogaardplein 15
Postbus 5305, 2280 HH Rijswijk
Telefoon 14 070
Fax (070) 326 10 10
stadhuis@rijswijk.nl
www.rijswijk.nl
iban BNG: NL15BNGH0285007424

betreft Zienswijze NRD Warmtelinq Rijswijk-Leiden

datum 5 juli 2022
bijlage(n)

VERZONDEN - 8 JULI 2022

Geachte college,

Hierbij dienen wij onze zienswijze in op de Concept Nota Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Warmtetransportleiding Rijswijk – Leiden.

Wij vragen u om in de NRD bij hoofdstuk 4.3, Toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen, ook de volgende ontwikkelingen op te nemen:

- Station RijswijkBuiten
- Voetgangersbrug over de Pr. Beatrixlaan

Daarnaast vragen wij uw specifieke aandacht voor de inpassing van de leiding Pasgeld West. In gesprekken merken wij dat Gasunie de voorkeur heeft om het tracé door dit nog te ontwikkelen gebied te leggen. Dit gaat ten koste van optimale ontwikkelingsmogelijkheden. Gezien de grote vraag naar bouwgrond botst dit tracé met het principe van efficiënt ruimtegebruik. Wij vragen u om in de NRD ook dit aspect mee te wegen en met ons in overleg te blijven.

Tot slot vragen uw aandacht om beter aan te geven wat met de opbrengst van het participatietraject gebeurt, bijvoorbeeld bij het tot stand komen van de inpassingsvarianten.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,
de secretaris,

P.M. Schuit

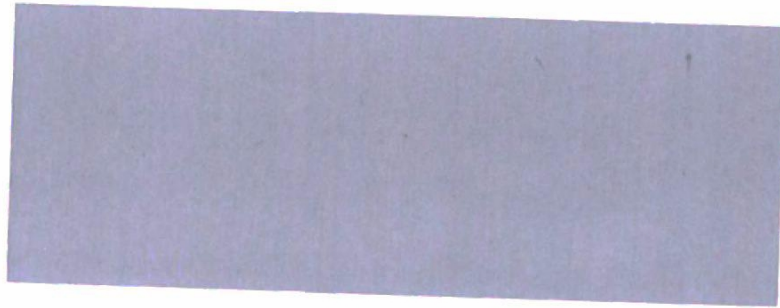
de burgemeester (wnd),

mr.drs. G.A.A. Verkerk

Rijswijk

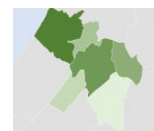
Stadhuis, Bogaardplein 15, Postbus 5305, 2280 HH Rijswijk

Ontvangst Scanstraat
11 JULI 2022

Provincie Zuid - Holland
11 JULI 2022
Deuren Ontvangst

FENLR0000 #X830X0X#00#0000#

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
t.a.v. team LdM
postbus 90602
2509 LP Den Haag

5 juli 2022

WarmtelinQ@PZH.nl

Betreft:
Notitie Reikwijdte en Diepgang Warmtetransportleiding Rijswijk – Leiden
Reactie Programma Warmte Regio Leiden

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de ruimtelijke inpassing van warmtetransportleiding van Rijswijk naar Leiden (WarmtelinQ+) ligt tot 14 juli ter inzage. Deze NRD, als onderdeel van de procedure voor besluitvorming over de Ruimtelijke Inpassing van deze warmtetransportleiding, geeft aan welke tracé varianten, inclusief bijbehorende bovengrondse installaties onderdeel zullen zijn van de Milieueffectrapportage (MER). De NRD en de bijbehorende MER vormen samen de basis voor een projectbesluit van de Provincie Zuid Holland in het kader van de nieuwe Omgevingswet.

Belangenpartijen kunnen hierop een zienswijze indienen. In de regio Leiden werken zes gemeenten (Katwijk, Oegstgeest, Leiderdorp, Zoeterwoude, Voorschoten en Leiden) in een gezamenlijk programma 'Warmte Leidse Regio' (WLR) aan de realisatie van de regionale warmtetransitie. De realisatie van de bovengenoemde transportleiding is daarin een belangrijk onderdeel. Dit maakt dat het vanuit het gezamenlijke programma wenselijk en belangrijk wordt gevonden om vanuit het regionale belang een zienswijze kenbaar te maken. Hieronder vindt u die zienswijze.

Het WLR ondersteunt de overwegingen in de NRD zoals deze nu voorligt.

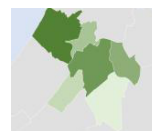
In een eerdere fase is vanuit WLR aangegeven dat het belangrijk is dat in de keuzen die voor de uitvoering worden gemaakt de mogelijkheid om, meer dan alleen in Leiden West, de samenwerkende regio van warmte te voorzien een belangrijk, zo niet doorslaggevend argument behoort te zijn. Terecht is in paragraaf 1.1. in het doel van de warmtetransportleiding deze brede inzet verwoord. De tracékeuzen dienen daarop te worden getoetst. In de voorliggende NRD is dat gedaan, en we ondersteunen de uitkomst daarvan. Dat geldt in het bijzonder voor het afzien van 'alternatief 2' zoals beschreven in figuur 3-1.

Dat betekent ons inziens wel dat in het tracé ontwerp ook de mogelijkheden voor die aansluitingen meegenomen zouden moeten worden. Concreet betekent dit dat als onderdeel van de ruimtelijke inpassing afspraken gemaakt zouden moeten worden over de locaties van eventuele aftakkingen (T-stukken) en de bijbehorende Warmte Overdracht Stations. In paragraaf 2.1. wordt onder de laatste bullit melding gemaakt van de 'diverse T-stukken' als 'integraal onderdeel' van de 'WarmtelinQ Rijswijk- Leiden'. Verderop in de NRD worden deze 'T-stukken' wederom als onderdeel benoemd (p.18). Afspraken over de locatie daarvan dienen daarmee dus onderdeel te zijn of te worden van het tracé ontwerp.

En in het verlengde daarvan dienen de ontwerpen van tracés die mogelijk gerealiseerd moeten worden naar omliggende gemeenten in het ontwerp te worden meegenomen, voor zover voor de realisatie daarvan een beroep wordt gedaan op de NV Nederlandse GasUnie als onderdeel van WarmtelinQ. In het bijzonder geldt dit voor de voorziene aansluiting van de gemeenten Zoeterwoude en Leiderdorp. Hiermee wordt ons inziens nog duidelijker de bredere inzet van WLQ+ in de ruimtelijke besluitvorming meegenomen.

Overigens wijzen we er op dat de regionale inzet ook betekenis heeft voor de inpassing van de WOS in Leiden – West. Anders dan op pagina 15 aangegeven zal de warmte daar niet alleen worden overgedragen aan het bestaande stadsverwarmingsnet van Vattenfall BV maar ook desgewenst toegang moeten bieden aan andere afnemers.

In paragraaf 2.1 is tevens sprake van 'bestuurlijke keuzes' over de methode van aanleg van de transportleiding. In beginsel zijn dit keuzen die vooral bepaald zullen worden door de lokale omstandigheden en de economische merites van de te kiezen alternatieven. Hoe, wanneer en door wie die daarover 'bestuurlijk' wordt gekozen cq

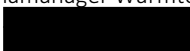
besloten is niet duidelijk, en dat geldt ook voor de eventuele economische of ruimtelijke consequenties van die keuzen. Daarmee leidt deze zinsnede tot vragen die in de NRD verduidelijking behoeven.

Programma Warmte Leidse Regio

Programmamanager Warmtetransitie Leidse Regio

Telefoon:

Leidschendam- Voorburg

Postbus 1005
2260 BA Leidschendam
Telefoon 14 070
@Gemeente_LV
www.lv.nl/contact
www.lv.nl

Provincie Zuid-Holland
College van Gedeputeerde Staten
T.a.v. mw. drs. J.N. Baljeu
Postbus 90602
2509 LP Den Haag

Datum 12 juli 2022
Ons kenmerk MRO/2921
Uw brief/kenmerk PZH-2022-807408184
DOS-2019-0003044
Contactpersoon [REDACTED]
Telefoon [REDACTED]
Bijlagen Nee
Onderwerp Bestuurlijke reactie op de Concept-NRD warmtetransportleiding Rijswijk-Leiden.

Geacht College van Gedeputeerde Staten,

Op 22 september 2021 heeft de Provincie Zuid-Holland besloten om voor het project WarmtelinQ Rijswijk-Leiden een provinciaal inpassingsplan (PIP) c.q. Projectbesluit op te gaan stellen. Ter voorbereiding van de bijbehorende Milieueffectrapportage (MER) is een Concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (Concept-NRD) opgesteld waarvan Gedeputeerde Staten besloten heeft deze vrij te geven voor inspraak en advies. In uw brief d.d. 25 mei 2022 stelt u ons in de gelegenheid om gedurende de termijn van terinzagelegging van de Concept-NRD een advies met betrekking tot het voornemen en/of de NRD aan u kenbaar te maken. Naar aanleiding daarvan sturen wij u hierbij onze reactie.

Proces

Het project WarmtelinQ Rijswijk-Leiden is al enige tijd geleden gestart. Sinds uw brief van 4 juni 2021 over het voornemen een PIP-procedure op te starten, is zowel ambtelijk als bestuurlijk onze gemeente nauw betrokken bij dit project. Omdat ambtelijk de mogelijkheid is geboden aandachtspunten en suggesties in het voortraject al aan te reiken, is onze reactie met betrekking tot de Concept-NRD nu beperkt.

Vervallen alternatief 2

In paragraaf 3.1.2 van de Concept-NRD gaat u in op twee tracé-alternatieven. Bij alternatief 1 volgt het tracé vanuit Rijswijk de A4 grotendeels aan de zuidoostelijke zijde richting Leiden en maakt pas ter hoogte van de Rijnlandroute een haakse hoek westwaarts. Bij Alternatief 2 volgt het tracé vanuit Rijswijk de A4 ook aan de zuidoostelijke zijde richting Leiden, maar maakt deze al voor de vogelpas Starrevaart een schuine doorsteek richting de A44. Dit tweede alternatief heeft u

Graag in uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

overigens niet getoond tijdens het horen van onze raad op 1 februari 2022 omdat volgens u toen al twijfel was of dit alternatief meegenomen zou worden in de MER. Ambtelijk zijn door gemeente Leidschendam-Voorburg diverse aandachtspunten gemeld ten aanzien van alternatief 2. In uw conclusie op pagina 23 geeft u aan dat alleen alternatief 1 meegenomen wordt in de MER. Het college gaat hier nu vanuit. Mocht u vanwege adviezen en/of zienswijzen van derden over de Concept-NRD alsnog overwegen alternatief 2 mee te nemen in de MER, dan is dit een dusdanige wijziging van de Concept-NRD dat het college verwacht dat deze opnieuw de zienswijzeprocedure in zal gaan en in ieder geval gemeente Leidschendam-Voorburg als belanghebbende hierin opnieuw geconsulteerd wordt. Alternatief 1 biedt onder meer namelijk betere mogelijkheden voor het glastuinbouwgebied Meeslouwerpolder om aan te kunnen sluiten.

Archeologische, cultuurhistorische, ecologische waarden en overige aspecten

Het college hecht grote waarde aan archeologische, cultuurhistorische en ecologische waarden en overige aspecten die op haar grondgebied mogelijk geraakt gaan worden door de aanleg van de warmteleiding. Geadviseerd wordt hier met grote zorgvuldigheid mee om te gaan waarbij ook rekening gehouden wordt met toekomstige ontwikkelingen. Verzocht wordt dit nauw af te stemmen met alle betrokkenen.

Inpassing pompgebouw

Uit figuur 3-4 op pagina 27 blijkt dat een deel van het zoekgebied voor een pompgebouw binnen het grondgebied van Leidschendam-Voorburg ligt. Hierbij herhaalt het college de eerder genoemde zorg uit haar brief van 6 juli 2021 over de mogelijke inpassing van dit pompgebouw op ons grondgebied. Indien overwogen wordt dit pompgebouw op of nabij ons grondgebied te plaatsen, wordt geadviseerd om in goed overleg te bekijken hoe hierbij tot een acceptabele oplossing gekomen kan worden waarbij in het participatietraject ook omwonenden en andere stakeholders geconsulteerd worden. Het college hecht daarbij ook grote waarde aan het uitgangspunt op pagina 26 dat het pompgebouw niet wordt geplaatst in open (onder meer veenweide) gebied.

Overige aandachtspunten

Naast de inpassing van het pompgebouw, heeft het college in haar brief van 6 juli 2021 diverse aandachtspunten kenbaar gemaakt die relevant zijn voor het gehele project. Het college verzoekt deze punten voor zover relevant uiteraard ook mee te nemen in de NRD en MER. Zo vindt het college de mogelijke inpassing van enkele T-stukken (aansluitmogelijkheden) ter hoogte van onze gemeente in het (voorkeurs)tracé belangrijk om mogelijke latere aantakking te vergemakkelijken. Geadviseerd wordt met deze T-stukken en de bijbehorende aftakruimte richting onze gemeente rekening te houden in de keuze van het voorkeursalternatief (VKA) en de (milieu)effecten mee te nemen in de NRD en MER.

Datum 12 juli 2022
Ons kenmerk MRO/2921
Pagina 3/3

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

A. van Mazijk
secretaris

J.G. Bijl
burgemeester

Den Haag

Retouradres Postbus 12655, 2500 DP Den Haag

College van Gedeputeerde Staten
T.a.v. Team LdM
Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag

E-mail: warmtelinQ@pzh.nl

Ons kenmerk

DSB/10351416

Contactpersoon

[REDACTED]

Dienst

Dienst Stedelijke Ontwikkeling

Afdeling

Energietransitie

Telefoonnummer

[REDACTED]

E-mailadres

[REDACTED]

Datum

11 juli 2022

Onderwerp

Advies gemeente Den Haag op Ontwerp Notitie Reikwijdte en Detailniveau
WarmtelinQ Rijswijk - Leiden

Geacht College van Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland,

Op 4 juni 2022 heeft u een brief gestuurd met kenmerk DOS-2019-0003044. In deze brief schrijft u dat besloten is tot het opstellen van een PIP en een MER voor de warmtetransportleiding WarmtelinQ Rijswijk-Leiden. Als voorbereiding voor deze MER is een concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) opgesteld. Op 10 mei 2022 hebben Gedeputeerde Staten besloten de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau vrij te geven voor inspraak en advies van vrijdag 3 juni 2022 tot en met donderdag 14 juli 2022. Aan het college van B&W is via deze brief gevraagd advies uit te brengen over het voornemen en/of de NRD en dit kenbaar te maken aan het college van Gedeputeerde Staten. Het Haagse college maakt graag van de gelegenheid gebruik en brengt via deze brief een advies kenbaar.

Wij delen als stad en provincie het belang van de energietransitie. Voor het tegengaan van klimaatverandering is het nodig om het gasverbruik te verminderen en over te gaan op schone warmte om onze huizen te verwarmen. Een zaak die zo mogelijk nog urgenter is geworden door geopolitieke ontwikkelingen. Schone bronnen en een netwerk om de warmte naar de gebouwen te brengen zijn dus nodig.

Tegelijkertijd heeft de aanleg en het inpassen van een warmtetransportleiding via een provinciaal inpassingsplan stevige verschillen van mening opgeleverd in Den Haag. Deze discussies gaan voor sommigen over het nut en de noodzaak van een warmtetransportleiding, maar vooral over de zorgen over een goede ruimtelijke inpassing en de gevolgen van de aanleg voor de leefomgeving. Dit is belangrijk voor het vervolg van de energietransitie omdat dit voor onze inwoners en bedrijven de eerste kennismaking is met een groot infrastructureel project voor de energietransitie, met een forse impact op een aantal van onze buurten tijdens de aanleg. Er leven zorgen over de overlast en vervolgens het draagvlak voor de energietransitie als geheel. Dit geldt ook voor WarmtelinQ Rijswijk-

Leiden. Een goede inpassing en helder inzicht in de gevolgen van verschillende tracés voor het groen en de leefomgeving is essentieel. Goede en tijdige communicatie is hierbij van belang. Daarnaast wordt het instrument provinciaal inpassingsplan als zwaar middel ervaren. Het neemt immers bevoegdheden van de gemeente over.

In eerdere brieven is aandacht gevraagd voor de gevolgen voor de leefomgeving en de inzet op het versneld verduurzamen van de restwarmte. Daarin is aangegeven dat ook voor deze warmtetransportleiding naar Leiden dezelfde voorwaarden gelden die het college voor WarmtelinQ vanaf Vlaardingen-Den Haag heeft gesteld. Het college heeft specifiek haar zorgen geuit over de voorwaarde van voorrang aan lokale bronnen en de mogelijke verdringing van geothermie om warmte te gaan leveren aan het bestaande warmtenet in de wijk Ypenburg.

Ons advies voor de NRD en MER in het kader van de warmtetransportleiding WarmtelinQ Rijswijk-Leiden gaat over de volgende punten:

- gemeentelijke beleidskaders: te hanteren uitgangspunten en aandachtspunten bij de inpassing van WarmtelinQ Rijswijk-Leiden en specifiek de voorwaarden waaraan (restwarmte uit) de warmtetransportleiding zou moeten voldoen;
- verdringing geothermie en andere warmteoplossingen;
- tracévarianten: welke tracés willen wij graag betrokken hebben bij de beoordeling en waarom;
- de inpassing van de leiding: verbeterpunten methodiek en beoordelingskader;
- het verzoek om (onderbelichte) thema's een plek te geven in het MER en te betrekken bij het beoordelen van de diverse tracévarianten, het gaat dan onder andere om groen en ecologie, stikstof en overlast voor bewoners en ondernemers;
- de communicatie met en betrokkenheid van bewoners en ondernemers.

Kader: Uitgangspunten en aandachtspunten bij inpassing WarmtelinQ Rijswijk-Leiden

Een provinciaal inpassingsplan waarbij bevoegdheden van gemeenten worden overgenomen, wordt als zwaar middel ervaren. Wij adviseren daarom in ieder geval uit te gaan van beleid dat door de gemeenteraad is vastgesteld. Door meer aandacht te hebben voor lokale beleidskaders en deze te ondersteunen via onderzoeken en maatwerkoplossingen wordt recht gedaan aan de lokale bestuurlijke context.

In algemene zin geldt dat bij de inpassing van de warmtetransportleiding Rijswijk-Leiden hiermee rekening gehouden dient te worden.

<u>Stedelijk Energieplan (SEP - RIS309057) / Energietransitie</u>	In het kort moet het gaan om: <ol style="list-style-type: none"> 1. Het netwerk moet geschikt zijn voor lokale warmte (zoals geothermie). 2. Lokale duurzame initiatieven krijgen altijd voorrang bij het leveren van warmte aan Haagse huishoudens. 3. Er moet sprake zijn van een open net en onafhankelijk netbeheer. 4. Afnemers blijven ook in de toekomst redelijke tarieven betalen en dit wordt onafhankelijk getoetst. 5. De bedrijven die deze restwarmte leveren moeten versneld verduurzamen. Dit heeft het college eerder per brief aangegeven (zie RIS 309057).
<u>Groenbeleid en leefkwaliteit</u>	Groen zorgt voor leefkwaliteit in de stad. De Agenda Groen voor de stad (RIS294705) gaat primair in op het versterken van leefkwaliteit en de ecosysteemdiensten, ofwel de waarden van groen in de stad. Groen wordt steeds belangrijker in de stad, want het wordt drukker en het klimaat

	verandert. Met de Nota Stadsbomen 2021 (RIS307827) onderstreept de gemeente het belang van bomen voor de stad en van een toekomstbestendig stadsbomennetwerk. In de Nota Stadsnatuur (RIS305825) staat het beleid over het belang van biodiversiteit en verbonden groen.
<u>Stikstofbeleid</u>	Met de aanleg van deze leiding wordt stikstof uitgestoten. Wij stellen als voorwaarde dat deze uitstoot tijdens de aanleg zoveel mogelijk zal worden beperkt en geen gevolgen zal hebben voor de natuur of de Haagse woningbouwambities.
<u>Gebiedsontwikkeling, ruimtelijke ordening en ruimtelijke kwaliteit</u>	De ruimtelijke inpassing van de warmteleiding moet voldoen aan de ambities het Ambitiedocument Omgevingsvisie Den Haag te voldoen.
<u>Mobiliteitstransitie en Verkeer</u>	Maak ruimte voor fietsers en voetgangers waar straten open gaan. Zie hiervoor de hoofdlijnenbrief mobiliteitstransitie 2019 (RIS302361). Als tijdelijke afsluiting van de sterfietsroute nodig zou zijn moet dit te voldoen aan onze richtlijnen: Den Haag - Werken op de wegen van het netwerk Bereikbaarheidsregie .
<u>Klimaatadaptatie</u>	Klimaatadaptatieve maatregelen beoordelen conform de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig (RIS308745).

WarmtelinQ Rijswijk-Leiden concurreert met Geothermie en gebiedsontwikkeling

Lokale bronnen eerst

Zoals aangegeven heeft het college specifiek zorgen over voorwaarde 2: voorrang aan lokale bronnen. In de wijk Ypenburg loopt de ontwikkeling van geothermie om warmte te leveren aan het bestaande warmtenet. WarmtelinQ Rijswijk-Leiden mag deze ontwikkeling niet schaden, laat staan onmogelijk maken. Een specifiek aandachtspunt is daarbij dat bij tracévariant 2 in deelgebied Ypenburg WarmtelinQ ook ruimtelijk met de te ontwikkelen geothermiebron kan interfereren. Om dat laatste te voorkomen willen we dat met alle betrokken partijen tot goede afspraken gekomen wordt over een precieze, adequate ruimtelijke inpassing.

Aardwarmte voor Ypenburg

Het lijkt erop dat het tracé van Rijswijk-Leiden zodanig is gekozen dat het tracé dichtbij warmtevraaggebieden is geprojecteerd. De huidige tracévarianten gaan door de wijken Ypenburg en Leidschenveen en in die wijken bevinden zich juist goed geïsoleerde huizen. De Warmtekrachtcentrale (WKC) van Eneco voedt momenteel de wijk Ypenburg. De kans bestaat dat de warmtetransportleiding Rijswijk-Leiden hierop wordt aangesloten en daardoor goed geïsoleerde huizen gaat voorzien van hoge temperatuurwarmte. Deze woningen hebben die hoge temperatuur niet nodig.

Businesscase geothermie

In de uitwerking van het landelijke klimaatakkoord is vastgelegd dat financierbaarheid, betaalbaarheid, duurzaamheid en de laagste maatschappelijke kosten van belang zijn. Lokale lage temperatuur bronnen hebben daarom de voorkeur. In ons Stedelijk Energieplan is vastgelegd dat de gemeente Den Haag zich inzet om lokale duurzame bronnen, zoals geothermie en aquathermie, met voorrang te realiseren. De noodzaak om eerst lokale duurzame bronnen in te zetten zien we ook terug in de Regionale Energiestrategie en bijvoorbeeld het onderzoek van Kalavasta. WarmtelinQ Rijswijk-Leiden moet de inzet van lokale duurzame bronnen ondersteunen en niet in de weg zitten. Concreet

Gemeente Den Haag

Ons kenmerk
DSB/10351416

voor Leidschenveen-Ypenburg betekent dit dat de haalbaarheid en de beoogde locatie voor lokale geothermie niet in gevaar mag komen door de aanleg van WarmtelinQ Rijswijk-Leiden.

Gebiedsontwikkeling

Specifieke aandacht gaat uit naar het ontwikkelingsgebied "GAVI-kavel" samen met de ontwikkeling bij de Plas van Reef in de wijk Ypenburg. Hier vinden allerlei activiteiten plaats en wordt de vestiging van een tramremise voorbereid. De GAVI-kavel en de tramremise zijn van essentieel belang voor Den Haag. Hier zijn belangrijke ruimtelijke reserveringen voor gemaakt. WarmtelinQ mag deze ruimtelijke reserveringen en de toekomstige functies op de GAVI-kavel niet bemoeilijken. Momenteel is een tracé geprojecteerd over de GAVI-kavel en dit is op deze manier niet wenselijk.

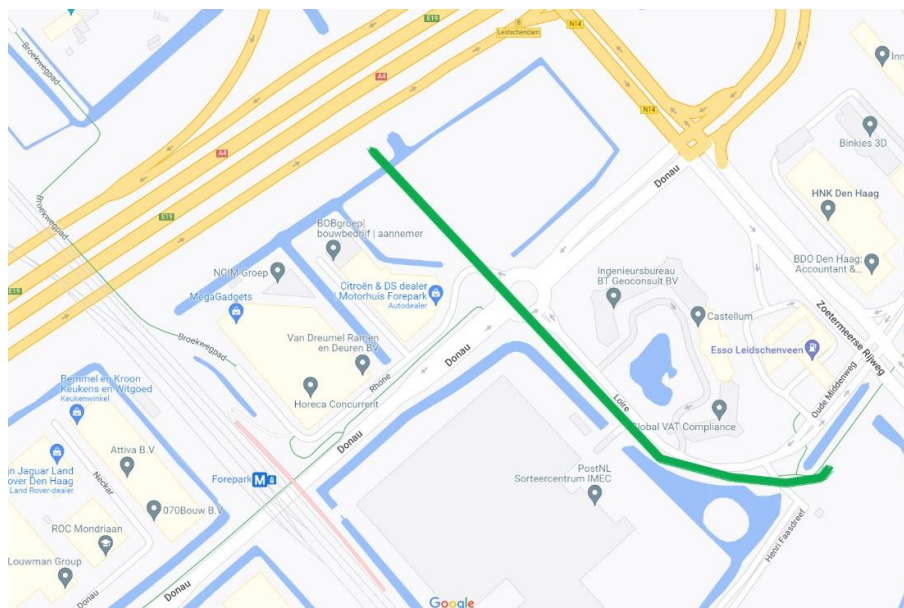
Vanwege bovenstaande punten is bij ons de vraag opgekomen of er voor WarmtelinQ Rijswijk-Leiden ook tracés zijn overwogen die niet over Haags grondgebied lopen. Bijvoorbeeld een tracé via Rijswijk en Delft naar Leiden of via Rijswijk en Leidschendam-Voorburg naar Leiden. Een dergelijk tracé zou concurrentie met de geothermiebron voorkomen en de zorgen omtrent gebiedsontwikkeling weggenomen.

Adviezen over (de te onderzoeken) tracés in de NRD

De verschillende mogelijke tracévarianten zijn op relatief hoog abstractieniveau aan de gemeente voorgelegd. Voor het vervolgproces adviseren wij in ieder geval om afstemming te laten plaatsvinden op veel gedetailleerder niveau met preciezere plantekeningen.

Het 'Loire' deeltracé meenemen in de beoordeling

Op pagina 27 van de NRD loopt variant 2 tot aan de gemeentegrens langs de A4. In de gevoerde ambtelijke gesprekken met Gasunie is ook een tracévariant besproken die afbuigt naar Leidschenveen via de Loire naar de Oude Middenweg (zie onderstaande figuur 1). Uit voorstudies blijkt dat de variant 2 in deelgebied Leidschenveen vanwege de verbreding van de A4 tot dit punt probleemloos kan worden gerealiseerd, maar dat de inpassing noordelijk van dat punt moeilijk is gebleken. Om te voorkomen dat geheel variant 2 gedurende de m.e.r.-procedure om die reden zou afvallen adviseren wij om deze "Loire optie" in Leidschenveen mee te nemen als een tracévariant.

Figuur 1: Deeltracé Leidschenveen via de Loire

Variant 3 (langs de Rijswijkse- en Nootdorpse Landingslaan) toch ook meenemen

Onderzoek en beoordeel naast de tracévarianten 1 en 2 in deelgebied Ypenburg ook variant 3 (parallel aan de trambaan langs de Rijswijkse- en Nootdorpse Landingslaan) op gelijke wijze in de m.e.r.-procedure/het MER. Op die wijze ontstaat een zo volledig mogelijk beeld welke afwegingen worden gemaakt en wat de voor- en nadelen zijn.

Overige aandachtspunten bij de tracévarianten

- Het feit dat de varianten 3 en 4 in deelgebied Ypenburg in dit stadium afvallen en daarom niet in de m.e.r.-procedure onderzocht zullen worden, wordt alleen kwalitatief en globaal beargumenteerd. Wij adviseren om deze beslissingen feitelijk te onderbouwen met onderzoeksresultaten en dergelijke, met het verzoek om alle afwegingscriteria en het gewicht van ieder criterium te noemen. Wij zien bijvoorbeeld graag nader onderbouwd waarom variant 4 meer impact heeft op groen dan variant 2.
- Sluit voor wat betreft de bundeling met de A4 bij tracévariant 2 in deelgebied Ypenburg en tracévariant 2 in deelgebied Leidschenveen nauw aan op zowel het Rijksproject Verbreding A4 Burgerveen-Kethelplein als op het Rijksprogramma 'Opwekking van Energie op Rijksareaal' (OER). Een adequate bundeling leidt tot efficiënter ruimtegebruik en vermindering van de impact.
- Op pagina 20 wordt ingegaan op de aansluiting van WarmtelinQ op onderliggende distributienetten. Wij adviseren om hier de mogelijkheid dat andere warmtebronnen de mogelijkheid hebben om op WarmtelinQ aan te sluiten en aan WarmtelinQ te leveren aan de tekst toe te voegen.
- In de conclusie over de varianten in deelgebied Ypenburg (pagina 26) worden wel de nadelen van variant 2 genoemd maar niet die van variant 1. Wij adviseren dit toe te voegen aan de tekst ten behoeve van een volledige afweging.
- De komst van een pompstation wordt te summier beschreven. Wij adviseren om de uitgangspunten, de randvoorwaarden, een algemene beschrijving, de precieze kenmerken (o.a. afmetingen) en de aandachtspunten bij het pompstation aan de tekst toe te voegen en aan te geven

hoe het afwegingskader eruitziet voor de keuze voor de uiteindelijke precieze locatie van het pompstation.

Inzicht in de inpassing van de leiding: methodiek, beoordelingskader criteria en onderbelichte thema's

WarmtelinQ Rijswijk-Leiden moet dus passen binnen de gemeentelijke kaders, beleid en planvorming voor de thema's energietransitie, groen/ecologie, ruimtelijke ordening, stedenbouw/ruimtelijke kwaliteit, buitenruimte, mobiliteit, leefbaarheid en externe veiligheid. De gemeente zal hier bij de vergunningverlening ook op toetsen. Wij adviseren daarom om de gemeente inzicht te geven in de inpasbaarheid van de leiding voor de alternatieven; in de tijdelijke situatie en ook in de definitieve situatie na oplevering. Neem de beleidskaders die worden meegenomen in het onderzoek en de beoordeling hierbij op in de NRD.

Om tot een goed gemotiveerde MER te komen adviseren wij om de volgende zaken toe te voegen of beter, anders of dieper te onderzoeken en toe te lichten.

Aanpassing van de methodiek

- De beschreven methodiek van de getrapte beoordeling maakt dat niet alle tracévarianten volledig en daarmee gelijkwaardig worden onderzocht. Dit bemoeilijkt een goede afweging tussen de verschillende varianten. Wij adviseren daarom een nadere onderbouwing wat de voor- en nadelen zijn van deze getrapte beoordelingsmethodiek, en wat de doorslaggevende reden is om hiervoor te kiezen. Wij vinden de drie genoemde traceringsprincipes (uitgangspunten) voor de verschillende tracévarianten op pagina 19-20 te eenzijdig gericht op technische en financiële aspecten. Graag zien we dat ook uitgangspunten op het gebied van groen/ecologie, landschappelijke inpassing en reductie van (verkeers)overlast een rol spelen bij de totstandkoming van de varianten.
- Welke aspecten wegen nog meer mee in het MER? Uit de tekst van de Ontwerp NRD is niet expliciet op te maken welke rol het MER precies bij de uiteindelijke tracékeuze speelt. Het MER - en daarbinnen het beoordelingskader (4.2) - gaat alleen over een afweging van de tracévarianten op basis van inzicht in de milieuaspecten. Het is goed voorstelbaar dat naast milieuaspecten ook andere overwegingen zoals op het gebied van financiën, techniek en sociale thema's een rol spelen bij de totaalafweging. Dit zou ertoe kunnen leiden dat de tracévariant die in het MER de meest gunstige beoordeling krijgt uiteindelijk toch afvalt omdat andere aspecten zwaarder wegen. Om dergelijke situaties te voorkomen adviseren we om toe te lichten welke andere aspecten precies een rol spelen bij de totale beoordeling in het MER.
- Onderbouw de keuze van het beoordelingscriterium: wij adviseren om aan de beschreven methodiek van de m.e.r.-procedure (paragraaf 4.1) als van het beoordelingskader (paragraaf 4.2) een nadere onderbouwing toe te voegen over hoe de provincie tot deze criteria/voorstellen is gekomen en wat de achterliggende overwegingen zijn. Berusten de beide onderdelen (methodiek en beoordelingskader) op (wettelijke) regelgeving, zijn beiden nu algemeen gangbaar, of zijn beide onderdelen heel specifiek voor deze NRD ontworpen?
- Toepassen van verschillende beoordelingsinstrumenten: Binnen de methodiek (4.1) heeft de beoordelingsschaal een louter kwalitatief en dus beperkt karakter. Deze beoordelingsschaal wordt als enig beoordelingsinstrument gebruikt. Wij zien graag dat niet bij ieder beoordelingscriterium (4.2) voor deze schaal wordt gekozen maar dat per beoordelingscriterium wordt bepaald wat het best beschikbare beoordelingsinstrument is (kwantitatief- en/of kwalitatief onderzoek, deskresearch enz.).

De criteria van het beoordelingskader

- Wij adviseren binnen het voorgestelde beoordelingskader (4.2) om aan te tonen waarom is gekozen om bepaalde milieuaspecten, die theoretisch tot het kader zouden kunnen behoren, niet op te nemen.
- De set beoordelingscriteria in paragraaf 4.2 verschilt voor de gebruiksfase aanmerkelijk van de aanlegfase. Wij adviseren de redenen voor deze verschillen te onderbouwen.
- Het detailniveau van de beschrijving van de beoordelingscriteria is erg hoog. Wij vinden het van belang dat ieder beoordelingscriterium wordt uitgeschreven in één of meerdere concrete indicatoren met bij elke indicator de meeteenheden, de bronnen, de bronhouders, de ouderdom van de meetgegevens en de kwaliteit van de meetgegevens. Op die wijze wordt voor onze inwoners en ondernemers goed inzichtelijk met welke zaken allemaal precies rekening zal worden gehouden om tot een adequate milieubeoordeling te komen.
- De indruk ontstaat dat ieder beoordelingscriterium (4.2) precies hetzelfde gewicht heeft bij de totaalbeoordeling. In de praktijk zullen sommige milieuaspecten heel wat meer impact hebben dan andere. Wij adviseren om hier rekening mee te houden, en aan te geven voor welk gedeelte ieder afzonderlijk beoordelingscriterium meeweegt in de totale score.

Onderbelichte thema's in de NRD en het beoordelingskader

Wij adviseren expliciet onderzoek en verdieping in het MER op de volgende thema's:

Nut en noodzaak

Nut en noodzaak van deze leiding worden door sommige partijen betwist. Het is daarom goed om in zowel de NRD (paragraaf 1.3) als het uiteindelijke MER aan te geven wat de CO₂ besparingen en/of m³ gasbesparingen zijn. Recente geopolitieke ontwikkelingen worden ook in paragraaf 1.3 gemist. Toon daarom betrokkenheid en creëer draagvlak in algemene zin van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Groen en ecologie

Het beoordelingskader (paragraaf 4.2) voor de invloed op het groen en de ecologie achten wij te beperkt gezien het gemeentelijk groenbeleid. De beoordeling van dit thema moet zowel voor de aanlegfase als de gebruiksfase een prominentere rol spelen in het beoordelingskader.

Het college adviseert daarom de provincie te onderzoeken, conform het Haagse beleid, het effect van de leiding in het MER de volgende punten:

- Inbreuk op de leefkwaliteit voor mens en natuur (de ecosysteemdiensten). Een globale beoordeling van de ecosysteemdiensten (bijna 30 waarden in 6 hoofdthema's) van het groen is noodzakelijk om het effect van de aanleg op de leefkwaliteit te beoordelen. Voor de gebruiksfase zien we daarnaast graag nog de beoordeling voor de situatie in de verdere toekomst.
- De specifieke ecologische impact, de inbreuk op natuurwaarden. Het college adviseert niet alleen de invloed van het project WarmtelinQ op louter de wettelijk beschermde waarden van de ecologische verbindingzone aan te tonen, maar ook op de doelstellingen van ons gemeentelijke natuurbeleid voor dit gebied en aan andere aanwezige - niet alleen wettelijk beschermde - natuurwaarden. Het gaat om inzicht op het toekomstig effect van de aanleg van WarmtelinQ op het kunnen realiseren van onze beleidsdoelstellingen voor het behoud van en de ontwikkeling van lokale natuurwaarden. Voer ook een natuurkansenscan uit om de kansen voor nieuwe natuurwaarden in kaart te brengen.
- Specifiek onderzoek is gewenst naar de bomen.
  - Er dient een beoordeling plaats te vinden op de inbreuk op de Stedelijke Groene Hoofdstructuur van de gemeente, bovenop de beïnvloeding van het Natuur Netwerk

Nederland en Natura 2000-gebieden. Ook hier vraagt het college inzicht in het toekomstig effect van de aanleg van WarmtelinQ op het kunnen realiseren van onze beleidsdoelstellingen binnen zowel specifiek deze ecologische verbindingzone als verbindingzones in het algemeen.

- De impact van het project op bomen dient te worden onderzocht en beoordeeld. Deze beoordeling dient ook gericht te zijn op de verdere toekomst, met name op de beperkingen die het project uiteindelijk oplevert. Houd daarmee rekening met het gestelde gemeentelijke doel van 5% meer kroonoppervlak in 2030.

Stikstof

Met de aanleg van deze leiding wordt stikstof uitgestoten. Wij stellen als voorwaarde dat deze uitstoot tijdens de aanleg zoveel mogelijk zal worden beperkt en geen gevolgen zal hebben voor de natuur of de Haagse woningbouwambities.

Overlast

De Singel/Ypenburgse Boslaan is de belangrijkste en snelste route richting de woonwijken, ook voor de hulpdiensten. Het afsluiten van de Singel/Ypenburgse Boslaan ten behoeve van een open ontgraving voor tracévariant 1 in deelgebied Ypenburg is voor de gemeente Den Haag vanuit het oogpunt van mobiliteit zeer ongewenst. Dit leidt tot zeer veel overlast. Ook als later de warmtetransportleiding moet worden beheerd of hersteld is hinder te verwachten in de wijk. Wij adviseren daarom alles in het werk om overlast tot een minimum te beperken.

Gebiedsontwikkeling, ruimtelijke ordening en ruimtelijke kwaliteit

De belangrijkste boodschap rondom gebiedsontwikkeling is dat de warmtetransportleiding WarmtelinQ Rijswijk-Leiden toekomstige gebiedsontwikkeling niet mag belemmeren (zie pagina 38 NRD). Geef daarom aandacht aan de ruimtelijke kwaliteit zonder belemmering van bestaande en toekomstige ontwikkelingen zowel boven- als ondergronds, met bundeling van bestaande infrastructuur, meervoudig ruimtegebruik en met minimale hinder tijdens de uitvoering.

De belangrijkste aandachtspunten (pagina 38) bij de verschillende tracévarianten voor dit thema zijn als volgt:

- De GAVI-kavel en de tramremise van essentieel belang voor Den Haag, en hier zijn belangrijke ruimtelijke reserveringen voor gemaakt. Momenteel is een tracé geprojecteerd aan de zuidoostelijke zijde van de GAVI-kavel (evenwijdig aan de bestaande gasleiding) en dit is op de voorgestelde manier niet wenselijk. Ook het noordwestelijke tracé dat langs de A4 en het Prins Clausplein loopt (stippellijn variant 2 op pagina 24) breekt mogelijk in op het ontwikkelpotentieel. Wij adviseren om deze twee tracés in detail uit te werken om mogelijke gevolgen te kunnen beoordelen en deze mee te nemen in het MER.
- Tevens is de grond aan de Oude Middenweg belangrijk voor toekomstige stedelijke ontwikkeling van Den Haag. Nauwkeurige ruimtelijke inpassing is geboden om deze ontwikkeling niet in de weg te staan. Zie in dit verband ook onderstaande toevoeging over het tracédeel "Loire" waarmee interferentie met de stedelijke ontwikkeling kan worden voorkomen.
- Houd met de WarmtelinQ-boring rekening met de zone Henri Faesdreef: hier worden op korte termijn een vestiging van ROC Mondriaan en een tijdelijke maatschappelijke opvang gebouwd.

Gemeente Den Haag

Ons kenmerk
DSB/10351416

Wij zien uw reactie op de hiervoor genoemde punten graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Den Haag,
namens dezen,

A black rectangular redaction box covers the signature area. A blue scribble, consisting of several overlapping loops and lines, is drawn over the redacted area.

Algemeen Directeur Dienst Stadsbeheer

Burgemeester en Wethouders

Retouradres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
t.a.v. team LdM
postbus 90602
2509 LP Den Haag

Warmtelinq@PZH.nl

Gemeente Leiden
Bezoekadres Stadhuis
Stadhuisplein 1
Postadres Postbus 9100
2300 PC Leiden
Telefoon 14071
E-Mail [REDACTED]
Website www.leiden.nl/gemeente

Datum 13 juli 2022
Ons kenmerk Z/22/3411333
Onderwerp Reactie gemeente Leiden op NRD Warmtelinq
DOS-2019-0003044

Contactpersoon [REDACTED]
Doorkiesnummer [REDACTED]

Geacht college,

In uw brief met kenmerk DOS-2019-0003044 stelt u ons in de gelegenheid een advies te geven over de Nota Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Warmtelinq Rijswijk – Leiden.

Met deze brief willen wij reageren op de NRD en een terugkoppeling geven over het proces waarin u onze gemeenteraad heeft betrokken.

Reactie op de NRD

Positief over varianten

Wij hebben het concept van de NRD positief beoordeeld. De conclusie is dat de juiste varianten worden onderzocht, omdat ze goed rekening houden met bestaand stedelijk gebied. Dat neemt echter niet weg dat er bij het vervolg een uitgebreide tracéstudie moet worden uitgevoerd met een afwegingenmatrix om de knelpunten in beeld te brengen.

Bij brief van 7 september 2021 heeft het college – samen met de colleges van Katwijk, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude – al eerder haar steun uitgesproken om de provincie een coördinerende rol te geven bij het organiseren van een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) c.q. Projectbesluit voor Warmtelinq. Daarin spraken we onze steun uit voor het toepassen van een provinciaal inpassingsplan. Daarbij zijn de volgende aandachtspunten meegegeven:

- Er is een heldere rolverdeling tussen de overheden (provincie en gemeenten) in het proces. Van belang is in een eerste bestuurlijk overleg goed bij stil te staan en dit periodiek te evalueren.
- Gemeenten houden op basis van een zorgvuldige gezamenlijke afweging invloed op de vormgeving van de aanlanding van het WLQ-tracé: deze moet recht doen aan de beoogde ontwikkeling van een open regionaal energiesysteem waarin publieke waarden geborgd zijn, deze mag ontwikkelingen in dat kader niet belemmeren en deze betreft de landschappelijke en stedenbouwkundige inpassing en vormgeving van installaties, mede gelet op de locatie dicht tegen het BSP met architectonisch hoogwaardige bebouwing.

- Gemeenten houden op basis van een zorgvuldige gezamenlijke afweging invloed op het tracé voor zover deze andere ruimtelijke ontwikkelingen in de betreffende tracé-gemeenten raakt. Hierover vindt bestuurlijk overleg en een zorgvuldige gezamenlijke afweging van relevante belangen plaats. Hiervoor is nodig dat spoedig meer inzicht komt in hoe het specifieke tracé-ontwerp eruit ziet.
- Met het leveren van de benodigde ambtelijke inzet, zijn kosten gemoeid, waarvan wij verwachten dat daar aan de voorkant duidelijke afspraken over worden vastgelegd. Gemeenten maken afspraken over een kostenvergoeding voor ambtelijke inzet met Gasunie / Warmtelinq BV.
- De individuele gemeenten blijven de bevoegde gezagen voor de verlening van de vergunningen. Dat geldt ook als de provincie de vergunningen coördineert.

Meer in detail willen we meegeven dat op pagina 15, paragraaf 2.2 staat dat de warmte vanuit de WOS wordt overgedragen aan het systeem van Vattenfall. Hier zouden we graag aan toegevoegd zien "of andere aanbieders bij uitbreiding van het bestaande warmtenet of aanleg van een nieuw warmtenet".

Aanlandlocatie opnemen in Projectbesluit

Daarnaast heeft de gemeente Leiden samen met gemeente Oegstgeest in een eerder stadium het verzoek bij u neergelegd om de aanlandlocatie op te nemen in het PIP. Naar de huidige inzichten is een locatie aan de westzijde van Leiden de best passende oplossing om het tracé van Warmtelinq aan te sluiten op het bestaande warmtenet van Vattenfall. Om die reden willen wij graag medewerking blijven verlenen aan de inpassing en inrichting van de aanlandlocatie, in het bijzonder omdat de aanlandlocatie op het grondgebied van de gemeente Leiden (en Oegstgeest) is gelegen.

Gezien het bovenregionale belang van de aanlandlocatie voor de realisatie van de Warmtelinq en de wens om de procesrisico's te minimaliseren, achten de gemeenten Leiden en Oegstgeest het gerechtvaardigd en van toegevoegde waarde dat de planologische inpassing van de aanlandlocatie wordt meegenomen in het op te stellen Provinciaal Inpassingsplan (PIP) c.q. Projectbesluit.

Als afgeleide bijzonderheid geldt specifiek voor het Leiden Bio Science Park (LBSP) aan de Leidse kant dat de verbinding van de aanlandlocatie met het bestaande warmtenet gevolgen heeft voor de herinrichting van het LBSP, in het bijzonder voor het project de Hartlijn. Dit brengt derhalve risico's (potentiële overschrijdingen) met zich mee, maar biedt wellicht ook kansen (werk met werk). Dit moet vooraf goed worden onderzocht. Een goede afstemming tussen de nadere uitwerking van beide plannen biedt naar ons oordeel kansen om de plannen zo veel mogelijk in het bredere gebied met elkaar te stroomlijnen. Vanuit de gemeente Leiden willen we hier uiteraard graag de helpende hand bij blijven bieden.

Het verzoek om de aanlandlocatie op te nemen in het PIP c.q. Projectbesluit willen we langs deze weg nogmaals bevestigen.

Terugkoppeling op horen van de raad op 27 juni 2022

De leden van de raadscommissies Stedelijke Ontwikkeling en Leefbaarheid en Bereikbaarheid waren uitgenodigd om een hoorsessie bij te wonen op 27 juni 2022. Wij hebben gehoord dat het

voor de commissieleden onduidelijk was wat het principe van horen inhield. Dat vraagt van zowel uw kant als ook van de onze om dat in het vervolg van het proces duidelijk aan te geven.

Tot slot

Tot op heden hebben we op een constructieve wijze gezamenlijk kunnen optrekken in het dossier Warmteling. Wij zien uit naar een voortzetting van deze prettige en transparante werkwijze. We zien dan ook graag een uitnodiging tegemoet voor een bestuurlijk overleg. Dit om het komende traject aan alle nieuwe wethouders toe te lichten, stil te staan bij de besluitvorming van Gasunie en Vattenfall en de participatie.

Hoogachtend,

Burgermeester en Wethouders van Leiden,
de Secretaris, de Burgemeester,

Details van het ingeleverde formulier	
Inleverdatum	13-7-2022 15:30:14
Referentie	4586
Product naam	Zienswijze
Aantal bijlagen	1

Uw gegevens	
Voorletter(s)	T
Tussenvoegsel(s)	
Achternaam	
Postcode	
Huisnummer	
Huisletter	
Huisnummertoevoeging	
Straatnaam	Stadhuisplein
Woonplaats	Leiden
Email	
Telefoon	

Uw zienswijze	
Betreft zienswijze op het onderwerp:	Notitie reikwijdte en detailniveau
Dient u deze zienswijze in namens iemand anders?	Ja
Zo ja, namens wie?	College van Burgemeester en Wethouders van gemeente Leiden
Hoe wilt u uw zienswijze kenbaar maken?	Ik upload mijn zienswijze als bijlage bij de stap Bijlagen

Bijlagen	

Bijlage	22.0303 bijlage 1 collegebrief met reactie op notitie reikwijdte en detailniveau van warmtelinq handtekening to.pdf
Controleren en verzenden	
Akkoord	Ja

Gemeente Voorschoten

Gedeputeerde staten van Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP DEN HAAG.

Datum	do 2 juni 2022	Datum verzending	13 JUNI 2022
Uw kenmerk		Behandelaar	
Ons zaaknummer	Z/21/054920\299292\2	Bijlage	
Onderwerp	Zienswijze (standpunt) provinciaal inpassingsplan WarmtelinQ		

Geachte college,

In uw brief van 4 juni 2021 heeft u het college van burgemeester en wethouders geïnformeerd over de voorbereiding van een bovenlokale warmtetransportleiding van Rijswijk naar Leiden. De eventuele totstandkoming van deze leiding moet procedureel mogelijk worden gemaakt via een Provinciaal Inpassingsplan (PIP). U heeft het college gevraagd het proces van een PIP te ondersteunen. Samen met de regiogemeenten heeft Voorschoten onderkend dat het verstandig is dat de provincie een coördinerende rol op zich neemt in de vorm van het begeleiden van het PIP. Dit is door het college van burgemeester en wethouders schriftelijk bevestigd in de brief van 7 juli 2021. Bij het starten van een PIP moeten de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten formeel worden gehoord. Op 20 april jl. heeft de provincie een bijeenkomst voor de gemeenteraad georganiseerd waarin de gedeputeerde met de raad in gesprek is gegaan over de ruimtelijke inpassing van WarmtelinQ Rijswijk – Leiden. In het verlengde hiervan heeft de gemeenteraad op 2 juni 2022 zijn standpunt vastgesteld.

Kader

Op 27 mei 2021 heeft de gemeenteraad van Voorschoten unaniem amendement 122 aangenomen inzake de samenwerking warmtetransitie Leidse regio. Dit amendement ligt niet alleen aan de basis van de regionale samenwerking op het terrein van warmtetransitie, maar spreekt ook uit dat de volle breedte van de warmtetransitie in de samenwerking onderwerp is van onderzoek. Mogelijke bronnen van restwarmte, zoals de warmtetransportleiding, maken daar ook deel van uit. De gemeenteraad heeft daarbij uitgesproken dat het borgen van publieke waarden - zoals betaalbaarheid en haalbaarheid voor inwoners, een betrouwbaar energiesysteem en de laagste maatschappelijke kosten - steeds de centrale toets blijft bij het maken van keuzes.

Onze standpuntbepaling inzake het Provinciaal Inpassingsplan moet gezien worden in de context van bovengenoemd amendement. WarmtelinQ moet diensgevolge onderdeel zijn van de totale afweging over een open regionaal energiesysteem.

Provinciaal Inpassingsplan

In lijn met amendement 122 en in aansluiting op onze brief van 7 juli 2021 aan de provincie heeft de gemeenteraad en aantal randvoorwaarden voor een zorgvuldig procesverloop geformuleerd. Een heldere rolverdeling tussen de overheden (provincie en gemeenten) in het proces is noodzakelijk. Van belang is om hier in een eerste bestuurlijk overleg goed bij stil te

staan, hierover bestuurlijke afspraken maken en dit periodiek te evalueren. Wij verzoeken u voorts om in dit overleg ook in te gaan op de andere hieronder genoemde punten.

- In meer algemeen zin onderschrijven wij het belang van een goede afstemming in het voortraject. Naar ons oordeel laat dit onverlet de formele mogelijkheden om inbreng te leveren in het proces zoals genoemd in de bijlage behorend bij uw informatiebrief van 12 november 2021.
- Met de overige tracégemeenten houdt Voorschoten op basis van een zorgvuldige gezamenlijke afweging invloed op de vormgeving van de aanlanding van het WLQ-tracé: deze moet recht doen aan de beoogde ontwikkeling van een open regionaal energie-systeem waarin bovengenoemde publieke waarden geborgd zijn.
- Met de overige tracégemeenten houdt Voorschoten op basis van een zorgvuldige gezamenlijke afweging invloed op het tracé voor zover deze andere ruimtelijke ontwikkelingen in Voorschoten raakt. In dat kader moet, voorafgaand aan de vaststelling van het uiteindelijke tracé, in ogenschouw worden genomen wat de gevolgen zijn voor bestaande dan wel toekomstige woningbouwprojecten. Het tracé mag ontwikkelingen in dat kader niet belemmeren. In de afwegingen moet bovendien aandacht zijn voor de landschappelijke inpassing en vormgeving van installaties inclusief compensatie van aan te tasten landschappelijke elementen en biodiversiteit. Over de zorgvuldige gezamenlijke afweging van relevante belangen vindt bestuurlijk overleg plaats.
- Wij hechten een groot belang aan participatie. Vanuit dit belang zien wij meer inzicht in het specifiek tracé-besluit als een noodzakelijke voorwaarde voor het participatieproces opdat belanghebbenden en aanwonenden tijdig eventuele bezwaren en alternatieven kunnen aandragen. Wij zien graag dat die groep inwoners wordt uitgenodigd voor het participatieproces.
- In het geval een warmteoverdrachtstation (WOS) of een andere technische voorziening met ruimtelijke impact op Voorschotens grondgebied onvermijdelijk is, willen wij graag zo spoedig mogelijk gezamenlijk met u de ruimtelijke implicaties bespreken en de kansen voor meervoudig ruimtegebruik in kaart brengen.
- Het is aannemelijk dat er met de aanleg van de WarmtelinQ voor de gemeente kosten zullen zijn gemoeid. Zeer waarschijnlijk zijn er kosten voor het leveren van de benodigde ambtelijke inzet. Daarnaast kunnen er, afhankelijk van het uiteindelijke tracé van de WarmtelinQ, andere kosten ontstaan, bijvoorbeeld door planschade doordat er in een strook van 10 meter rondom de leiding geen ontwikkeling meer zal kunnen plaatsvinden. Wij verwachten dat daar aan de voorkant duidelijke afspraken over worden gemaakt. Aangezien hier sprake is van additionele kosten samenhangend met een bovengemeentelijk project, gaan wij uit van een volledige financiële compensatie door de provincie dan wel Gasunie/WarmtelinQ, voor alle voorziene en onvoorziene kosten.
- De individuele gemeenten blijven de bevoegde gezagen voor de verlening van de vergunningen. Dat geldt ook als de provincie de vergunningen coördineert.

Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

Op 24 februari 2022 heeft de gemeente de concept Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) ontvangen. Deze notitie moet richting geven aan de gewenste inhoud en diepgang van het op te stellen Milieueffectrapport (MER). De concept NRD is ambtelijk toegelicht, waarna deze notitie

Gemeente Voorschoten

is becommentarieerd. Wij hebben begrepen dat de provincie een meer definitieve notitie heeft vastgesteld en deze heeft vrijgegeven voor inspraak. Wij zullen onze reactie op de NRD in het kader van de tervisielegging schriftelijk bij u kenbaar maken.

Tot slot

In deze standpuntbepaling hebben wij overwegingen, aandachtspunten en randvoorwaarden geformuleerd ten aanzien van het voornemen tot vaststelling van een provinciaal Inpassingsplan voor een warmtetransportleiding. Wij stellen een heldere reactie van uw kant op hoge prijs zodat we in gezamenlijkheid kunnen werken aan een goed procesverloop.

Met vriendelijke groet,

namens de gemeenteraad van Voorschoten

De griffier,

drs. B.J. Urban

de voorzitter,

drs. N. Stemerding.

**Gemeente
Voorschoten**

Postbus 393, 2250 AJ Voorschoten

PostNL
Port Betaald

AX1CC #X930X0X#00#0000#

Ontvangst Scanstraat

15 JUNI 2022

Gedeputeerde Staten van
Zuid - Holland

Postbus 90602
2509 LP Den Haag

PROVINCIE Zuid - Holland

15 JUNI 2022

Datum Ontvangst

Gedeputeerde staten van Zuid-Holland

Postbus 90602
2509 LP DEN HAAG.

Datum	7 juli 2022	Datum verzending	13 JULI 2022
Uw kenmerk		Behandelaar	
Ons zaaknummer	Z/21/054920\299292	Bijlage	
Onderwerp	Advies op NRD warmtetransportleiding WarmtelinQ		

Geachte college,

In uw brief van 3 juni 2022 heeft u de gemeenteraad van Voorschoten geïnformeerd over de ontwikkelingen rond de ruimtelijke inpassing van de warmtetransportleiding van Rijswijk naar Leiden. Eén van die ontwikkelingen betreft de tervisielegging van de Notitie Reikwijdte en detailniveau (NRD). Van 3 juni tot en met 14 juli 2022 ligt de NRD ter inzage en kunnen de betrokken bestuursorganen adviseren over deze notitie. In onze reactie van 13 juni 2022 op het voornemen een PIP voor te bereiden en het horen van onze gemeenteraad hebben wij aangekondigd separaat te zullen reageren op de NRD. Van deze gelegenheid maken wij graag gebruik.

Op 24 februari 2022 heeft de gemeente de concept Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) ontvangen. De NRD moet richting geven aan de gewenste inhoud en diepgang van het op te stellen Milieueffectrapport (MER). Deze NRD is ambtelijk toegelicht, waarna deze notitie is becommentarieerd. De ambtelijke reactie vanuit Voorschoten is verwerkt en heeft uiteindelijk geresulteerd in het eindconcept, gedateerd 25 april 2022.

Uit voornoemd eindconcept is ons duidelijk geworden dat alternatief 2, de westelijk variant door o.a. de Horsten, definitief niet wordt meegenomen in de Milieueffectrapportage (MER) en daarmee ook definitief is afgevallen.

Tijdens de ambtelijke informatiesessie van 22 februari 2022, waarin de NRD is toegelicht, is aangegeven dat de beoogde warmteleiding in Voorschoten geboord zouden worden vanwege de kwetsbare gebieden en de bestaande infrastructuur. Dit zou impliceren dat de uiteindelijke ruimtelijke implicaties van de voorkeursvariant (alternatief 1 parallel aan de Rijnlandroute) voor Voorschoten relatief gering zijn. In het eindconcept dat nu ter visie ligt lezen wij niet terug dat het tracé in Voorschoten overwegend geboord zal worden. Aangezien het wel of niet boren van de leiding een groot verschil maakt qua overlast in de aanlegfase verzoeken wij u dringend hier in de definitieve NRD duidelijkheid over te geven. Het moge duidelijk zijn dat wij een duidelijke voorkeur hebben voor een geboorde aanleg van de leiding.

In de NRD wordt gesproken over het aanbrengen van T-stukken waar een aansluiting met een warmteoverdrachtstation (WOS) gecreëerd kan worden. Dit ten behoeve van toekomstige warmtedistributenetten. Wij kunnen de ruimtelijke implicaties hiervan niet overzien, maar houden er rekening mee dat in Voorschoten nabij de Hofweg in potentie een T-stuk gerealiseerd zou kunnen worden. In lijn met de brief van 7 juli 2021 van het college van burgemeester en

Pagina 1 van 2

Gemeente Voorschoten

Leidseweg 25 | Postbus 393, 2250 AJ Voorschoten | T 14071 | E gemeente@voorschoten.nl | www.voorschoten.nl

BTW NL 001797621B01 | KvK 27381083 | IBAN NL43 BNGH 0285 0796 70 | BIC BNGHNL2G

wethouders willen wij, op basis van een zorgvuldige gezamenlijke afweging, invloed houden op keuzes ten aanzien van deze optionele voorzieningen. Wij gaan ervan uit dat u deze optionele voorzieningen duidelijk herkenbaar in de MER uitwerkt. Wij gaan er ook vanuit dat de provincie de gemeente Voorschoten als medeoverheid betreft bij genoemde keuzes en de ruimtelijke uitwerking hiervan.

Wij begrijpen dat samenwerkingsovereenkomsten in voorbereiding zijn. De gemeente Voorschoten verwacht dat de provincie initiatief neemt voor overleg met de gemeente om te komen tot een optimale inpassing van een warmtetransportleiding. In dat kader willen wij ook vragen om in de op te stellen samenwerkingsovereenkomst afspraken op te nemen over het proces van totstandkoming van ruimtelijke afwegingen ten aanzien van de genoemde optionele voorzieningen en de rol van de gemeenteraad hierin.

Graag vernemen wij uw reactie op de genoemde aandachtspunten deze brief.

Met vriendelijke groet, namens de gemeenteraad van Voorschoten,

De griffier,

drs. B.J. Urban

de voorzitter,

drs. N. Stemerding.

